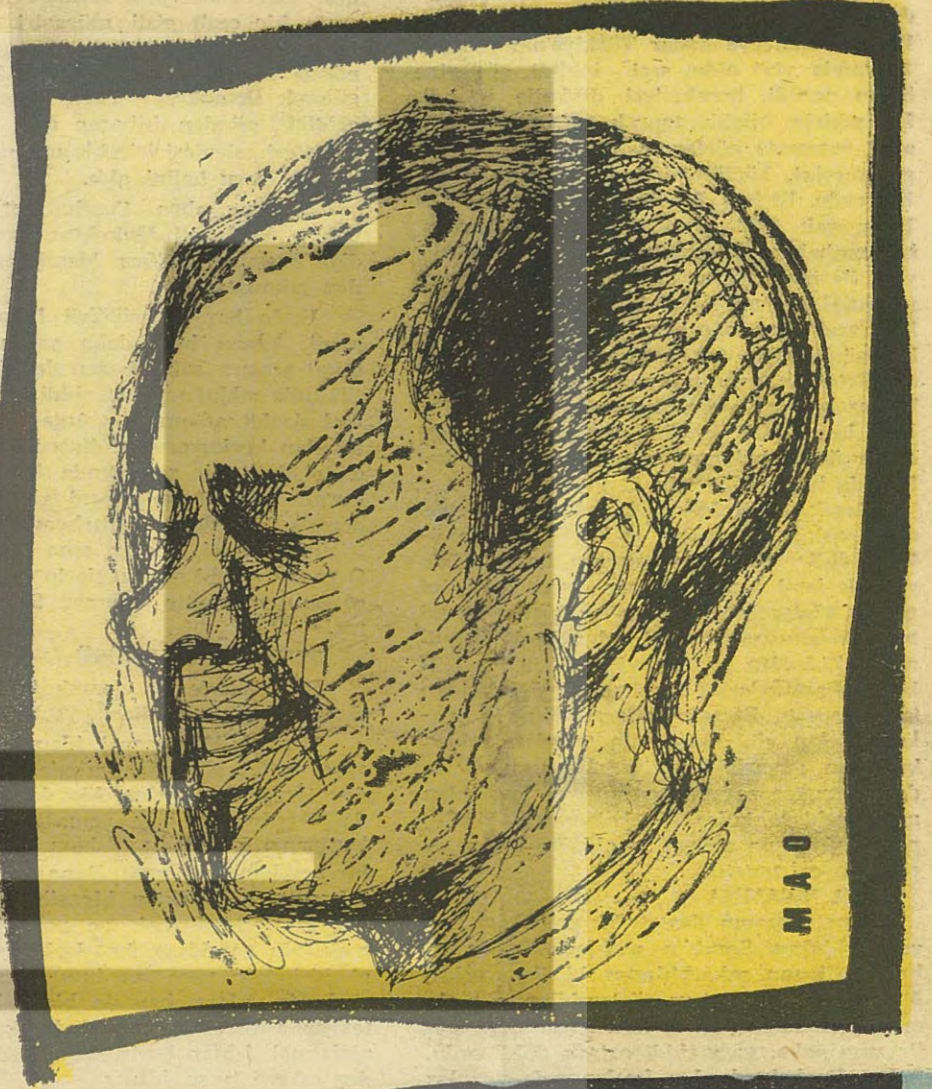

YÖN

HAFTALIK GAZETE

Boğazlar
Meselesinde
Gerçek!

**Yeni
komünist
strateji**

Basından

Bir toprak ağasının portresi CHP'nin Müdafai Hukuk'tan beri üyesi olan ve Toprak Kanunu üzerine 1946'da Demokrat Partiye geçen ünlü toprak ağası Emin Sazak'ın Samet Ağaoglu güzel bir portresini çizmiş... Türkiye'nin Cumhuriyetten sonraki politik ve ekonomik evrimini gerçekten anlayabilmek için bu kapitalist — ağa kirması politikacıları iyi tanımak gerek.

Son Havadis

Emin Sazak'ın tuzağı

Emin Sazak, bu, Tatar - Moğol arası çopur yüzlü, kısa, şişman, kumral, Orta Anadolu'da köy muhtarlarını andıran adamın, Milli Mücadelenin ilk günlerinden 1957 de ölünceye kadar Türkiye'nin iç politikasında yeri oldu, sesi işitildi, sözlerine önem verildi, hareketleri dikkatle izlendi. Eskişehirin büyük toprak sahiplerindendi, aynı zamanda ağalarından! Fakat ağalığın gizlemesini, köylülüğünü öne sürmesini iyi biliyordu. Birinci Büyük Millet Meclisinden başlayarak 1950 ye kadar hemen hemen her muhalefet hareketinin içinde bu köylü yanı ile tehlikesizce yer aldı. Geri çekilmek gerektiği zaman şivesini biraz daha kabalaştırarak kusurları bu yana yükledi. Fakat ağalığın tek saniye bile vaz geçmedi. Orta Anadolu toprak adamlarının yarı his ve sezişten yoğunlaşmış zekâsıyla bir kolunu hep tehlikesiz yöne uzatıyor, sırası gel dikçe öteki kolunun tuttuğu adamları kolaylıkla bırakabiliyordu.

Sazak, Milli Mücadele yıllarında devletin birçok daireleri için en büyük odun müteahhididir. Orman kıyımının hazin hikâyesinde ismi bundan geçer. Ama kendisini mazur gösterebiliyordu. Asker taşıyan ve kömür bulamayan trenleri odunsuz bırakmamıştı. Zaferden sonra yeni devletin ilk kalkınma hareketlerine demiryolu müteahhidi olarak karıştı. Birçok hatların dümdüz ovalarda yılan gibi sağa, sola kıvrılarak, koskocaman yuvarlaklar çize çize uzanmasını da kilometre sayısını çoğaltmak kastından uzak izahlara kolavlıkla bağvordu. Köylünün tarlalarına mümkün olduğu kadar az girmeye çalışmıştı!

BİR MUAMMA

İsmet Paşanın devletçilik politikası kuvvet buldukça Sazak'ın sınırları bozuluyor, bu politikanın sakatlıklarını, kövün gerektiği zaman her şeyi ters gösterebilen, o garip esrarlı teşbihler, atalar sözleriyle dolu dili ile yarı saka, yarı ciddi ortaya döküyordu. Asker Başbakanlardan hoşlanmadı. Bunlar devletçilik politikasına kolavlıkla kavıyorlardı! Recep Peker onun için üstelik çok

sertti. Sivillerden Hasan Saka'yı hareketsiz buluyordu. Bunun için Saraçoğlu Şükrü'nün Başbakanlığını sevinçle karşıladı ve onun bir çeşit gizli müşaviri olmak yolunu da tuttu. 1946 İlkbaharının güzel bir gününde Menderes'le kolkola, kahkahalarla gülerken Demokrat Parti genel Merkezine geldiği günden itibaren de partinin bir çok ileri gelenleri için bir muamma, bir şüphe, bir soru halini aldı.

Sazak'ın «ben Cumhuriyet Halk Partisinin Müdafai Hukuktan beri azasıyım» diye başlayan istifası, Menderes'in kalemin den çıkmıştı.

Emin bey Köprülü'yü hemen hiç sevmeydi. Adnan beye daha yakın görünüyordu, fakat arasıra şaka, bazan da 1948 grup ihtilafında olduğu gibi, ciddi «Sen mükemmel devlet adamısın. Ama fazla ateşlisin Bundan korkuyorum» diyordu. Bu ihtilafın en şiddetli bir zamanında bir genel idare kurulu toplantısında beni göstererek Menderes'e bağırdığı hatırlıyorum:

«Samet iyi, hoştur, ama fikirleri başka. O ve onun gibi düşününlerin istedikleri idare bu memlekette yaramaz. Sen onlara bak mal!»

TUZAK TEŞEBBÜSÜ

Bu sözlerle ne demek istemişti? Sorudum, cevap vermedi.

Yine ihtilafın genel idare kuruluna sırayet ettiği günlerin birinde bir kaç arkadaş İzmir'den gelen Menderes'i istasyonda karşıyarak öğle yemeği için Gar Lokantasına girmiştik. Adnan bey sofrada bir açıklama yapmıştı. Buna göre, Emin Sazak partiye girdikten bir süre sonra teşkilatı kuvvettirmek ve partiyi yaşatabilmek için gerekirse dış devletlerin herhangi birinden para yardımı istenebileceğini söylemiş, Adnan bey de bir daha bu sözü tekrar etmemesini ihtar ederek şiddetle azarlamış! Adnan bevin Sazak'ın bu teklifinden çıkardığı şu idi:

Emin bey, Demokrat Partiyi hükümet hesabına tuzağa düşürmek istemişti!

Geride bıraktıklarımızı gözümüzden ayırmayalım. Biz köylülerin hakkını biz köylü gençleri, okuyanlarından başka kimse en iyi şekilde savunamaz..

Şunu aklımızdan çıkarmıyalım hiçbir zaman «HAKLAR, HÜRRİYETLER VERİLMEZ, DAİMA ALINIR...»

Nurettin YALÇIN

HALK ÇOCUKLARINA FIRSAT VERİN

Yaşamsal önemi şu götürme yen nice sorunlarımız çözüm bekleyedururken, 10 bavulla dö nüşlü Avrupa gezileri adama kılı içleden çıkartıyor insanı. Çıkartıyor ama, efendilerin dü zenleri bunu gerektiriyor. an layışları bunu gerektiriyor. Bu gerekim de düzenin halk yararına açılımını kesinlikle önlüyor.

Gelin Anayasa Madde 21 ve 50'ye birlikte göz atalım.

«Herkes bilim ve sanatı serbestçe öğrenmek devletin baş ta gelen ödevlerindedir. İlk öğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için mecburidir. Devlet okullarında parasızdır.

Devlet maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek öğrenim derecelerine kadar çıkmalarını sağlamak amacıyla burslar ve başka yollarla gerekli yardımı yapar...»

Buna göre Madde 21 temel hakkımızı, Madde 50 de devletin temel ödevini belirtiyor.

Görün ki, birtakım özel ya salarla halk çocuklarının 21. maddedeki temel hakları kullanılmaz hâle getirilerek yepyeni özgürlükler yaratılmıştır. O da temel hakları kullanmama özgürlüğü?

Söz gelimi, orta dereceli okullardan çıkanlara - lise çıkışlılar dışta olmak üzere - ilim ve sanat öğrenme özgürlüğü i

yciene kısırlaştırılmıştır. Başka anlamla halk zararına, kaymak tabaka yararına kullanılabilir duruma getirilmiştir bu özgürlük. Oysa özgürlükler «vazgeçilmez ve devredilemez» lerdir. Fakat gidin de anlatın derdinizi Marko Paşaya.

Sen al, de ki lise ve dengi çıkışlılar yüksek öğrenim yapabilirler. Ve ondan sonra da ancak ve ancak lise çıkışlılar üniversiteye girebilir kaydını koy, diğer lise dengi okullara kapa kapıyı. Türlü neden ve yasal engellerle oyaladur halk çocuklarını.

Yök efendi! Bu dengesizlik ve düzensizlik halk çocukları yararına düzeltilmelidir. Ancak bu iş yabancı gazetelerde çıkan fotoğrafları Türkiye'deki gazetecilere göstermekle olmaz. Aman halk uyanmasın, ses siz ve derinden gidelim demekle olmaz, siyasetin en aşığılığını yaparak. Aziz milletim, aziz vatandaşım, aziz hemşehrim demekle olmaz.

77 bin ilkokul çıkışlı öğrencinin öğretmen okullarına girmek için yaptıkları başvuruda da 50 bininin yüzgeri edilmesi sizleri hiç ırgalmıyor değil mi?

Artık halk çocukları davalarına sahip çıkmışlardır. Bu oldukça bilinçli bir davranıştır. Onlara kürsülerden kuruyasıca boğazlarına önümüz de du ran bardakla ıslattıktan sonra edeceğimiz «parlak» laflarımız doyurmuyor. Uzanıp giden konvoylarımız etkilemiyor halk çocuklarını.

İyice bellemelisinizki, düzene halk yararına çevirmediğiniz, halka eğilmediğiniz sürece Anayasayı rafa kaldırdığınız sürece halk çocukları davalarına daha sıkı sarılacaklardır. Hiç olmazsa onlara gereksiz engeller çıkarmayın.

Tahsin Sülükçü

KÖYLÜ ÇOCUKLARI

Yemek dağılıyordu bir aske ri gazinoda. Bölük yemek postaları sıra ile dizilmiş vaziyette nöbetçi subayı geldi. Yemekler dağılmaya başladı. Hava kısmen yağmurluydu. Ağrı dağı'nın üstünden simsiyah bulutlar hücum ediyordu Batı — Kuzeye doğru. Yemeklerin dağıtımı bitti. Sağ arka tarafta 6 — 7 yaşlarında bir köylü — kız çocuğu belirdi. İki elinde orta büyük lükte bakraç. Simsiyah saçlı, gözleri de öyle. Fakat bir mahcupluk, bir eziklik vardı üzerinde. Birşey de diyemiyordu, açıkcası istiyemiyordu. İki çet yemeğin birisi bitmiş, diğ erinden az bir şey kalmıştı. Çağırıldı erlerden birisi. Sıkıla, sıkıla geldi, uzattı bakraçı, yarı sına kadar koydular. Diğer

bakraç boş, ters olarak omuzuna atılmış şekilde, garnizon yakınındaki eve doğru gözlerinin içi gülerken yürüdü. Beş kişilik ailenin akşam yemeği idi bu. Anne — Baba, kardeşler bu altı yaşındaki köylü kızının ezilerek, istemeye utanarak getirdiği yemeği bekliyorlardı.

Ağrı dağından gelen simsiyah bulutlar kaplamıştı büyük ovayı. Gitmek istemiyorlardı başka taraflara.

Ey beyler — dostlar, aklı erenler, kimde kabahat! Bu altı yaşındaki çocukta mı? Suç mu işledi bu çocuk dünyaya gelmekle. Ne dersiniz suç mu işledi! Doğuştan köylü çocuğu, fakir çocuğu olduğu için bütün hayatı boyunca ezile, ezile, garnizon etrafında mı dolassın istiyorsunuz...

Ey sayın politikacılar, seçim zamanında efendiniz, seçimden sonra dört sene müddetle köleniz kabul ettiğiniz köylüler hakkında bu köylü çocuğu hakkında sizler ne düşünüyorsunuz?

Elbette değişecek bunlar. Bunun gibi binlerce köylü oçukları sâde giyinişleri, ezilmişlik ten kurtulmuş dik bakışlarıyla gelececekler. İnaniyoruz buna. Ben de bu durumlardan geçmiş bir köylü çocuğuyum. Başımızı koyduk bizim gibilerin haklarını savunmak için. Ey köylerden çıkmış okumuş — aklı başındaki gençler! Bırakınız burjuva özentilerini bırakınız okulu bitirince taksit, alıp İstanbulda tur atmak fikirlerini. İş değil bunlar. Nereden geldiğinizi unutmayın.

REKLAMINIZI GAZETE VE DERGİLERLE DEĞERLENDİRİN!

BASIN İLAN KURUMU

YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN HİZMETİNİZDEDİR.

Genel Müdürlük :

Cağaloğlu, Türkocağı Caddesi No. 1, İstanbul

Telefon : 27 66 00 - 27 66 01

Telegraf adresi : BASINKURUM.

HAFTALIK FİKİR VE SANAT GAZETESİ

Kurucuları: Cemâl Reşit EYUBOĞLU, Mümtaz SOYSAL, Doğan AVCIOĞLU, İhtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Doğan AVCIOĞLU

ADRES : Her türlü yazışma için Adres : P. K. 512 — İstanbul

Ankara Bürosu: Emekli Sandığı İşhanı Kat: 4-401/Kızılay (Temsilci : İlhamî Sosyal) Telefon : 17 69 89

İstanbul Bürosu: Mollafenâri Sok. 30/32 Cağaloğlu/İstanbul Telefon: 22 95 70

ABONE : Bir yıllık (52 sayı) 60 TL. 6 aylık (26 sayı) 30 TL.

3 aylık (13 sayı) 15 TL.

Yurt dışı abonelerde bu fiyatlara posta pulu bedeli kadar ilâve yapılır. Geçmiş sayıların fiyatı 2.5 liradır.

İLÂN : Beher sütunda santimi 25 TL.dır Sürekli çıkacak ilân ve reklâmlar ile yayın

ilânları için özel indirimler yapılır. İlân ve reklâmların yayınlanmasından ötürü hiç bir sorumluluk yüklenilmez. Basıldığı yer: Vatan Matbaacılık A.O.

Avrupalı anayasa uzmanının gözüyle 1961 Anayasası, hem ilerici, hem de gerici bir nitelik taşımaktadır. Getirdiği sosyal demokrasi esasları ve plânlı kalkınma görüşü ile, Anayasa, hiç şüphesiz, ilericidir. Ama Anayasa Mahkemesi, Çift Meclis ve yürütme organını bağlayıcı bir sürü teferruatlı hükümleri ile de Anayasa tutucu gözükmektedir. Avrupalı uzman, liberal kapitalist bir anlayışı yansıtan 1924 Anayasasını, getirdiği organlar ve organlar arasındaki ilişkiler bakımından çok daha ilerici bulabilecektir. Gerçekten yeni Anayasasının öngördüğü sosyal demokrasi ve plânlı kalkınma, bunun gerektirdiği köklü reform tedbirlerini ve kararları sür'atle alabilecek güçlü hükümetlere ihtiyaç göstermektedir. 1961 Anayasasının kurduğu siyasi sistem ise, hükümetleri zayıflatabilecek, hattâ felce uğratabilecek hükümlerle doludur.

Ne var ki, soyut plânda doğru olan bu görüş, Türkiye gerçeklerine aykırı düşmektedir. Seçimler iktidara, gerçek bir plânlı kalkınmadan yana ve köklü reformları yapmaya kararlı hükümetleri değil, bunlara karşı olanları getirmektedir. İşin garibi, Avrupalı anayasa uzmanının, Batı tarihi gelişmesi içinde tutucu ve gerici bu lacağı kurumlar, usuller ve bağlayıcı hükümler, Anayasa espri-sine aykırı eylemleri az çok engellemek, hiç değilse yavaşlatarak, bir bakıma — menfi yönde de olsa — ilerici rol oynamaktadır!

Demirel, şimdi gerçek bir plân lamaya gitmek ve köklü reformları gerçekleştirmek amacıyla değil, bir «businessman» anlayışının önüne dikilen engellerden kurtulmak için geniş yetkiler istemektedir. Getirdiği Plân Uygulama Kanunu Tasarısı ile, Demirel aslında şunu söylemektedir: «Bırakınız, dış kredileri, bütçe ve sosyal güvenlik fonlarını gönlümce kullanayım. Uygun gördüğüm firmalara, bir belge verince, bir sürü imtiyaz kapısını açayım. Vergi indirimleri tanyayım. Başarılı saydığım ihracatçıların giderlerinin bir kısmını devlete ödeyeyim. Sanayi ve turizmi teşvik gerekçesiyle kolayca istisnalar yapayım. Sahil yağmasını hızlandırayım. Bir sürü bakanlık temsilcisinin itirazından kurtulup, yabancı sermaye müsaadelerini tek başıma vereyim». Demirel, yalnız Parlâmento engelinden değil, birçok halde kamu çıkarını inatla savunan ve Amerikan Senatosunda olduğu kadar Tunçkanat'ın açıkladığı CIA raporunda da eleştirilen Maliye gibi bakanlıkların da direnmelerinden kurtulma çabasıdadır. Başbakan, Devlet Plânlama Teşkilâtını gönlünce çalışan bir organ hâline getirmiştir. Plânlama Tasarısı kanunlaşır, Plânlama Teşkilâtı ve Yüksek Plânlama Kurulu paravanalarının gerisinde, Demirel, kendi başarılı müteahhit anlayışına uygun biçimde, Türk ekonomisini tek başına yönetecektir.

Demirel, bu iş adamı kalkınma anlayışını hayli samimi bir davranışla Kalkınma Plânına da geçirmiştir. Yeni plânda, kamu sektörü, esas itibarıyla enfastrük tür yatırımlarına yöneltilmekte, doğrudan doğruya üretken yatırımlar, yerli - yabancı özel sektöre bırakılmaktadır. Plân dönemi sonunda yatırımların yarısını özel sektör gerçekleştirecektir. Demirel'in teşvik tedbirleri sayesinde,

büyük kısmı verimsiz sayılan konut ve hizmetlere giden özel yatırımlar, birdenbire yön değiştirerek, sanayi ve tarıma akacaktır. Aynı zamanda özel yatırımlar, müthiş bir sıçrama yapacaktır. Özel sektör, artan gelirini tüketmeyip, iktisatçıların imkânsız dedikleri ve ancak gelir dağılışı bir mutlu azınlık yararına füze hızıyla bozulduğu takdirde mümkün saydıkları oranlarda tasarruf edecektir. Müthiş sıçramaya bu da yetmeyecek, komu fonları ve dış krediler özel sektöre aktarılacaktır.

Devletçiliği sözde karşı çıkan ve aslında bir çips devletçiliğin eseri olan özel sektörün, çeşitli devlet yardımlarıyla beslenmesi, dar gelirden alınan verginin iş adamlarına aktarılması Türkiye'de gelecektir. Yalnız Demirel devletçiliği ile, bu alanda da bir sıçrama yapılmaktadır. Özel sektör sağlanan çeşitli devlet sübvansiyonlarının yanı sıra, yeni plân, özel sektöre 3 milyar liraya yakın para akıtılacağını büyük bir samimiyetle açıklamaktadır. Demirel'in olağanüstü yetkiler tasarısı kaunlaşınca, devlet barajının özel sektör ovasını çok daha feyizli biçimde sulaması beklenebilir. Demirel Plânını övmek için fırsat arayan Fevziyeoğlu dahi, Menderes döneminin ünlü «karma teşebbüsler»inin ihyasına gideceği anlaşılabilir. Bu 3 milyar liraya yakın açıklama transferi, endişeye karşılık gelmektedir.

Kısaca, Demirel, yerli - yabancı sınırlı bir kapitalist sınıfa, «Bu yurum efendiler, işte devlet hizmetinizde... Size mümkün olan her türlü kolaylığı sağlayacağız. Vergi yükünüzü arttırmak şöyle dursun, topladığımız vergilerden bir kısmını sizlere vereceğiz. Zenginleşeceksiniz, ama yapacağınız yatırımlarla da plânda öngörülen kalkınmayı gerçekleştireceksiniz» demektedir. Demirel, kapitalist sınıf hesabına bir bahse tutuşmaktadır. Kapitalizm, bu bahsi kazanabilir mi?

Demirel politikasının gelir dağılımında adaletsizliği daha da artıracaktır. Bu politikada plânda belirtildiğine göre, yıllık kişi başına geliri 478 lira olan ve faal nüfusun yarısını teşkil eden fakir köylüye yer yoktur. Toprak

reformu deyimini lâf olsun diye bile söylemekten kaçınan Demirel plânında, tarımsal nüfusun yüzde 70'i cömert devlet transferlerinden, Meksika tohumluğundan, ucuz gübre v.s.'den zerrece yararlanamayacaktır. Onların kaderi, kapitalist ekonominin dışında sürünmek ya da lumpen - proletaryanın saflarına katılmaktır. Bu büyük adaletsizliğe göz yummak şartıyla dahi, Demirel plânı, ne sonuç verecektir?

Türk ekonomisi, bütün Cumhuriyet döneminde, ortalama yüzde 4 bir kalkınma hızı sağlamıştır. 1950—60 döneminde ekilen arazi alanının büyük ölçüde artışı ve ağır borçlanmalar sayesinde kalkınma hızı 5,5 oranını bulmuştur. Birinci Beş Yıllık Plânın ilk dört yılında da, çok iyi hava şartlarının etkisi hesaba katılmazsa, kalkınma hızı yüzde 5 civarındadır. Yani kapitalist gelişme yolundaki Türk ekonomisi, plânlı dönemde de, plânsız dönemde de, yüzde 5 civarında bir kalkınma hızı sağlamaktadır. Başka bir deyimle, Türk ekonomisinin normal ya da tarihi kalkınma hızı yüzde 5'tir. Köklü yapısal reformlardan ve ciddi vergi tedbirlerinden kaçınarak, kalkınmayı oluruna bırakan ve kapitalistlerin himmetlerine güvenen bir plânlama anlayışı, normal gelişmenin ötesinde bir başarı sağlayamaz. Demirel, şimdi bunu yüzde 7'ye çıkartacağını demektedir. Yeni plânda belirtildiği üzere, önümüzdeki dönemde aynı kalkınma hızını sağlamak için, eskisinden daha fazla yatırım gerekecektir. Devlet Plânlama Teşkilâtında yapılan hesaplar, özel tasarruflarda bir sıçrama hayal sayıldığından, yüzde 7 kalkınma hızına ulaşmak için, esas itibarıyla vergileme yoluyla sağlanabilecek 20 milyar lirayı bulan ek finansmana ihtiyaç göstermektedir. Demirel'in özel tasarruflardaki sıçrama ümidi, günlerdir gazetelerde görüşlerini açıklayan iktisatçılarımızın birleştikleri üzere, kâğıt üzerinde kalacağı benzerdir. Yani Demirel anlayışı ile, kalkınmayı yüzde 5'ten yüzde 7'ye çıkarmak için gerekli yatırım seviyesine ulaşamayacaktır. Devlet fon-

larının ise, plânın emredici olduğu devlet sektöründen yol gösterici olduğu özel sektöre aktarılması, sanayide sıçrama yapma iddiasını kuvvetlendirmek şöyle dursun, tehlikeye atmaktadır. Geçen dönemde, teşvik tedbirleriyle Plânda öngörülen yatırımlara yönelmesi beklenen özel sektör, bu ümidi boşa çıkartmış, sanayi ve tarımdan çok, verimsiz alanlara itibar etmiştir. Yeni plân, özel sektörden üstelik tüketim malları sanayiinden uzaklaşıp külfetli ve daha az cazip olan ara mallar ve yatırım malları sanayiine kaymasını istemektedir. Demirel'in olağanüstü yetkiler kanunu ile ve devlet parasını hovardaca aktarmakla, özel sektörde böyle bir ihtilâlin, daha doğrusu mucizenin gerçekleşebilmesi çok şüphelidir. Geçmişte Menderes, Demirel'in bugün hayal ettiği yetkileri en geniş biçimde kullanarak özel sektöre müthiş imkânlar sağladığı halde, belli mahallelerde milyonerler yaratmış, fakat ciddi bir özel sanayi yaratamamıştır. Demirel politikası, fiyat istikrarına dikkat bakımından, Menderes'inkinden ayrılmaktadır. Ama esasta, plânlı kalkınma edebiyatına rağmen, aynı politika izlenmek istenmektedir. Olağanüstü ekonomik yetkiler kanunu, Demirel'e, bu politikayı Menderes rahatlığı ile yürütmek imkânını getirecektir. Korunmaz ki, aynı politika, daha akılcıca da yürütülse, eskisinden pek farklı sonuçlar vermeyecektir. Üstelik Demirel, Avrupalı işçi akını kadar Türk halkının geleneksel sabrı ve büyük tevekkülü sayesinde şimdilik ağırlığı yeterince hissedilmeyen bir işsizlik meselesi ile karşılaşacaktır. İlk plân istihdam hedeflerinin çok gerisinde kalmıştır. Önümüzdeki dönemde, Avrupa pazarlarına akın herhalde yavaşlayacak, fakat köyden şehire akın hızlanacaktır. Ayrıca İkinci Dünya Savaşından sonra görülen büyük nüfus artışı döneminin çocukları, iş pazarına şimdi akmaya başlamışlardır. Kapitalistlerin himmetine bırakılan yavaş ve israflı bir Demirel tipi kalkınma politikasının, artan işsizliğe çare bulunması imkânsızdır.

Doğan Avcioğlu

Anglosaksonlar, Türkiye'yi Orta Doğu yangınına sürüklemek istiyorlar!..

Sovyetler Birliği, Boğazlar statüsünde değişiklik istiyor mu?

İnönü muhtemel tehlikeleri sezerek, İkinci Dünya Savaşın-da ustaca yürüttüğü «tarafsızlık» politikasını hatırlatan biçimde, Orta Doğu olaylarında «tarafsız» kalmamızı ısrarla istemiştir. Hükümet de, hem Batılıları memnun etmek, hem de Araplara «temenna çakmak» gibi bir kolaylığın cazibesinden sıyrılamamakla beraber, aslında, buhrandan suya sabuna dokunmadan en az zararla çıkma çabası içindedir. Eğer Washington ve Moskova, Orta Doğu konusunda birlikte ha-

reket etme prensibinde anlaşabilseler, AP iktidarının gönül alma politikası, hiç şüphesiz, başarılı olacaktı. Ne var ki, şu satırların yazıldığı anda, bu ümitler tamamen kaybolmuş sayılmazsa da, olaylar, Washington - Moskova arasındaki gerginliğin arttığını göstermektedir. Son dakikada bir değişme olmazsa, Kosigin, Johnson ile görüşmeyi reddetmiş ve Orta Doğu savaşını tahrik etmekten «emperyalist çevreleri» sorumlu tutmuştur. Üstelik, Vietnamdaki Amerikan emperyalist savaşını şiddetle

yermiştir. Sovyetlerin tutumu, görünüme göre, sertleşme yönündedir. Hatta Mısır yetkililerinin sızdırdığı haberlere inanamak gerekirse, Sovyetler, her türlü silah ve teknisyen yardımının dışında, Orta Doğuya gönüllü asker yollamayı kabul etmişlerdir. Le Monde'un Kahire muhabiri büyük otelere Sovyet subay ve teknisyenlerinin dolduğunu ve askeri malzemenin aktığını yazmaktadır. Bu haber gerçeğe uygunsa, Sovyetlerin, başta Nâsır yönetimi olmak üzere, Orta Doğudaki ilerici rejimlerin yıkılmasına

kolay kolay müsaade etmeyeceğine hükmetmek gerekir.

ABD'nin yeşil ışık yakmasıyla girişilen İsrail saldırısının baş amacı ise, Suriye, Mısır ve hatta Cezayir gibi emperyalizmi ve İsraili tehdit eden rejimlerin yıkılmasıdır. İsrail zaferinden sonra bu bekleniyordu. Halbuki Nâsır, yenilgiye rağmen, hiç değilse şimdilik hasımlarını tasfiye etmiş, gitkiçe sola kayarak ve sosyalist tek parti üyelerini silahlandırarak durumunu sağlamlaştırır gibi olmuştur. Bumedyen, Arap devletleri adına Moskova'da «Bu ne biçim barış içinde bir arada yaşama? Emperyalizm ile bir arada yaşama uğruna milli kurtuluş hareketlerini feda edecek misiniz?» sorusunu ortaya atarak prestijini yükseltmiştir. En sallantıdaki ilerici Suriye rejimi dahi, hâlâ ayakta. Savaş azmi bilinen bu ilerici rejimler ayakta kaldıkça, ne emperyalizmin hesaplarının, ne de İsrailin başarısının anlamı kalmıyacaktır. Hiç şüphe yok, iktisadi sıkıntıları istismar ederek, emperyalizm, ilerici Arap rejimlerini devirmek için her çeşit CIA marifetlerine başvuracaktır. Ama ilerici Araplar da, Sovyetlerin desteği ile, CIA marifetlerini boşa çıkartmak yolunda her türlü çabaya başvurmaktadırlar. O kadar ki, Nâsır rejiminin, Castro gibi komünizme kayması imkânsız olmaktan çıkmıştır. Washington'un ise, bunu hazmetmesi imkânsıza yakındır. Bu sistem çatışması yüzünden, Moskova - Washington gerginliği artmakta ve Türk Hükümetinin «mavi boncuk» politikasını başarıya ulaştırabilme şansları gitkiçe azalmaktadır. İktidarı elinde tutan hâkim sınıfları tamamen emperyalizmin safında olmakla beraber, Suudi Arabistan, Ürdün ve Kuveyt, Libya gibi Arap devletleri dahi, kamu oyunu etkileyen solcu ihtilâl dalgasının baskısı altında gelemektedirler. Libya yöneticileri, istemeyerek bile olsa, Anglosakson üslerinin kaldırılmasını talep etmişlerdir.

Öteki gerici Arap ülkeleri, petrolü millileştirme baskısı altındadırlar. Artan Sovyet desteği ve Mısırda aşırı sola kayış, emperyalizmin ilerici rejimleri devirme çabalarına rağmen, tam aksi sonuç verip gerici rejimlerin devrilmesine yol açabilir. Gerçekleşebilme şansı henüz kestirilemiyor. Bu muhtemel gelişmelerdir ki, Anglosaksonları gitkiçe daha fazla Türkiye, Kıbrıs ve Yunanistan üzerine yaslanmaya itebilecektir. NATO Bakanlar Konseyi'nin toplantısında Çağlayangil, Arapları savunmada pek yalnız kalmıştır. NATO Genel Sekreteri, açıkça İsrail avukatlığı yapmıştır. Amerikan yetkilileri, Libya üssünü kaybetmenin yaratacağı boşluğu, ancak Türkiye ya da İspanyanın doldurabileceğini açıklamışlardır. Anglosaksonların petrol çıkarlarının hararetili savunucusu The Daily Telegraph, Türkiye'nin «mavi boncuk» politikasını şöyle değerlendirmektedir:

«Batılı ülkeler, Türkiye'nin bir taraftan Arapları destekler bir tavır takınması, bir taraftan da uzlaşmazlık karşısında, tarafsızlığını ilân etmesi muvacehesinde, hayal kırıklığına uğramışlardır ve bunu gizlemektedirler.»

Kosigin'in Birleşmiş Milletler Genel Kurulundaki konuşmasında Orta Doğu buhranında emperyalist Amerikanın izinden gitmekle suçladığı Almanyanın önemli yayın organlarından biri de «Batı, Türkiye'nin Batı aleyhtarı bir akıma yönelmesini önlemeye gayret etmelidir» dedikten sonra, şu acı gerçeği hatırlatmaktadır: «Türk endüstrisi ile tarımı, Birleşik Amerika ve Batıdan, yani açıkça İsrailin tarafını tutan ülkelerden gelen kredilere muhtaçtır.»

Gerçekten, büyük dış ödeme güçlükleri içinde bulunan Türkiye, ancak Amerikanın verdiği altınları milletlerarası teşekküllere rehin etmek suretiyle günlük ithalat ihtiyacını karşılayabilme durumundadır. Eğer Orta Doğudaki Sovyet - Amerikan anlaşmazlığı şiddet-

Bir otobüs biletiçisinin sonu:

Kasap dükkânında et fiyatını duyunca kalbten gitti

Omer Hacı Gülbâğlar adında bir otobüs biletiçisi yarım kilo sığır eti için 950 kuruş ödeyince kasabın kızıdan ölmüştür. İETT idaresinde çalışan 35-40 yaşlarındaki Omer Gülbâğlar dün saat 15 de vâzifesini bitirince eve gitmeden önce Mısırcıya uğrayarak et almak istemiştir. Çarşı içinde 10 numaralı kasap dükkânına giren Gülbâğlar kasa ve çocukları için yarım kilo sığır eti istemiştir. Tezgâhın önünde kasabın hazırladığı et paketini çantasına yerleştiren otobüs biletiçisi fiyatın ne olduğunu sormuş ve 550 olduğunu öğrenince önce sararmış, sonra da olduğu yerde yığılıp ölmüştür.

Bayıldı, zannettiler

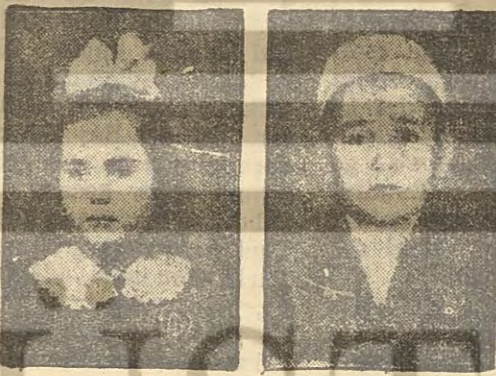
Kasap dükkânında bulunana ilk başkâhikle Omer Gülbâğlar'ın bayıldığı zannettiler, ayılmaya çalışılınca da sonradan öldüğünü anıya getiren polis haber vermişlerdir. Olay sırasında dükkânında bulunanlar «Zavallı, fakara adam, Tabii yarım kilo et için yarım yevmiyesini yerince kalbi dayanmadı, öldü, diye birbirlerine, deft yantı-

İki çocuk babasıydı

Otobüs biletiçisi Omer Gülbâğlar evli ve iki çocuk sahibidir. Bir gecekonduya yaşamaktadır. Yakınlarının ifade ettiklerine göre son zamanlar da şiddetli bir geçim sıkıntısı içinde bulunmaktadı.

Biletiçi Omer Gülbâğlar et fiyatını duyunca, kalbten gitti. Fotoğrafı sonuca göre çekti. Kasapın kızı da ölmüştür.

Biletiçi Omer'in geride kalan çocukları. Foto: AKŞAM - LEVENT ÜLÜN

16 Haziran 1967 günlü Akşam'ın haberi

DURAN

— Bir gerçeğin öyküsü —

Otobüs biletiçisi girdi kasaba, düşünmüş ta nerelerden,
Yarım kilo sığır kıyması diye mırıldandı, soluğu uzaklarda, sımsıcak.
Tartılar verdiler, yutkundu mutluluğunu, koydu etini çantasına,
Ne ödeyeceği dedi, bir aç parlama, 550 kuruş istediler.

Ne o, yarım gündeliği mi, daha mı çok, vay vay,
Durdu ta içinde bir yer, türküsü.

Sallandı

Koparcasına kocaman bir dalı kocaman bir ağacın boş,
Ahn yazısı düştü göğsüne, dizlerine, ayaklarına bir kefen gibi acılardan,
35 yılın, 40 yılın yükü yıkıldı ahn yazısı üzerine, haykırıırken sessizliği.

Biri Kur'an ezberlemekte küçücek, biri ilk okulda küçücük,
Durdu yoluğa iki yavrusu güpe gündüz.

Ne de yorgundu, binbir uykuda, evi ne de yakındı,
Karısı nasıl sevinecekti ışık gibi kim bilir,
Geçen yazdan beri istediği yeşil terlik çıkmıyordu işte,
Ne de çok ötüyordu, yoksa bir eski kuş muydu bu gök dedikleri.

Durdu içinden geçenler birden bire,
Durdu sapsarı bir yüz.

Fazıl Hüsnü Dağlarca

Sovyet Başbakanı Kosigin
Tutum Sertleşiyor...

Prof. Maurice Duverger'in görüşleri, olayların çok hızlandığı bir dönemde, gerçeği ne ölçüde yansıtmaktadır, bilemeyiz. Ama Duverger'in yazıları, aydınları düşünmeye zorladığından her zaman önemlidir.

Bir arada yaşama kanunu

Prof. Maurice Duverger

Kurbanlara ve tahribata rağmen, üçüncü Arap - İsrail Savaşı, yarım bir güvenlik sağlama özelliğini korumuştur: Savaş göstermiştir ki, Sovyetler Birliği ve ABD'nin değişmez baş endişesi, üçüncü bir dünya savaşına yol açabilecek biçimde bir karşılıklı gelmekten kaçınmaktır. Bazıları, barış içinde bir arada yaşamanın bu temel kanununun Vietnam Savaşı ile tehlikeye düştüğünden endişelidirler. Halbuki değişen bir şey yoktur. Moskova, bir felâkete götürebilecek tırmanmaya girme yerine, —ABD'ye nazaran ikinci planda kalmayı tercih edermişçesine — İkinci Cephe Savaşı'nı kaybetmeyi seçmiştir. Ama her şey bitmiş gibi tam bir güvenliğe kapılmak yanlıştır. Geçen haftanın olayları, tehlikeli bir durum yaratmıştır. Bütün dünyanın gözünde yeniden, Washington ile ittifak, Moskova ile ittifaktan daha etkin gözük-müştür.

Nâsir, Tiran Boğazını kontrol altına alınca, Arapların çıkarı barışın korunması idi. Savaş kaçınılmaz hâle gelince de çıkarları, savaşı hasımdan önce başlatmaktı. Bunu İsrail yapmış ve bir sürpriz hücumun ilk saatlerinde düşman hava kuvvetlerini karada yok etmiştir. Nihayet ilk muharebeleri kaybetmeler bile, Arapların çıkarı, sonunda kendi lehlerine dönebilecek bir uzun savaşa yönelmekti. İsrail'in çıkarları ise, tam aksi yönde idi.

Bu üç noktada, ABD ve Sovyetler Birliği arasındaki barışı koruma, ya da barışı yeniden kurma yolundaki zammı anlaşma, Washington'un yararına, Moskova'nın aleyhine işlemiştir. Bunun nedeni, iki büyüklerin idaresinden çok, müttefiklerinin farklı itaatkârlığıdır. Ama bu, sonucu değiştirememektedir. ABD, İsrail'in silâha başvurmaması engelleyememiştir. Hattâ ABD, istemese bile, İsrail'i bu yola itmştir. Eğer Başkan Johnson, su yolları özgürlüğünü savunmada daha az kararlı gözükseydi, İsraililer savaşı başlatmakta çok daha az cesur davranacaklardı. Buna karşılık, Sovyetler Birliği, Araplardan savaşı başlatmaktan kaçınma teminatını elde etmiştir. Böylece Araplar, başlangıçta bir yenilgiye mahkûm olmuşlardır.

Savaşın durdurulması, müslüman devletler için en kötü zamana rastlamıştır. 5 Haziranda derhal bir ateş - kes, müslümanları, bir sürpriz hücumun bütün sonuçlarına katlanmaktan kurtaracaktır. Savaşın haftalar ve aylarca uzaması ise, onlara, durumu değiştirebilme imkânı getirebilecektir. Bununla beraber, Sovyetlerin ilk sıkı seçmeleri, muhtemelen daha isabetli olacaktır. Sovyetler bunu yapamadıklarına göre, Arapların çıkarı, ikinci şıkkın tercih edilmesiydi.

de buna razı olamaz.

Eğer (Uluslararası Kontrola tâbi) deyiminden Boğazlardan geçiş rejiminin değiştirilmesi ve kayıtsız geçit serbestliğinin sağlanması ise, Sovyetler buna da razı olamazlar. Kayıtsız geçit, şüphesiz Amerikanın ve İngilterenin işlerine elverişli. Hattâ Montreux sözleşmesinin kayıtları, arada sırada Amerikayı rahatsız ediyor. Bu kayıtlar niçin konulmuştur? Önce Türkiye'nin, sonra da Sovyetler Birliğinin güvenliğini korumak için. Sovyetlerin kendi güvenliklerini sağlayan kayıtların kaldırılmasını isteyecekleri akla gelemez.

Tersine Sovyetler, bu kayıtların kendi lehlerine arttırılarak Boğazlardan Karadenize, bu denizde kıyıları olan devletlerin savaş gemilerinden başka devlet gemilerinin geçmemesini istemişler ve bu görüşü Potsdam Konferansında Amerika da kabul etmiş ise de, sonra notalaşmada, Sovyetler

bununla da yetinmeyerek Boğazlarda üs isteyince, 1936 Montreux rejimi, olduğu gibi kalmıştır.»

Bunun içindir ki, Sovyetlerle bir anlaşmaya varamadıkları ve Orta Doğu'nun ilerici rejimlerini dize getiremedikleri sürece, Türkiye'yi emperyalist emelleri uğruna, Menderes döneminde olduğu gibi kullanmak isteyen çevrelerden gelen haberler, ihtiyatla karşılanmalıdır. İnönü'nün ısrarla ileri sürdüğü «tarafsızlık», Türkiye için bu durumda hayatî bir anlam taşımaktadır.

Yeni bir savaş biçimi: Satranç!

Jean-Jacques Servan Schreiber, l'Express dergisinde önemli bir ifşaatta bulunuyor. Schreiber'e göre, Sovyetlerin İsrailin gücü konusunda yanılıp, Arapların başarı sağlayacağını

sanarak tehlikeli hareketlerini önlemek üzere, Washington, savaşın İsrail tarafından kazanılacağını ispatlayan bütün bilgileri Moskova'ya vermiştir! Bu bilgilere göre, Moskova, savaş sonuçlarını önceden doğru değerlendirme fırsatını bulmuştur. Böylece, tıpkı birkaç hamleden sonra, oyuna devam etmeden kimin kazanıp kaybettiğini bilen usta satranççı gibi, Moskova ve Washington masa başında bir entellektüel savaş vermişlerdir!

Günümüzün dünyasını anlamaya yardım eden Schreiber'in açıklaması şöyledir:

Savaşın esas kısmı muhtemelen ne Sina çöllerinde, ne de Mısır semalarında geçmiştir. Asıl savaş, daha önce, istihbaratın sıralandığı ve tahvil edildiği odalarda verilmiştir.

5 Haziran yıldırım savaşı,

CHP Genel Başkanı İnönü
«Tam tarafsızlık!»

lenirse, ABD'nin Türkiye'yi bir atlama tahtası ve Soğuk Harp aracı olarak kullanmak iste-yeceğinden hiç şüphe yoktur. ABD'nin ödünç verdiği altınları rehin ederek günlük hayatı kurtarmaya çalışan AP iktidarının ise, arzulası bile, bu şiddetli baskılara karşı durması çok güç olacaktır. Amerikanın gölgesindeki, görünüşte tarafsız «mavi boncuk» politikası, Sovyetler Amerikaya karşı açıkça harekete geçemedikleri sürece başarıyla işleyebilirdi. Ama gerginlik arttıkça, ki artacağa benzemektedir, Amerikan emperyalizminin peşinden sürüklenmeyi önlemek son derece güçleşecektir. Herhalde bu endişeyledir ki, İnönü, «tam tarafsızlık» görüşü üzerinde ısrarla durmuştur.

BOĞAZLAR VE SOVYETLER

İşte bu sıradadır ki, Sovyetlerin Montreux Antlaşmasını değiştirmek ve Boğazları milletlerarası kontrole açmak istediklerini, Anadolu Ajansı, Amerikan Kongresindeki kişilere aften bildirmiştir. Türk kamu oyunda büyük heyecan ve tepki uyandıran bu haberi, Amerikan ve Türk dışişleri bakanlıkları ile Sovyetlerin Ankara Büyük-

elçiliği doğrulamamıştır. Ne var ki bu sefer haber, International Herald Tribune gazetesinin Paris'teki yazı işleri kadrosundan Ronald Koven tarafından, Fransız kaynaklarına atfen ortaya atılmıştır. Koven'e göre, Birleşmiş Milletlere giderken Paris'te de Gaulle ile görüşmek üzere duran Kosigin, Montreux Antlaşmasında değişiklik istediğini belli etmiştir. R. Koven, Kosigin — de Gaulle konuşmasındaki «tek ümit verici unsur» un Montreux Statüsü değişikliği olduğunu Fransız Diplomatların belirttiğini yazmaktadır! Gerçi Panama Kanalı da serbest geçişe açılacaktır, ama ABD buna razıdır. Türkler ise Montreux değişikliğine karşıdır.

International Herald Tribune'nin bu haberinin gerçeği ne ölçüde yansıttığını söyleyebilecek durumda değiliz. Yalnız Amerikan AP ajansının bildirdiğine göre, bir Sovyet gazetesi, haberi yalan olarak nitelmiş ve haberi ortaya atanları kınamıştır. Sovyet gazetesi, Türkiye'de Anadolu Ajansının Süveyş Kanalının Mısır kontrolundan çıkarılmasını isteyen İsrail ve Amerikan taleplerine karşılık, Sovyetler Birliğinin bütün önemli Boğaz ve kanalların milletlerarası hâle sokulması için çağrıda bulunduğunu ileri sürdüğünü, fakat bunun doğru olmadığını belirtmiştir. Ankara'da Dışişleri Bakanlığı sözcüsü de, «Bize gelmiş bir şey yok» diyerek, International Herald Tribune'nin haberini doğrulamaktan kaçınmıştır. Bazı Türk diplomatları, haberin «çeşitli ülkelerin kamu oyunda Sovyetleri yıpratma amacı güttüğünü» belirtmişlerdir. Sovyetlerin böyle bir talepte bulunup bulunmadıklarını kestirmek şimdilik çok güçtür. Yalnız Orta Doğu buhranında, Türkiye'yi bir sıçrama tahtası ve Soğuk Harp aracı yapmak isteyenlerin, Türk kamu oyunda çok sert tepkiler yaratan böyle haberlerden yararlanmak isteyecekleri açıktır. Şu anda bilebildiğimiz, Sovyetlerin şimdiye kadar Boğazları Milletlerarası kontrole açmak şöyle dursun, tam aksi tezi savunduklarıdır. Milletlerarası kontrolü ise ABD savunmuştur! Prof. Ahmet Şükrü Esmer, bu tarihten önce Ulus'ta şu sözlerle belirtmektedir: Sovyetler Birliğinin Boğazları Uluslararası kontrole tabi tutmaya yanaşması, aklın alacağı iş değildir. Kaldı ki, Boğazların sahibi olan Türkiye

Johnson'a küfür suç değildir!

41 yaşındaki İtalyan Riccardo Magno, Johnson'a ağız dolusu küfretmiştir. İtalyan Ceza Kanununa göre, yabancı devlet başkanlarına hakaret suç teşkil eylediğinden Magno tevkiif edilmiştir. Yalnız bir nokta unutulmuştur. İtalyan Ceza Kanunu, mütakabiliyet esasını da şart görmemektedir. Amerikan Cumhurbaşkanına hakaretin suç olması için, İtalyan Cumhurbaşkanına hakaretin de Amerika'da suç sayılması gereklidir. Halbuki Amerikan kanunlarına göre, İtalyan Cumhurbaşkanına küfür suç değildir. Bu sebeple hâkim Napolitani, Magno'nun beraatine karar vermiştir.

Yabancı devlet başkanlarına hakareti cezalandıran Türk Ceza Kanunu da mütakabiliyet esasını şart görmemektedir. Mütakabiliyet olmadıktan, Türkiye'de Johnson'a küfretmek suç değildir.

daha önce olanların sonuçlandırılmasından ibarettir.

Uçak, zırhlı araba ve insan sayısı bakımından İsrail 5 Haziranda hasımlarından, hatta tek başına Mısır'dan zayıf durumdaydı. Ama bir noktada üstündü: İstihbarat.

Savaşın sonraki açıklamaları, İsrail istihbaratının nasıl sonuç alıcı bir kalite ve sarahatte olduğunu göstermektedir.

Hava Kuvvetleri Komutanı General Mordehay Hod, birliklerine, sahteleri de dahil bütün Mısır Mig'lerinin yerlerini teferruatlı biçimde bildirebilmiştir.

Genelkurmay Başkanı General İzak Rabin, savaşın birinci ve ikinci günü, Nâsır'ın Zırhlı Birlikler Komutanlığı'nın radyo şebekesi ile bir orkestra şefi gibi oynamıştır.

Rus yapısı Mısır radarları, birçok halde, İsraililer tarafından görev yapamaz hâlâ getirilmişlerdir.

İstihbarat ve elektronikte üstünlük, göklere hâkimiyeti, göklere hâkimiyet de çöle hâkimiyeti sağlamıştır. İsrail savaşı, belki de daha başından itibaren istihbarat sayesinde fiilen kazanılan ilk savaştır.

İsrail savaşı için doğru olan, dünya güçlerinde, Enformatik yüksek seviyesinde de doğrudur.

Meselâ General de Gaulle'un politikası tutardı, ama bir yanlışla dayanmaktaydı.

Fransız değerlendirmesi şöyleydi: Savaşın ilk üç ya da dört günü İsrail başarı gösterecektir. Sonra durum değişecek, savaş «Vietnamlaşacak»tır. İsraililer, Arap kütlesi içinde yavaş yavaş batacaklardır. Sov yet desteği de hesaba katılmıyordur. Bu noktadan itibaren İsraili - bir dünya savaşı kesin tehdidi dışında - hiç bir şey kurtaramaz.

Bu değerlendirmeye sonucudur ki, bütün buhran süresince, Elysée Sarayında dramatik bir atmosfer hüküm sürmüştür.

Olayla doğrudan doğruya ilgili oldukları, üç yıldan fazla süredir. Orta Doğu'da teknisyen ve öğretici bulundukları ve orada dünya çapında mücadelelerinden birini verdikleri haide, Ruslar da Fransızlar gibi durum hakkında doğru bilgi elde edememişler, hemen sonuna kadar yanılsalardı.

Hemen sonuna kadar diyoruz, zira, Kremlin'in bir tahlil ve istihbarat yanlış yapmasın dan korkan Amerikalılar, gerçek durum hakkında biriktirdikleri, değerlendirdikleri ve öngördükleri her türlü «bilgi»yi Moskova'ya doğrudan doğruya vermeyi kararlaştırmışlardır. Bu politik darbe, yeni savaşın klasik bir örneği diye belki de ettü edilecektir.

Yeni savaş, bundan böyle, yalnız soğukkanlılıkla tâbir caizse, başlamadan sonuçlanacaktır.

Bu entelektüel bir savaştır. Tıpkı şampiyonların, satranç tahtası olmadan kafadan satranç oynamaları gibi. Şampiyonlar, üçüncü hamleden sonra oyunu bitirirler ve gerisini oynamazlar. Zira artık galip ve mağlup belli olmuştur. Oyunun gerisi, bir mantık planı içinde cereyan edecektir. Üç hamle yapılmıştır, artık mümkün olan bütün varsayımlar incelenmiştir ve 49. hamlede mat olacağı üçüncü hamlede söylenebilir. Bu, Enformatik'in basit bir biçimidir.

Orta Doğu'da dünya çapında bir savaş veren Amerika ve Rusya'nın durumu da satranç oyununa benzemektedir.

İstihbaratın değeri, tahlilde sarahat ve tahminde çabukluk, tâbir caizse, matematiğin «düşsel rakamları» gibi düşsel hâlde gelen savaşın yeni silahlarıdır.

Dokunulmazlıklar. Meselesi

Milletvekili dokunulmazlıklarının kaldırılmasıyla ilgili Karma Komisyon, haftanın başında yaptığı toplantıda, Güven Partisinin eskiden özgürlük savunucusu aslarının da katılmasıyla, suçları fikirlerini söylemek ve yazmaktan ibaret kişilerin dokunulmazlıklarını kaldırmaya kararlı olduğu intibamı vermiştir. Yüz kızartıcı suçlardan sanık olanların dokunulmazlıkları korunacak, fakat bir Çetin Altan'ın, bir 27 Mayısçı Muzaffer Karan'ın ve bazı «muktedir»lerde alerji yaratan Ali Karahan'ın dokunulmazlıkları kaldırılacaktır.

CHP'li Nazif Arslan, bu tutumun ne anlama geldiğini şu sözlerle ortaya koydu: «Bu üç arkadaşımıza isnad olunan suçlar, sosyal muhtevadadır. Fikir suçudur. Öte yandan dönem sonuna bırakılan ve İzhari Komisyona havale edilen 67 dosya içinde döviz kaçakçılığı gibi yüz kızartıcı suçlar vardır. Siz, bu dâvaları dönem sonuna bırakıyor, fakat fikir suçundan huzurunuzaya gelen dosyaları sür'atle karara bağlamak istiyorsunuz.»

Gerçekten, Komisyon çoğunluğu, eskiden özgürlük savunucusu, fakat bugünün işbirlikçileri olan Emin Paksüt ve Çoşkun Kırca'nın da desteği ile, mütad hilâfına, büyük bir acelecilik göstermiştir. Sanıkları dinlemeye bile ihtiyaç duymadan «idam hükmü»nü derhal radyoya ileten İzhari Komisyon'un yeniden teşkili talebi, Emin Paksüt'ün «Hâ-tâlarını görmüşler, geri dönmüşler; her insan hâta yapar» gerekçesiyle reddedilmiştir.

CHP'li Esatoğlu, Çetin Altan'ın dokunulmazlığını kaldırma talebine yol açan yazıların üçünden Akşam gazetesi Yazı İşleri Müdürünün beraat ettiğini, bu kararların getirilmesi gerektiğini söylemiştir. Paksüt'ün himmetiyle, bu teklif, oya bile konmamıştır.

TİP'li Yunus Koçak, Çetin Altan'ın yazılarından dolayı açılan dâvaların görülmekte olduğunu, Anayasa'nın 132. maddesine göre, yargı organlarında görüşülen dâvaların yasama organında ele alınmıyacağını ileri sürmüştü, aldırnan olmamıştır. Dosyaları incelemek üzere istenen bir haftalık mehil talebi dahi fazla bulunmuştur. Ne var ki, sıraya göre, önce aralarında döviz kaçakçılığında sanık olanların da bulunduğu 67 dosyayı incelemek gerekti. Komisyon toplamak kolay olmadığından Çetin Altan'lara, Muzaffer Karan'lara sıra aylarca sonra gelecekti. Usulca Çoşkun Kırca, bu engeli de aşmasını bildi. 67 sanığın İzhari Komisyon'da ifadeleri alınmamıştı, dosyaları İzhari Komisyona geri gönderilecek ve böylece perşembe günü üç fikir suçlusunun durumunu incelemek mümkün olacaktı. YÖN baskıya girerken aceleci Karma Komisyon, bu işe e-ğilmiş bulunmaktaydı. Böylece tehlikeli ve aslında AP-GP ikilisine fayda getirmeyecek bir çığır açılmak istenmektedir. Çetin Altan, Komisyona cevabını çarşamba günü Akşam'da açıklamıştır: «Yarın benim dokunulmazlığımı kaldıracaklar. Türk Parlâmento tarihinde Meclise ilk defa girmiş bir sosyalist yazar için bu soy muamelelere uğramış olmak, Türk sosyalizminin şerefli sayfalarını teşkil edecektir...»

Çetin Altan
Yazılarından korkuyorlar

İsrail ve Sosyalizm

Bizim çok bilmiş «ortanın göbekçileri»miz gündür iddia ederler ki, sosyalistlerin İsrail'i tutması gerekmiş! İsrail Kibutslarıyla, rejimiyle, toprak sistemiyle, devletçiliğiyle sosyalist imiş... Ama Ruslar İsrail'e karşı olduğu için, sosyalistler de İsrail'e karşı imiş...

Bu sözler, samimiyetsizlik değilse, büyük bir bilgisizlik örneğidir. Bir defa, Kibutsların sosyalistlikle ilgisi yoktur. Kibutslar, bir cins ilkel ve dini tarım topluluklarıdır. Tarihin en eski yıllarına dönüş hareketidir. Gandi'nin idealindeki toplum ne kadar sosyalist ise, o kadar sosyalisttir. Ve bu çağdışı karakteriyle, İsrail'de bile geniş çapta uygulanması mümkün değildir. Sosyalizm ise, dünün değil, geleceğin rejimidir. Öte yandan İsrail, dünyanın dört bucağına dağılmış zengin musevilerin ve milletlerarası kapitalizmin her alandaki çok geniş yardımlarıyla yasayan bir devlettir. Hem milletlerarası kapitalizmin baştaçı ettiği bir yavru olacaksınız, hem de sosyalist! Orta sola kaydı diye Yunanistan'da darbeler düzenleyen Amerika, sosyalist İsrail için neredeyse dünya savaşını göze alacak! Bununla beraber, önemli olan İsrail'in rejimi değil. İsrail'in Orta Doğu'da bir üstün ırk anlayışına dayanmış kendi çapında bir cins Hitler rejimi kurması. Yanılmıyorsak kendisi de Yahudi olan bilim adamı Maxime Rodinson, 5 Haziran 1967 tarihli Le Monde'da İsrail'in tutumunu şu sözlerle anlatıyor: «Biz buradayız, çünkü en kuvvetliyiz. En kuvvetli olduğumuz sürece, istesenez de istemesenez de, burada kalacağız. Ve biz Batı dünyasında dostlarımız sayesinde daima en kuvvetli olacağız. Davranışınızı buna göre ayarlayın. Yenilginizi ve zayıflığınızı bilin. Ve sizden aldığımız topraklarda, bizi bu hâlimizle kabul ediniz.»

İsrail devletinin temeli, 1917 yılında İngiltere tarafından atılmıştır. İngilizler, o zaman Türkiye'de bir takım devletler kurmak istemişlerdi. Bu işte başarıya ulaşıyorlardı ve Türkiye'de de Batı desteği ile üstün ırk pozundaki İsrail'e benzer devletler kurulsaydı, onların desteklenmesi sosyalistlik gereği mi olacaktı? Hitler de millî sosyalizm diyor, Hitler desteklenecek miydi?

Sömürge metodları ile ku-

ruhan İsrail, sistemli biçimde Arapları topraklarından kovmak ve yerine dışarıdan «Batılı» musevi getirmek politikasını izlemiştir. Milyona yakın Filistinli, vatanlarından kovulmuş mazlum insanlardır. İsrail, Filistinlilerin kaçışını sağlamak için, 1948 yılında müthiş bir katliâm düzenlemiştir. Yurtlarından kovduğu insanlara — Birleşmiş Milletler kararına rağmen — yardım dahi reddetmiştir. İsrail, bugün de aynı politikayı izlemektedir. Durumu Ulus'ta Prof. Ahmet Şükrü Esmer'in kaleminden izliyorum:

«İsrail'in şimdi ilhakını tasarladığı topraklardan yalnız Şeria nehrinin Batı bölgesinde 1,5 milyondan fazla Arap yaşamaktadır. Bu bölgeye giden bir Lübnan sağlık ekibi, Beyrut'a geri döndüğünde, İsraililerin Arapları yurtlarından uzaklaştırmak için her çareye başvurduklarını haber vermiştir. Gelen haberlere göre, bugüne kadar 100 bin Arap kaçırılmıştır. Amman Radyosu, Arapları yerlerinden ayırmamaya çağırıyorsa da, İsrail baskısına dayanabilecekleri şüphelidir. Mülteciler konusunda, 1948'den de daha acıklı bir dram dünyanın gözü önünde oynanmaktadır.»

İsrail'in komşularıyla barış içinde bir arada yaşamalarından bahsedilirken, İsrail'in kendi sınırları içinde, Araplara hattâ Yahudi dinine mensup olmayan hiç bir kimseye vashama hakkı tanımadığı unutuluyor. Hitler'in ırk ayırmacı rejiminden kaçan Yahudiler, Hitlerinkinden de daha koyu ırk ayırmacı bir rejim kurmuşlardır. Böyle bir devlet rejimi, bugün medeni devlet anlayışına aykırıdır.

Yahudiler, meselâ Mısır'da Araplarla eşit haklardan yararlanabilirken, İsrail'de kalan 250 bin kadar Arap, 20 yıldır askeri yönetim altındadır. Moşe Dayan, geçen gün, yeni topraklar ilhak edildikten sonra, Yahudi kalması gereken İsrail'in bir Arap Yahudi devleti hâline getirilmesine müsaade edilmeyeceğini söyleyerek, Araplar hakkında bir yok etme politikasının izleneceğini anlatmıştır. Araplar, İsrail'in yok edilmesinden bahsederken ve bunu güvürlüyle ilân ederken, sessizce kundileri İsrail tarafından yok edilmektedir.»

İşte sosyalistlerin böyle bir Hitler özentisi rejimi, sosyalistlik gereği tutması lâzım imiş... Sosyalistler, yeterli bilgi ve uyanıklığa sahip oldukları için bu gaflete düşmemişlerdir. Yalnız «Ortanın göbekçileri», teknik bakımdan Araplardan üstün diye İsrail şaşakçılığı yaparken ne duruma düştüklerinin, çok geç de olsa, farkına varmışlar mıdır? İsrail - sosyalist olsa bile -, ırkçı sosyalisttir. İrkçi sosyalistliğin ise, tarihteki örneği Hitlerciliktir.

i. Küçükömer Olayı

Delilleri ile ortaya dökülen Prof. Girtili ve benzerlerinin fikir korsanlığı olayları karşısında görevini unutarak suspus olan İstanbul Üniversitesi Senatosu, geçen haftanın sonunda bir doçentin profesörlüğe yükselmesi kararını onaylamayı reddetti, hem de «fikir dürüstlüğü» gerekçesiyle...

Bahis konusu doçent, İktisat Fakültesinden Dr. İdris Küçükömer'in profesörlüğe yükseltilmesi, kendi fakültesinin Profesörler Kurulunca incelenmiş ve çok tartışmalı bir toplantıdan sonra kabul edilmişti. Senato'ya düşen, İktisat Fakültesi Profesör

ler Kurulu kararını, «şekil bakımından» inceleyerek onaylamaktan ibaretti ve şimdiye kadar, Fakülte kurullarınca alınan bu yoldaki kararlar, Senatoda onaylanagelmişti. Dr. Küçükömer'in ise, bir özelliği vardı: Bu doçent TİP üyesi idi.

Senato, gündemi gereği, Dr. Küçükömer'in profesörlüğü meselesini görüşmeye geçince, AP'nin TRT'deki mutemet adamı Prof. Hıfzı Timur'un itiraz ettiği görüldü. Prof. Timur, İktisat Fakültesi Profesörler Kurulunun bu konudaki raporunu usul bakımından eksik buluyor ve Senatodan Dr. Küçükömer'in profesörlüğünü onaylamaktan kaçınmasını öneriyordu. Bu itiraz, Prof. Lütfi Duran tarafından cevaplandırıldı. Prof. Duran, çeşitli emsal ve bir Danıştay kararı göstererek, itirazı çürütünce, Prof. Timur da öngeresinden caydı. Mesele oya konuldu ve Senato 20'ye karşı 1 oy ile, Dr. Küçükömer'in profesörlüğe yükseltilmesine ilişkin muamelede hiç bir usulsüzlük olmadığı kararını aldı. Bu durum karşısında profesörlük kararının onaylanması beklenirken bu defa, her devrin ön plânda kişisi Prof. Cihat Aba-oğlu'nun başı çektiği bir grubun yeni bir itirazı ileri sürüldü. Buna göre, Dr. Küçükömer'in Profesörler Kuruluna sunduğu ve evvelce gazetelerde yayınlanmış makalelerinden bazı kısımları -ki bunlar, yazının bütünlüğü ve bilmisel yönü ile ilgisiz, günün politik aktualitesine değgin pasajlardı- çıkarmış bulunması, «bilmisel dürüstlüğü» ihlâl sayılıyordu! Bu itirazın onaylanması sonunda görüldü ki, Senato'nun 10 üyesi itirazı kabul ediyor, 6'sı reddediyor ve 5 üyesi ise çekimser kalıyordu. Bu, Senato'nun Dr. Küçükömer'in profesörlüğünü reddi anlamını taşıyordu.

Bu sonuç, İktisat Fakültesi çevresinde, oldukça sert tepkilere yol açtı. Bir kısım profesörler, Senato kararının, Dr. Küçükömer'i olduğu kadar, İktisat Fakültesinin haysiyetini kırıcı ve onun bilmisel otoritesini zedeleyici bir darbe olarak yorumladılar. Şimdi açık fikir korsanlığı karşısında sessiz ve hareketsiz kalan Senato'nun bu kararının iptali için Danıştay'a başvurulacaktır. Söz, Danıştayındır.

Wheelus Amerikan üssü ve Türkiye!

Libyada Trablusgarbın 8 kilometre yakınında Wheelus—Field adlı bir Amerikan üssü vardır. Üste 3 bin sivil, 3 bin asker bulunur. Bombardıman uçakları filoları ve tepkili uçaklar bu üsse yerleşmiştir. Üssün ayrıca, hava ve topçu atışları için bir atış alanı vardır. Amerikan yetkililerine göre, Wheelus—Field üssü, Vietnamdakilerin dışında en önemli üslerden biridir. Bu üssün kaybı, Akdenizdeki Amerikan askeri verliğini büyük ölçüde zayıfatacaktır.

Üs, 1954'te imzalanan bir anlaşmaya göre kurulmuştur. Anlaşma 1971 yılında sona ermek tedir. Ne var ki, Arap kamu oyunun baskısıyla, 1964 yılında anlaşmanın revizyonu için müzakerelere başlanmıştır. Libya'da benzer bir üsse sahip olan İngiltere ile birlikte ABD, üslerin tahliyesini prensip itibarıyla kabul etmişlerse de, müzakereler sürüp gitmiştir. Son Orta Doğu savaşında Mısır, Libya üssünün İsrail'e hava himayesi sağlanmak için kullanıldığını iddia etmiştir. Bu iddia ve savaşta Anglosaksonların tutumu, Libya Başbakanını, Amerika ve İngiltereden üslerin ve üslerdeki askerlerin mümkün olan en kısa sürede tahliyesini istemeye sevk etmiştir. Başbakan, ülkesinin millî menfaate uygun biçimde» bunu gerçekleştirmeye kararlı olduğunu ve tahliye programı-

nı hızlandırmak için her türlü kolaylığı göstereceğini söylemiştir.

Amerikan resmî kişilerinin «Libya üssü çok önemli, üssü kaybedersek Akdenizdeki askeri varlığımız zayıflar» tarzındaki ifadelerine rağmen, Libya bu isteğini gerçekleştirebilecek midir, yoksa Arap kamu oyu yatıştıktan sonra talebini yumuşatacak mıdır, bilemiyoruz. Yalnız Libya üssünün tehlikeye düşmesi, Amerikanın Türkiye'deki askeri varlığını artırma tehlikesini yaratmıştır.

Hafta sonunda ajanslar, Libya ile ilgili olarak Washington'dan şu haberi vermişlerdir: «Amerikanın Libya üssünü kaybetmesi, Avrupadaki Amerikan hava gücü filolarının savaşa hazırlık derecelerini akşatabilecektir. Çünkü Avrupa'daki pilotlar, tâlim görmek üzere yılda en az bir defa Wheelus'e gönderilmektedir.

Kuzey Afrıkada bir çöl ortasında Amerikanın sahip bulunduğu son üs olan Wheelus, yılın oniki ayında uçuşlara müsait bulunmaktadır.

Amerikalı yöneticiler, Akdeniz — Orta Doğu bölgesinde Libya'da yapılmakta olan bütün bombardıman eğitimlerine elverişli pek az yer düşünebildiklerini, sadece Türkiye ve İspanyada bu amaçla kullanılacak kesimler bulunduğunu, ancak bunun o ülkelerin hükümetlerinin iznine bağlı bulunduğunu ifade etmişlerdir.»

Görüldüğü gibi, Wheelus'un kaybı, Türkiye'de Wheelus'un ihya edilmek istenmesi tehlikesini yaratmaktadır. Son savaşın sonra Arap dünyası huzursuz ve güvensiz hâle geldikçe, ABD'nin Orta Doğu'daki askeri varlığını, İspanya, Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs'a dayandırmaya kalkışması kuvvetle muhtemeldir.

Ve Türkiye hâlen, Amerikanın ödünç verdiği altınları rehin ederek, günlük döviz ihtiyacını karşılamaktadır. Bu şartlarda, muhtemel Amerikan taleplerine mukavemet çok zordur. Uyanık olalım ve ülkeimizin Orta Doğu'daki emperyalist Amerikan politikasının sığrama tahtası olarak kullanılmasına, Türk Milletinin asla müsaade etmeyeceğini belirteyim. Nitekim Ecvet Güresin de Cumhuriyet'te bu tehlikeye dikkati çekmektedir: «Arap ülkelerinde görüle gelen Batı karşıtlığı ve Sovyetlerin Orta Doğu'daki denge uğraşmaları yakın gelecekte, Türkiye'yi doğrudan doğruya ilgilendirecek bir takım sonuçları ortaya çıkaracaktır. Bu arada Akdeniz'deki üstünlüğünden vazgeçmeyecek olan Amerikanın kuvvet zincirinde açılan zincirleri Türkiye'de kapatmaya çalışması çok muhtemeldir. Nitekim Libya'daki üssün boşaltılması ü-

zerine yeni kurulacak üs yerleri aranmakta ve Türkiye'den de söz edilmektedir. Zaten Dean Rusk da son NATO toplantısında Sovyetlerin inisiyatifini ele almaya çalıştıklarını ve Amerikanın ileride NATO yoluyla bir takım tedbirler isteyebileceklerini ihsas etmişti.

Açıkçası, ilk zamanlarda Orta Doğu arenasında gladyatörleri seyreden Türkiye, bugün müttefiklerinin baskısıyla karışmanın arifesindedir. Bu bakımdan İsrail—Arap çatışmasında kusursuz, hattâ olumlu bir politika izleyen Hükümet, geleceğin sıkıntılı günleri için şimdiden tedbirlerini almalı ve herhalde emrivakilere karşı pek uyanık bulunmalıdır.»

CIA ve Siyasî Partiler

Hindistan Hükümetinin yürüttüğü bir tahkikat, Şubat 1967 seçimlerinde CIA'nın Sağcı partilere ve adaylara önemli paralar verdiği sonucuna varmıştır. Sağcı Jan Sangh ve Swatantra partileri ile iktidardaki Kongre Partisi'nin Sağcı üyeleri, CIA fonlarından yararlanmışlardır.

Jan Sangh (Halkın Partisi), öküzlere kesilmesine karşı çıkarak oy toplayan gerici partidir. Ama özel teşebbüscüdür. CIA, öküzcülüğüne rağmen, kapitalizmden yana olan bu partiyi desteklemekte sakınca görmemiştir.

Öteki Swatantra (Hürriyet) Partisi ise, iş adamlarının bir teşekkülüdür. Tabii ki, özel teşebbüscülük şampiyonluğu yapmaktadır.

CIA'nın gıda fazlası yardımları dolayısıyla biriken yerli paraları, siyasi amaçlarla kullandığı ileri sürülmektedir.

Türkiye'de de Amerika elinde birikmiş bol miktarda Türk parası vardır. Bu paraların önemlice bir kısmının nasıl kullanıldığı meçhuldür. Önümüzde seçimler vardır. Seçimler, bir sağ-sol mücadelesi olarak geçecektir. Hindistan'da resmen tesbit edilen marifetlerin, Türkiye'de tekrarlanmıyacağından emin miyiz? Her taşın altında Amerika'nın aranmasına biz de karşıyız. Ama her taşın altında Amerika çıkıyor...

Hastahaneler Meselesi

Sosyal Sigorta hastahaneleri konusunda AP'li Bakanlar çok farklı sözler söylüyorlar. Çalışma Bakanı Erdem, işçilere, «mülkiyeti sizde kalacak» «Plândaki devredilme ibaresini düzelttiğimiz» derken, Sağlık Bakanı Özkan «satın alacağız» diyor. Jet Bakanın sözleri çok kesindir: «Sosyal Sigortalar Kurumu hastahaneleri hakkında işçilerin söz söylemeye hakları yoktur. Bu mevzu artık kapandı. Sosyal Sigortalar Kurumuna devlet tarafından hastahanelerin parası ödenecektir. Gasp diye bir şey yoktur. Beş Yıllık Kalkınma Plânına bu husus girmiştir. Vazgeçilmesi bahis konusu olmaz.»

Sendikacıların fena halde baskısı altında bulunan Çalışma Bakanı Erdem, «Bu iş bitti aralık parasını verip alacağız» diyen kabine arkadaşı Özkan'ı yalanlamak zorunda kalmıştır. Çalışma Bakanının sözleri şöyledir: «Sayın Sağlık Bakanı, bu iş bitti, diyor. Bitti demekle Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının Sosyal Sigorta hastahanelerinin devrini kasıtlı olarak, bu iş bitmedi. Başlamadı ki, bitsin. Başlamıyacak da. Bu hastahanelerin mülkiyetinin devri bahis konusu değil. Bunu Sağlık Bakanının şahsında ilgililere hatırlatmak isterim.

Türkiye sağlık problemini halletmek mi istiyorsunuz? Halletmek için devir, şart mı? Devri gerektirecek bir mecburiyet yok ortada. Hastahane kapasitelerinden istifade mi etmek istiyorsunuz? Biz sizin hastahanelerinize işçi arkadaşlarımızı yatırdığımız zaman nasıl parasını ödüyorsanız, siz de vatanı bizim hastahanelere yatırdığımızda parasını ödeyin. Eğer istediğiniz bu ise, bunda hastahanelerin devrini gerektirecek bir husus yok ki».

Çalışma Bakanı, Türkiye'de yatak sıkıntısı çekildiğini, Sosyal Sigortalar hastahanelerinin bazılarında ise yatakların boş kaldığını iddia eden Sağlık Bakanının bu görüşünün de gerçeğe aykırı olduğunu ileri sürdü. Erdem'e göre, sigortalar hastahaneleri tam randımanla çalışmaktaydı, düşük randımanlı olanlar devlet hastahaneleriydi.

Erdem'in bu çıkışı üzerine, Sağlık Bakanı, görüşlerini biraz yumuşatmak ihtiyacını duydu: «Şunu sarahatle belirtiyim: Özel hastahaneler dışında Türkiye'deki bütün hastahanelerin tek elde birleştirilmesi zorunludur. Bu birleştirme durumunda, hiç bir müessesenin elinden gasp suretiyle tedavi müesseselerinin alınması söz konusu değildir. Hastahaneler, özel statülü ve teke yönetim kurulu bir müessese i-

çinde toplanacaklardır. Ve bu yönetim kurulunda her müessese gibi sendikalar ve Sosyal Sigortalar da temsil edilecektir. Zaruret görülürse, bu tedavi müesseseleri, bedelleri bugünkü fiyatlar üzerinden ödenmek suretiyle özel statülü kuruluşa devrolunacaktır. Bu kuruluşa işçilerin menfaatleri zedelenecek, üstelik yeni menfaatler sağlanarak hakları fazlasıyla korunacaktır.

Bu arada, bugün Sosyal Sigortalara ödedikleri primler düşecektir. Buldukları yerde istedikleri hastahane, istedikleri doktora kendilerini tedavi ettirme imkânı bulacaklardır. Sosyal Sigortalar Kurumu ise, her yıl hastalık sigortasından doğan 95 milyon zararından kurtulacaktır. Bugüne kadar olan 450 milyon lira zarar ihtiyarlık sigortasından aktarma yapılarak kapatılmıştır. İlerde bu durumun ne kadar büyük sıkıntı yaratacağı açıktır.»

Bu mesele ile Çalışma Bakanlığı sırasında yakından ilgilenen CHP Genel Sekreteri Ecevit de, iki AP'li Bakan arasındaki tartışmaya katılmış ve CHP'nin hastahaneler konusundaki görüşünü dile getirmiştir:

«AP iktidarı, bir zenginin kurduğu hastahane el konulmasını hiç şüphesiz mülkiyet hakkına bir tecavüz sayar. Ama dar gelirli işçilerin ödedikleri paralarla kurulmuş hastahanelere el koymanın mülkiye hakkına da, sosyal adalet de, sosyal güvenliğe de ne kadar aykırı olduğunu fark etmez görünür. Zengin malına el sürdürmez, ama yoksulun malına el koyar,

YAZ EĞLENCESİ

Galipler Eğleneceklerdir!

Art Buchwald

WASHINGTON — Geçen hafta savaş devam ederken, İsrail'in Başkan Nâsır ile Kral Hüseyin arasındaki telefon konuşmalarını dinlediği bildirildi. Şüphesiz, bu, Orta Doğunun telefon dinlemeyi yasaklayan kanunlarının ihlâlidir. Sovyetler Birliğinin bilinmez olmayan ifadelerle meşeyi Birleşmiş Milletlere getirmesini beklemeliyiz.

İsrail'liler, dinledikleri konuşmalardan birini yayınladılar. Ama bu alın yazısı çizen dört gün zarfında başka telefon görüşmeleri de oldu. Geçen gün bu konuşmalardan birini teyipten dinledim. Doğruluğu hususunda yemin edemem, Fakat bana Nâsır ve Hüseyin konuşuyormuş gibi geldi.

Konuşma şöyle gidiyordu: Hüseyin — Cemal, kardeşim ve gerçek savunucum. Başına ne işler açtın? Kudüs'ü ve Şeria nehrinin batısındaki bütün araziye bana kaybettirdin.

Nâsır — Yalnız Allah kusursuzdur.

Hüseyin — Ey Arap Dünyasının Kahramanı ve Akabe Körfezinin Cesur Fatihisi, seni zıncıdığım yok. Yalnız geçen hafta seninle imzaladığım kâğıt, bana Arap Lejyonunu da kaybettirdi.

Nâsır — Küçük hükümdarım, kendini yeise kaptırma. Daha elimizde çok imkân var.

Hüseyin — Sina'nın Kudretli Peygamberi, ne yapabiliriz ki?

Nâsır — Meselâ ilk iş olarak Amerikan Büyükelçiliğini yakabilirsin. Savaşı kaybedince, halka olan biteni unutturmanın en iyi yolu, tecrübeyle biliyorum, bir sefarethaneyi ateşe vermektir. Hüseyin — Ey Gazze Tanrısı, ne mükemmel fikir! Amerikan Elçiliğini yakacağım. Başka n'apayım?

Nâsır — Sonra istifanı vermelisin.

Hüseyin — Fakat, Süveys'in Kurtarıcısı, nasıl istifa edebilirim ki?

Nâsır — Küçük hükümdar-

Sosyal Sigortalar Kurumu hastahanelerini bu kurumdan almaya kalkışmanın başka anlamı yoktur.

Kamu kesimindeki bütün hastahaneleri tek elde toplamak, aslında doğru bir ilkedir. Bu ilke ve hedef, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında da yer almıştır. Ama CHP iktidarda iken, işçi hastahanelerini, işçilerin parasıyla kurulmuş bu hastahaneleri, Sağlık Bakanlığına bağlayarak bu hedefe ulaşmayı düşünmemiştir.

Bu hedefe ulaşmak için tutulabilecek halkçı ve haklı yol şudur:

Sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi köylere inhisar ettirilip, öylelikle, köylülerimizin bir an önce yeterli sağlık hizmetlerine kavuşmaları sağlanmalıdır. İl ve İlçe merkezlerinde ise, bütün vesgi yükümlülükleri hastalık sigortasının kapsamına alınmalıdır. Onlar da işçiler gibi bu sigortaya prim öderler, öylelikle Sosyal Sigortalar Kurumunun hastahanelerinden ya-

rum, yapılacak tek iş istifa etmezsen, halk istifa için bağırıp çağırarak. Ama ersersen, halk kalman için yalvaracak.

Hüseyin — Ey âkil kişi, neler biliyorsun!.

Nâsır — Savaş kaybedişim ilk değil.

Hüseyin — Sahi yahu.. Herkesin ağzında. Senin her zaman kaybettiğin söyleniyor.

Nâsır — Beni şımartıyorsun.

Hüseyin — Ey Arap Dünyasının gerçek lideri, söyle bana, halkıma Kudüs'ün kaybını nasıl anlatayım?

Nâsır — Söyle onlar ki, İsrail köpekleri ateş—kes ilânına kadar korkudan tilki inlerine kapanmışlarken, şehri cesur askerlerinden, Amerikan Deniz Piyadeleri ve İngiliz komandoları almıştır.

Hüseyin — Elbette öyle.. Niye şimdiye kadar bunu düşünemedim?

Nâsır — Çünkü Kudüs'ü ilk defa kaybediyorsun. Zayıf hükümdarım, görüyorsun ki, önemli olan savaşı nasıl yaptığın değildir. Sonradan söylediklerin önemlidir. İsrail'iler, Gazze'yi, Sina'ya ve Akabe'yi aldılar. Süveys Kanalı'nın kıyısına oturdular. Ama son nabız yoklamaları, benim prestijimin zirvede olduğunu gösteriyor.

Hüseyin — Bir de Kahire'yi kaybetseydin, ölümsüz olacaktın.

Nâsır — Aziz kardeşim, aklima gelmişken söyleyeyim, Ürdün ile yeni bir savunma paketi hazırlıyorum. Gelecek hafta imzaya gelebilir misin?

Hüseyin — Oh, Büyük Halâskâr, şimdiye kadar yaptıkların yetmiyormuş gibi, beni hâlâ korumak istiyorsun.

Nâsır — Sesini çıkartma. Büyük bir Mısır Ordusu, küçük bir dostun yardımına gelmeyi tekiif edemezse ne işe yarar?

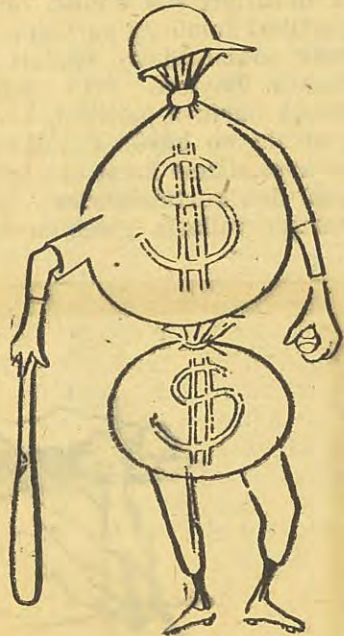
Hüseyin — Sana karşı borcumu nasıl ödeyebilirim ki?

Nâsır — Perşembeye kadar bana bir uçak ödünç verebilir misin?

arlanmaya hak kazanırlar. O zaman bütün devlet hastahaneleri de, prim ödeyenlerin demokratik bir şekilde katıldıkları bir özerk kuruma dağılır. Vergi ve prim ödeyemeyecek kadar yoksul olan şehirli yurttaşların bu hastahanelerden yararlanmaları gerektiğinde ise, onların tedavi masraflarını devlet bu kuruma öder.

Plân, tek bir sosyal güvenlik düzeni kurulmasını ve sosyal güvenlik tedbirlerinin Sosyal Sigortalar Kurumu çatısı altında toplanmasını öngördüğüne göre, esasen, bundan başka yolu yoktur. İşçi hastahanelerini Sosyal Sigortalar Kurumundan almak, plânın sosyal güvenlik konusundaki bu hedefiyle açık çelişmeye düşmek olur.

İşçilerin parasıyla yapılan hastahanelere devletin el koymasını redetmekte, buna karşı direnmekte işçiler haklıdır. CHP, işçileri bu konuda sonuna kadar destekleyecektir.»

GÜNÜMÜZDE KOMÜNİZM

Türkiye'de en çok konuşulan, fakat hakkında çok az şey bilinen konulardan biri de komünizmdir. Birlikli raporlarının gösterdiği üzere, iktisadi doktrinleri talebelerine okutmakla görevli üniversite profesörlerimizin çoğu bile, komünizm konusunda pek az bilgiye sahiptir. Komünizm ve sosyalizm arasındaki farkı tesbit için 73 İngilizce ve Fransızca kitabı karıştıran ve 244 sayfalık bir «Esas İnceleme Raporu» hazırlayan Anayasa Mahkemesinin 141 ve 142. maddeler raportörü İsmet Ocakçıoğlu, raporunda, sosyalizm ile komünizmi tanımlamayı başaramadığını itiraf etmiştir. Raportöre göre, Kruşçov, komünizmin barışçı yoldan iktidara gelebileceğini söylemiştir. Eğer komünizm, parlamenter bir sistemin içinde iktidara gelecekse, sosyalizm de çok çeşitli olduğundan, ikisini ayırmak çok güçtür. Raportör, bu düşünceyle, sosyalizm ve komünizmi tanımlamaktan kaçınmıştır.

Marxizm - Leninizm, belli şartlarda, ihtilâli olmayan barışçı yollardan iktidara gelebilme imkânını daima kabul etmiştir. Ama geçmişte buna çok fazla ihtimal verilmemiştir. Sovyet ve Çin uygulamaları da, ihtilâli yoldan gelen tek parti diktatörlüğü modeline uygun düşmüştür. Hele proleterya diktatörlüğünün, çok partili bir siyasi sistemle nasıl bağdaşabileceği yakın zamana kadar üzerinde pek durulmamış bir konudur. Ne var ki son yıllarda Moskova'ya yakın komünist partileri, özellikle Batı komünistleri, kapitalizmden sosyalizme geçişi çok partili bir sistem içinde düşünmeye başlamışlardır. Bunlar komünisttirler, ama çok partili sistemi kabul ettikleri için, ünlü, 141 ve 142'lerin kapsamından kurtulmaktadırlar.

I - Gelişmiş kapitalist ülkelerde komünizm

Avusturya Komünist Partisi yöneticilerinden Friedl Fünberg, «Kapitalizm ve Sosyalizmde Çok Partili Sistem» adlı yazısında bu yeni görüşleri açıklamaktadır. Ona göre, savaş, emperyalistlerin saldırısı v.s. gibi özel tarihî şartlar, Rusya'da, tek parti yönetimine yol açmıştır. Bunu genel bir kural hâline getirmek yanlıştır. Stalin'in şahsına tapınma politikası ise, sosyalist demokrasiye büyük zararlar vermiştir: «Tarihsel şartların sonucu olarak Sovyetler Birliğinde bir tek parti, komünist partisi kaldı. Bu parti, sosyalizmin kurulma döneminde, işçi sınıfının egemenliğini sağladı, küçük burjuva yığınları ile, özellikle köylü tabakalarıyla, birlik kurdu.

Bu sorumluluğunu anlayan Sovyetler Birliği Komünist Partisi, sosyalist demokrasiyi güçlendirmek, geliştirmek, emekçilerin eksiksiz olarak ekonomik ve politik hayata katılmalarını sağlamak, parti içinde demokrasiyi korumak zorunluluklarını idrak ediyordu. Ama Stalin'in şahsına tapınma devrinde, sosyalist demokrasiye ve parti içinde demokrasiye saygı gösterilmemesi, halkın ve komünistlerin bütün teşebbüslerini sonuçsuz bıraktı, sosyalizmin kurulmasını engelledi, birçok başarısızlığa sebep oldu. **Bütün dünya komünist ha-**

reketinde de, proleterya diktatoryasını, bir tek partinin hâkimiyeti anlamına alan görüşün kabul edilmesi, bu büyük hâtalardan sonucudur.

Komünizm düşmanları, bu durumdan çok faydalandılar: Komünizm, faşizmin yanına, (diktatörlük) rejimleri arasına soktular. Sermayenin sınıf hâkimiyetini unutturmak için, burjuva demokrasiden (demokrasi) diye bahsettiler, komünizmi yığınların gözünden düşürmek için, onu (tersine bir faşizm) olarak tanıtmaya çalıştılar. Milletlerarası işçi hareketi bundan çok büyük zararlar gördü.

KOMÜNİZMDE KARMA EKONOMİ

Avusturya Komünist Partisi yöneticisine göre, kapitalizmden sosyalizme geçiş, çok partili bir sistem içinde gerçekleştirilebilir. Öteki Batı komünist partilerince de, esas itibarıyla, benimsenen bu görüşü, Friedl Fünberg şöyle savunmaktadır:

«Komünistler, tekelci sermayeye ve bu sermayenin temsilcilerine karşı savaşıyorlar. Tekelci sermayenin temsilcileri bazen kendi partilerini kuruyorlar. Ama son zamanlarda, halkın desteğini kazanmış partileri ele geçirmeye çalışıyorlar. Biz her şeyden önce, tekelci sermayenin hâkimiyetini kırmak istiyoruz. Ama şunu da açık olarak belirtmeliyiz ki, tekellerin bütün hâkimiyetini yok etmek, büyük tröstlere, bütün kapitalist tekellere son vermek amacındayız. Bu amacın doğruluğuna, lüzumuna, halka yararlı oluşuna inananlar, artık bugün sadece komünistler değildir.

Tekelci sermaye kendini savunuyor: Hâkimiyetini korumak için, komünistlerin, istisnasız her cins mülkiyeti, her cins üretim aracını, köylünün sapanını, küçük zenaatkârın makinasını, berberin makasını bile devletleştirmek niyetinde olduklarını iddia ediyor. Bu iddiaların doğruluğunu ispat amacıyla da Sovyetler Birliğinde ve Halk Demokrasili ülkelerdeki durumu ileri sürüyor.

Bu konuda şu noktayı belirtmemiz gerek: Lenin'e göre, küçük kapitalist işletmenin ortadan kalkması, ancak ekonomik gelişmenin sonucudur (yani devletleştirme yoluyla değil). Geçmişte alınmış bazı tedbirler, amansız sınıf savaşının, vatan savaşının sonucu olmuştur. Üstelik sosyalizmin kurulması döneminde, bu konuda işlenen ve şahsa tapmanın sonuçları olan büyük hâtalardan (küçük üretimin devletleştirilmesi kastediliyor), sosyalizmin kuruluşunu çok güçleştirdiği gibi, dünya işçi hareketine, halk yığınlarını sosyalizme kazandırmak için harcanan çabalara büyük zararlar vermiştir. Ama bütün bu noktaların gerekliliğini kabul etmekle mesele çözülmüyor.

Kabul etmemiz gereken asıl nokta şudur: Sosyalizmin kuruluş dönemindeki en önemli sorunlardan biri, küçük üretimin rolü ve önemi meselesidir. Sosyalist ülkelerde, küçük işletmeler devletleştirilirken ve merkezleştirilirken, çok kere ekonomik yönden sebepsiz, acele kararlar alınmıştır. Bugün artık hepimiz şu gerçeği kabul ediyoruz: Sosyalizmin kurulma döneminde, küçük işletmeler, birçok iktisadi meselenin çözümünü, özellikle halkın ihtiyaçlarını karşılamak meselesinde, büyük yardımlar sağ-

layabilir. Demek oluyor ki, kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi süresince, küçük üretim devam edebilir ve faydalı olabilir. Dahası var: Geçirilen tecrübelerden anlaşıldığı gibi, belirli şartlar ve belirli sınırlar içinde, küçük üretim, bir sosyalist toplumda bile devam edebilir. (Yani komünist yönetimde dahi, karma ekonomi daimî bir sistem olarak düşünülebilir!).

Bütün bu söylediklerimiz, şehirdeki küçük üretim için olduğu kadar, köydeki küçük üretim için de doğrudur. Sosyalizme barışçı yollardan gidiş şartları içinde, küçük üretim devam edebilecektir. Başka bir deyimle, ekonomide, özel bir sektör kalacaktır. Sosyal demokrat önderlerin savundukları karma ekonomi nazariyelerine karşıyız, çünkü karma ekonomiyi savunanlar tekelci sermayeye de yer ayırmak istiyorlar. Böyle bir olanağı kabul etmek ise tekelci sermayenin tekrar bütün ekonomiyi egemenliği altına almasıyla sonuçlanır. Bizim istediğimiz karma ekonomide, devletleştirme yolu ile tekelci sermaye ortadan kaldırılmış olacaktır, küçük üretim şehirde ve köyde devam edecektir, bu üretimin basamaklı bir şekilde ortadan kalkması, teknik ilerlemenin ve iktisadi gelişmenin sonucu olacaktır. Şehirlerde, küçük üretim serbestçe devam edecektir, köylerde ise kooperatifler çağdaş tekniklerle gelişecektir. Kooperatiflere üyelik ihtiyarı olacaktır. Bütün bu noktalar, sosyalizme götüren barışçı yolların önemli özellikleridir.»

PARLMANTER KOMÜNİZM!

«Tekelci sermayenin devletleştirme yoluyla ortadan kaldırılabilmesi için, işçi sınıfı devletin yönetici gücü hâline gelmelidir. Başka bir deyimle, egemenlik, büyük sermayenin elinden işçi sınıfının eline geçmelidir. Çünkü üretimdeki yeri sayesinde, işçi sınıfı, bu önemli adımı atabilecek tek güçtür. Bununla beraber, bu adımın atılmasında menfaati olan orta sınıflar da bu tedbirlerin gerçekleştirilmesine yardım edecektir. Böylece, işçi sınıfına olduğu gibi, bütün topluma büyük faydalar sağlayacaktır. Demek oluyor ki, orta sınıflar iktidardan uzaklaştırılmamalıdır, aksine aktif bir şekilde iktidara katılmalıdır, demokratik partiler muhafaza edilmelidir; yeni toplumun, yeni ekonominin kurulmasına iştirak ederek çok önemli rol oynamalıdır.

Sosyalizmin kurulması döneminde, çok partili bir rejim olanağını kabul etmemiz, sadece taktik düşüncelerden ileri gelmiyor. Kanaatimize göre, komünist partisinden başka, demokratik partiler, kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde tarihsel ödevlerini yerine getirebilir, getirmek zorundadır!

Sosyalist rejimde de çok partili sistem olanağını kabul edince şu soru ile karşılaşırız: Hükûmete dahil bütün partilerin, Halk Cephesi, Vatan Cephesi gibi, partilerüstü bir teşkilât içinde birleştirilmesi şart mıdır? Bu partiler, seçimlere ancak bu teşkilât çerçevesi içinde mi katılmalıdır? Bugün Halk Demokrasilerinde, bu partilerüstü teşkilâtların kurulması, bir yandan tekelci sermayeye, öte yandan da emperyalizme karşı savaşa zorunluluğunun sonucu olmuştur.

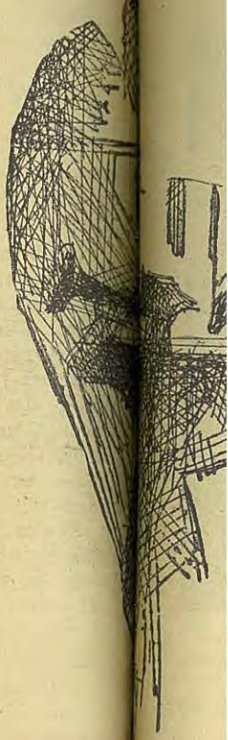
Ama gelecekte, bu zorunluluk muhakkak devam etmeyecektir. Tekelci sermayenin yok edildiği bir ülkede, demokratik partiler işbirliği yaparak yeni rejime, yani sosyalizme iltihak ettiği, devletin elindeki bütün araçlar tekelci sermayenin hâkimiyetini tekrar kurmaya çalışan

güçlere karşı etkili bir ortak sa-
lanıldığı takdirde, halkın el şartları
parlamentoda demokrasiye Batı kö-
ler arasında yeni işbirliğine senen b-
nin gelişmesi çok doğası çok pa-
le ve so-

Bugün bütün kapitalist
de olduğu gibi, Avusturya, Çinliler
yakın amacımız, şimdiki hâkimiyetin
hâkimiyetinin yıkılması değil, tek-
ci sermayenin gücünü sınırlama
azaltmaktır.

İşçi sınıfının devletin
ve politik yönetimine elinde
sağlamak, demokrasiyi kurma
genişletmek, barışı temin etme
savaşıyoruz. Bu amaçlarıyla sağ-
diğer demokratik partilerle
nfların partileri ile birleşme
çekleştirebiliriz. Marksistlerin
anlayanların (Çinliler) seçimi
malarına kulak asmamaları
bu birlik, bugün olduğu gibi
lecekte de halka toplumun
ilerlemeler sağlayacaktır.

İşçi sınıfının, ülkelerin
yönetimine katılmasını, geliştirmesini sağlamak Moskova
len savaş, devlet mekanizmasını, Üçüncü
deki kilit noktalarını emekçi yolda
için yürütülen bir savaşta emekçilerde
vaş, her ülkenin tarihsel süreçlerde
göre değişir. Ama her şeyden önce a-
birdir. Bu amaç, yığınların devrimde
faaliyetini azamiye çıkartma eğilimi
ni uyandırmak, siyasi hareket gelişme
şa dolaysız katılımlarını sosyalist ve
develet mekanizmasının emekçi, milli
ci unsurları yok etmek, yanadıyla
partileri komünist partilerin sınıfının ve
mak, aralarındaki bağlanışını azalt-
mektir. Böylece orta ve küçük sınıflar
küçük burjuva partileri, emekçi işçi
yimi ile (en büyük kusurumuz, emekçi
ni kapitalizme karşı devrimci partiler
ven) den kurtulabilirler. Bu şarttır
barışçı yollarla gidebiliriz.

Moskova eğilimli komünist partileri, Üçüncü Dünya ülkelerindeki komünist partilerin stratejilerini, 81 komünist partisinin 1960 Moskova toplantısında çizmişlerdir. Bu yeni stratejinin ilk belirtileri, Yirminci Kongrede görülmüştür. Yirminci Kongrede, Kuusinen Raporu, Enternasyonalin 1928 yılındaki Altıncı Kongresinden beri görülen millî burjuvazilere karşı sekte tutumu eleştirmiştir.

Yirminci Kongreye kadar, sosyalist blok ve emperyalist blok vardı. Sosyalist olmayan Üçüncü Dünya ülkeleri, emperyalist blokun içinde sayılıyordu. Millî kurtuluş hareketleri, anavatandaki (metropol) politik stratejiye tâbi olarak değerlendiriliyor ve genellikle daha zayıf bir emperyalizmden kurtulup (İngiltere, Fransa, Hollanda) daha kuvvetli bir emperyalizmin (ABD) pençesine düşme endişesiyle küçümseniyordu.

Yirminci Kongrede, millî burjuvazilere karşı olan sekte tutumu yumuşatmasından sonra, 81 parti kongresinde, politik bağımsızlıklarını ekonomik bağımsızlıkla tamamlamaya çabalayan Üçüncü Dünya ülkelerine karşı marksist tutum değişmiştir. Az gelişmiş ülkelerdeki yeni komünist strateji, «millî demokrasi» kavramı etrafında dönmeğe-

MİLLÎ DEMOKRASİ NEDİR?

81 komünist partisinin bildirisinde, millî demokrasi şöyle anlatılmaktadır: «Mevcut tarihî konjonktürde, birçok ülkede bir bağımsız millî demokrasi devletinin teşekkülü için, dış ve iç uygun şartlar doğmaktadır. Millî demokrasi devleti, politik ve ekonomik bağımsızlığı savunan, emperyalizme, askerî bloklara, arazi üzerindeki askerî üsler cephe alan, sömürgecilğin ve emperyalist sermaye sızmasının yeni biçimleriyle mücadele eden, despotik ve diktatoriyal hükümet metodlarını reddeden, halka geniş demokratik hak ve özgürlükler sağlayan (söz, basın, toplanma, gösteri özgürlükleri, siyasi partiler ve sosyal örgütler kurma özgürlükleri), toprak reformunu tamamlama, demokratik ve sosyal dönüşümler alanında öteki talepleri sonuçlandırma ve kütlelere ülkenin politikasının çizilmesine katılma olanaklarını getiren bir devlettir.»

Demek ki, millî demokrasi, antiemperyalist, antifeodal ve demokratik mücadele biçiminde ortaya çıkmaktadır. Millî bağımsızlık ve demokrasi özellikleriyle nitelenen millî demokrasi, çok çeşitli biçimler almaktadır. Belli ve statik bir kategori olmaktan çok, bir yol ve bir süreçtir. Bu çeşitli ve dinamik karakterine rağmen, millî demokrasi, gerek burjuva demokrasiden, gerekse sosyalist demokrasiden ayrılmaktadır.

Üçüncü Dünyada, klâsik burjuva demokrasilerinin taklidi genellikle hiç de demokratik sonuçlar vermemiş, bir demokrasi karikatüründen ve emperyalizmin tahakküm aracından ibaret kalmıştır. Burjuva demokrasisi, bağımsızlık ve demokra-

si getirememiştir. Amaçları, bağımsızlık ve demokrasi olan millî demokrasi devleti, bu sebeple burjuva demokrasiden köklü biçimde ayrılmaktadır. Millî demokrasi, sosyalist değilse de, kapitalist olmayan bir yol izlemektedir. Devlet sektörü geniştir ve ekonominin hâkim tepeleri devletin elindedir. Yabancı tekeller ve komprador çıkarlarla mücadele hâlinindedir.

Politik plânda da, millî demokrasi, kütle demokrasisine yönelmektedir. Halk örgütleri, sendikalar ve hattâ bazan ordu, millî demokrasiye, politik hayata faal ve olumlu biçimde katılmaktadır. Az gelişmiş ülkelerde burjuva demokrasisi, genellikle, iktidarın yeni bir bürokratik sınıfın eline geçmesine ve bürokratlaşmaya yol açtığı halde, millî demokrasi bu eğilimlerle mücadele etme ve halk kütlelerinin politik hayata artan iştirakiyle bu eğilimleri yenme durumundadır. Halk kütleleri yararına köklü reformlar, millî demokrasinin temel özelliklerinden biridir. İhtilâl yerine, köklü demokratik reformlar. Sovyet teorisyenleri, kalitatif sıçrama anlamına gelen ihtilâlcî değişikliklerin, millî demokraside, eski kalite unsurların yok edilmesi ve yeni kalite unsurların giderek birikimi anlamına gelen reformlarla gerçekleştirilebileceğini ileri sürmektedirler.

Burjuva demokrasiden, bu özellikleri ile ayrılan millî demokrasi, sosyalist bir demokrasi de değildir. Devlet sektörünün genişliğine rağmen, millî demokraside önemli bir özel sektör vardır. Demokrasi henüz sosyalist üretim ilişkileri ile sağlanmış olmaktan uzaktır. Millî demokrasinin ideolojisi, bilimsel sosyalizm olmayıp, bir cins hayli müphem sosyalizmdir.

Bazı marksist teorisyenler, millî demokrasinin, gerekli maddî ve sosyal şartları hazırlayarak, gerçek sosyalizme yol alabileceğini ileri sürmektedirler. Daha ihtiyatlı teorisyenler, bunun mümkün olduğunu kabul etmekte, fakat millî demokrasinin mutlaka sosyalizme götüreceği görüşünü aşırı iyimser bir düşünce bulmaktadırlar.

MİLLÎ DEMOKRASİNİN SINIF TEMELİ

Marksist açıdan, bir devlet biçimi, ister burjuva demokrasisi, ister sosyalist demokrasi, isterse millî demokrasi olsun, sınıfı temeline göre tanımlanır. Sovyet teorisyeni Boris Ponomarev, 1961 yılında, millî demokrasinin sınıfı temeli, «milletin zinde kuvvetleri» dir demişti. Zinde kuvvetler sözü, tabiiyle, son derece müphem bir deyimdir. Bu müphemiyet, burjuva ve sosyalist demokrasilerden farklı olarak, millî demokrasinin geniş ölçüde bir yol, bir süreç oluşundan ve sınıf temelden çok daha çeşitli ve hareketli bulunmasından ileri gelmektedir.

Sovyet teorisyeni Sobolev, millî demokrasinin sınıfı temeli konusunda, Ponomarev'inkinden daha sarıh görüşler ileri sürmektedir: «Millî demokrasi devletin özgül ve bir intikali ifade eden karakteri, onun bir hattâ iki sınıfın (köylü ve işçi) devleti olmasından doğmaktadır. Bu devlet, bir ya da iki sınıfın diktatörlüğü de değildir. Milletın vatansever bütün unsurlarının çıkarlarını temsil etmektedir. İktidardan uzaklaştırılan gerici sınıfların tasfiyesi ile yükümlüdür. Toplum hayatının politik yönetimi, vatansever sınıfların bütünü tarafından, demokratik partiler bloku tarafından yürütülmektedir. Dev-

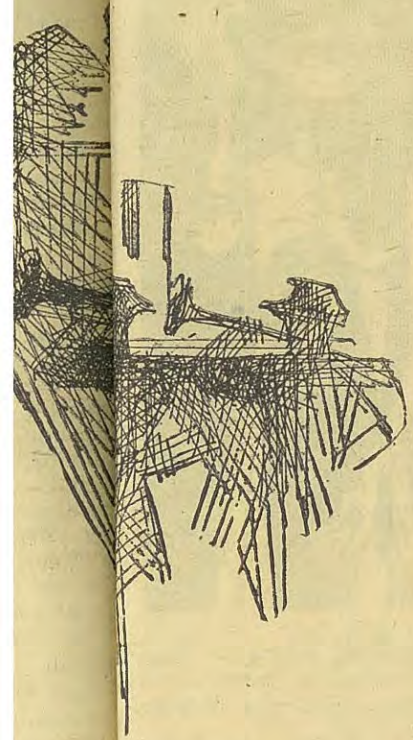
let, tek bir sınıfın ya da tek bir partinin yönetiminde değildir. İrticai yenmiş ve bir millî cephe içinde toplanmış bulunan iktidar daki demokratik sınıflar arasında kurulacak ilişkiler, yani zamanda bu sınıfların devamlı bir ittifakını ve ülkenin refahını daha iyi sağlama yolunda aralarında bir mücadeleyle ifade edecektir».

Fransız marksistlerden Jean Chesneaux da millî demokrasinin sınıfı temeli hakkında şu tamamlayıcı bilgiyi vermektedir: «Bu ülkelerin temel gelişmelerini çözmek için ortak mücadelede birleşmiş bir vatansever sınıflar bloku kurulması tamamen mümkündür. Fakat bu blokun varlığı, bu sınıfların her birinin özel politik kapasitesini ve orijinalliğini kaldırmaz. Her sınıf kendine özgü bir dinamizme sahiptir. Şu ya da bu aşamada, en aktif burjuvazi ya da işçi sınıfı, köylü, ya da (ordu dahil) aratabakalar görünebilir. Gana'da burjuvazi daha önemli bir ağırlığa sahiptir. Malı ve Zangibar'da işçi sınıfı, Cezayir ya da Küba'da tarım proleteryası, Birmanya'da ordu ağır basmaktadır. Bütün bu tabakalar, kendi devrimci kapasitesine sahiptir. (Millî burjuvazi de bunlar arasındadır. 1956'da Yirminci Kongrede belirtildiği üzere, millî burjuvazinin olumlu rolü tükenmiş değildir). Demek ki vatansever blokun her ülkede farklı bir sınıf yapısı vardır. Bu blok, millî demokrasiye iten sınıflar arasındaki farklı dengeyi yansıtmaktadır».

Öteki yandan, bu sınıflar arasındaki gelişmeler, ikinci plânda olmakla beraber, birden silinmiş değildir. Bu sınıflar arasında, özellikle burjuva ve işçi sınıfları arasında, ülkenin işlerinin yönetiminde liderlik için rekabet vardır. Köylü sınıfı, entellektüeller, ordu ve öteki ara unsurlar, hangi tarafa kayacaklardır? Bunu mücadele biçimleri tayin edecektir. Bunun içindir ki, millî demokrasi sosyalizme götürebilir, ama bu muhakkak değildir».

Millî demokrasiden sosyalizme geçişte, işçi sınıfının büyük ağırlığı ve öncülüğünün hayati önemi belirtmekle beraber, millî demokrasi yoluna grişte işçi sınıfının öncülüğü zorunlu bir ön şart değildir. Öncü işçi sınıfı olmadığı gibi, entellektüeller de olabilir. Bu sebeple millî demokrasi, somut sorunlara göre, çok büyük bir çeşitlilik göstermektedir. 81 komünist partisinin vardığı sonuçlara göre, bu ülkelerde, soyut olarak işçi sınıfı öncülüğünü konuşmak orta sınıfları ve millî burjuvaziyi soyut plân da mahkûm etmek hâtalıdır; her durum, teker teker kendi şartları içinde somut olarak incelenmelidir. Bu sebeple millî demokrasi tezi, dogmatik ve şematik görüşlerle başdasmamaktadır.

81 komünist partisinin 1960'ta kabullendiği millî demokrasi tezi, Mao'nun 1940'ta geliştirdiği «Yeni Demokrasi» görüşüne benzer. Yeni demokrasi de antiemperyalist ve demokratik mücadelenin birliği temeline oturmaktadır. Ne burjuva, ne de sosyalist demokrasidir. Bütün vatansever sınıfların iktidarına dayanmaktadır. Ne var ki Mao'nun Üçüncü Dünya ülkelerine sosyalizme götüren model diye sunduğu «Yeni Demokrasi», önemli bir nok-

kili bir ortak savaşın başarıya ulaşması, le, halk şartlardan biridir.»

demokratik komünist partilerince be- ni işbirlikçi bu «tekeli kapitalizme çok doğuk partili düzende ortak mü- in kapita ve sosyalizmi kurma» politi- Çinliler tarafından «revizyonist» Avusturarak eleştirilmektedir. Çinliler, şimdiki zime geçişin silâhlı mücadele kılması çağı kanısındadırlar. Mao'nun ücünü su eri ile «İktidar, tüfeğin namlu- n çıkar... Yanan'da herşey tün- ayesinde gerçekleşti... Herşey etimine le elde edilir... Dünyanın yeni- okrasiyi kurulması ancak tüfeğin yar- uruşu temeli sağlanabilir.»

u amaçla Moskova eğilimli Batı komünist ik parti- eri ise, Çin denemesini genelleş- ve dayanan bu tezi, dogmatik ve . Marks bulmakta ve Çinlilerin Mark- Çinliler) s çok fazla basitleştirdiklerini i- c asmama- ürmektedirler.

Üçüncü dünyada Komünizm

sağlamak Moskova eğilimli komünist par- let meka Üçüncü Dünya ülkelerinde de talarını eci yoldan hayli uzaklaşmışa ı bir savanmaktadır. Gelişmiş kapita- nin tarihlerde, bütün demokratik te- Ama her lerin antimonopolist bir cep- naç, yağınada toplanmasını öngören miye çıkarıya eğilimli komünist parti- k, siyasi h gelişmiş ülkelerde de antiem- katılışlarist ve antifeodal bir çerçeve nızmasının millî burjuvaziyle işbirliğİN- yok etmekteadırlar. Bu işbirliğinde, iş- ünist partisinin ve komünist partisinin daki bağgünü arzulamakla beraber, zo- ece orta şart saymamaktadırlar. Çinli- va partilere ise, antiemperyalist ve an- büyük kusal cephe, işçi sınıfının ve ne karşı duist partisinin öncülüğü vazge- rtulabilirle şarttır ve silâhlı mücadele larla gidebilir.

Johnson (Johnson'a) — Bu tarafa doğru gell..

Sovyetler için milli kurtuluş hareketleri ikinci plândadır

SOVYETLER, BATI İŞÇİ SINIFINA OYNUYORLAR

L'Express dergisinin yazdığına göre, Albay Bumedyen, Moskova'da Araplar hesabına şu soruyu sormuştur:

— Sovyetler Birliği, ABD ile her kuvvet denemesinde onu Üçüncü Dünya ülkelerini fedaya iten bir barış içinde bir arada yaşama politikasını sürdürmeye niyetli midir? Silâhlı bir mücadele yürüten halklara, kararlı bir yardım getirmeye hazır mıdır?

Yine L'Express dergisine göre, bu sorunun cevabı açık olmuştur: Para ve silâh veririz. Bu konuda evet. Ama dünya stratejisinin değiştirilmesi, hayır.

Bu Sovyet dünya stratejisidir ki, şimdi Arapların, daha önce Çinlilerin ve Castro'cuların şikâyetlerine yol açmaktadır. Çin'e göre, Sovyetler Birliği «kâğıttan kaplan» ABD'nin önünde dize gelmiştir, emperyalizmin işbirlikçisi ve suç ortağıdır. Castro'cular ise, Üçüncü Dünyada artan Amerikan baskısına karşı Sovyetlerin çok yumuşak davranmasından şikâyetçilerdir. Johnson dahi, yine L'Express'in yazdığına göre, Köylerin Elektriklendirilmesi Grubunun Kraliçesi esmer güzeline şöyle demiştir: «Dünyanın en büyük ülkesinin vatandaşlarıdır. Öyle bir ülke ki hâlen kudretini ancak kendisi frenlemektedir.» Bu kendi kendini fren-

leme pek iyi işlemediği ve Üçüncü Dünyadaki ilerici hükümetler, CIA ve yeşil bereliler tarafından teker teker devrildiği ve Sovyetler buna seyirci kaldığı için, yalnız Çin ve Küba'da değil, bütün Üçüncü Dünya ülkelerinde «Bu ne biçim barış içinde bir arada yaşama?» eleştirileri yükselmektedir. Öte yandan Londra'nın The Economist'inin diliyle, Batı muhafazakâr çevreleri haykırmaktadır: «Araplara Rus desteği, Üçüncü bir Dünya savaşına yol açabilir.»

Sovyetlerin barış içinde bir arada yaşama politikası, böylece iki ateş altındadır. Üçüncü Dünyadaki Johnson saldırı-ganlığına karşı Sovyetleri büyük bir ihtiyata sevkeden sebepler nedir? Önce askerî nedenleri hesaba katmak gerekir. Bir nükleer savaşta ABD ile rahat rahat boy ölçüşebilecek durumda olan Sovyetler Birliği, halkın hayat seviyesini yükseltmek endişesiyle, askerî giderlere ABD'ye nazaran çok az para ayırdığı için, mahallî savaşlara müdahaleye hazır değildir. ABD'nin Altıncı ve Yedinci Filoları gibi, «dünya jandarmalığı» araçlarından Sovyetler şimdilik yoksundur. Ama isterlerse, bu noksanlığı yenmek mümkündür. Bu sebeple, Sovyetler ihtiyatlılığının asıl nedeni askerî plânda değildir. İhtiyat-

lılık, uzun vâdeli Sovyet stratejisinden ileri gelmektedir. Sovyetler, nükleer çağda, bir Üçüncü Dünya Savaşı, Çinlilerden farklı olarak, kaçılmaz saymamaktadırlar. Nükleer dengenin savaşı önleyebileceği kanısındadırlar. Fakat savaş olmadığı ve barış içinde bir arada yaşandığı takdirde de, iki zıt sistem arasındaki ideolojik mücadelede en önemli silâhı, ekonomik kalkınma ve refah yolundaki Sovyetler Birliğinin ABD'yi geçmesinde görmektedirler. Onlara göre, bu ekonomik ve sosyal üstünlük, gelişmiş kapitalist ülkelerin, özellikle Batı Avrupanın işçi sınıfını etkileyecek ve onları sosyalizm yolunda enerjik bir mücadeleye kaydıracaktır. Esasen şimdiden Kıt'a Avrupası kapitalizmi ile ABD katitalizmi çatışma hâlinindedir. Kapitalist Avrupa dahi, ABD'den kopmakta ve bağımsız bir ekonomik varlık hâline gelme eğilimindedir. Sovyetlerin, barışçı politikası, bu eğilimi güçlendirmektedir. Gelecekte Sovyetlerin elle tutulur hâle gelecek olan sosyal ve ekonomik başarısı, Avrupa işçi sınıfını sosyalizme yöneltecektir. Bir Fransa, İtalya ve Almanyanın serbest seçimlerle sosyalizme yönelmesini, bir barış ortamı içinde ne CIA, ne de Amerikan müdahalesi

durdurabilir. Esasen ABD, böyle bir müdahaleye cesaret edemeyecektir.

Sovyetler açısından, şüphesiz, emperyalizmi zayıflatan Üçüncü Dünyadaki millî kurtuluş hareketleri de önemlidir. Sovyetler Birliği, askerî ve ekonomik yardımlarla ve diplomatik plânda millî kurtuluş hareketlerini desteklemektedir. Ama görünen odur ki, Çin, emperyalizmin kaderinin Üçüncü Dünyada oynanacağını ileri sürdüğü ve «köylerin çevirdiği şehir» stratejisini ortaya attığı halde, Sovyetler, kurtuluş hareketlerine ikinci plânda bir rol atfetmektedirler. Onlara göre, emperyalizmin yenilgisin de temel rolü, sistemin ekonomik ve sosyal üstünlüğünü somut biçimde ispatlaması ve gelişmiş kapitalist ülkeler işçi sınıfının sosyalizm yolunda ağırlığını hissettirmesi oynayacaktır. Bu sebepledir ki, Sovyetler, millî kurtuluş hareketlerini desteklemekle beraber, Üçüncü Dünya Savaşı tehlikesini yaratabilecek tehlikeli gelişmelerden dikkatle kaçınmaktadırlar Orta Doğuda da Arapları, dünya savaşından kaçınma şartıyla, herhalde tam destekleyeceklerdir. ABD ise, Sovyetleri Araplardan ayrılarak ortak bir çözüm yolu bulma çabasıdadır. Bu diplomatik savaşın ne sonuçlar vereceğini önümüzdeki günlerde göreceğiz. Ama bu arada, Sovyetlerin «iki sistemin bir arada yaşama ve barış içinde «ekabet» tezini bilmekte fayda vardır. «Marksizm ve Leninizmin Temelleri» adlı Sovyet el kitabına göre, barış içinde bir arada yaşama politikasının esasları şöyledir: Bugün insan toplumunun gelişmesi açısından, barış içinde bir arada yaşama, objektif bir zorunluluktur. Bu politikaya göre, devletler arasındaki milletlerarası anlaşmazlıkların çözülmesinde savaşa başvurmadan vazgeçilecektir. Devletlerin iç işlerine müdahaleden kaçınılacak, bütün ülkelerin egemenliğine ve toprak bütünlüğüne saygı gösterilecektir. Karşılıklı fayda ve tam eşitlik esasları üzerinden ekonomik ve kültürel işbirliği geliştirilecektir.

İki sistem arasında açık bir silâhlı çatışmanın olmayışını irade eden Soğuk Harbin yerini, sığhatlı ve güven verici ilişkiler alacaktır.

Sovyetler Birliği, «ihtilâl ihracına» karşıdır. Hiç bir ülkede ihtilâl kışkırtıcılığı yapmayacaktır. Ama kapitalist ülkelerde de «karşıihtilâl» ihracı hakkı tanımayı reddetmektedir. Bütün ülkeler, dünyaya sosyalist sisteminin desteği ile, millî kurtuluş

hareketlerine karşı girişilen emperyalist müdahaleleri boşa çıkartmak için birleşmelidirler.

Öte yandan, barış içinde bir arada yaşama, sosyalist ve burjuva ideolojilerinin uzlaştırılması demek değildir. İşçi sınıfı ve partileri, sosyalist fikrin zaferi için mücadele edeceklerdir. Bu, sömüren ve sömürülen olduğu sürece, insan iradesinin dışında cereyan edecek kaçınılmaz bir mücadeledir. Bu mücadele, marksizmden önce de mevcuttu ve muvcut kalacaktır. Yalnız bu ideolojik mücadele, barış içinde bir arada yaşama şartlarında, iki sosyal sistemin üstünlükleri konusunda dürüst ve açık bir mücadele biçiminde kalacaktır. Sistemlerin üstünlüğü konusunda hakem, halk kütelleri olacaktır. Silâh ve silâh kullanma tehdidinde başvurulmayacaktır. Bu, milletlerarası plândaki sınıf mücadelesinin yeni bir biçimidir.

Sovyet tezi, kendi ifadeleriyse, kısaca böyledir. Bu tez, dünyaya kamu oyunu etkileme bakımından kısa sürede başarı kazanmıştır. Daha 5—6 yıl önce, büyük bir çoğunluk, Sovyetler Birliğinin saldırıya, ABD'yi işgal özgürlüklerin savunucusu görmekteydi. Bugün roller, tamamen değişmiştir. Değiştiği için de, Kosigin Birleşmiş Milletlere emperyalist Amerikayı makhûm ettirmek için gide bilmektedir. Bu barışçı tutumun uzun vâdede yalnız ma-

nevî pestestiy sağlamakta kalımayıp maddî plânda da sosyalist sonuçlar vermesi mümkündür. Ne var ki, kendinden başkalarını fren tanımayan kudretinden sarhoş ABD, Sovyetlerin pasif tutumu karşısında, Üçüncü Dünyada, yeryüzünün en konuşca imparatorluğunu fütursuzca gerçekleştirilmeye yönelmiştir. ABD'yi zorla karşı ihtilâl ihracından vazgeçirebilecek tek güç, herhalde Çin değildir, fakat Sovyetler Birliği dir. Sovyetler Birliği ise, bu noktada, yukarıda belirttiğimiz nedenlerle, çok ihtiyatlıdır. Emperyalizmin ve kükürlarının napalm bombaları, taksist darbeleri ve katliamları altında bunalan Üçüncü Dünya halkları, bu durumdan elbette haklı olarak şikâyetçilerdir. «Bizi destekliyorsunuz, Teşekkür ederiz. Ama bu kadarı yeterli değil» demektedirler. Sovyetlerin cevabı ise L'Express'in Bumedyen'e söylediğini ileri sürdüğü formüle uygun düşmektedir: «Para ve silâh mı? Evet, verelim. Ama dünya stratejimizde bir değişiklik hayır.»

bilir ve barışçı yoldan sosyalizme dönüşebilir.

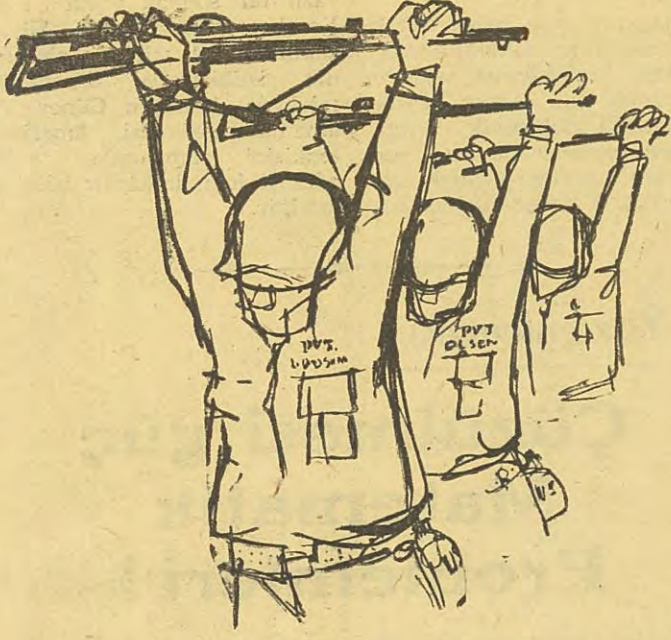
Demek ki, millî demokrasi, emperyalizmin hizmetindeki gerici sınıfların dışında, vatansever bütün sınıf ve tabakaların ortak iktidarına dayanmaktadır. 141 ve 142. maddelerin yasakladığı tek bir sınıfın tahakkümü, millî demokraside söz konusu değildir. Vatansever sınıflar ve tabakalar kolisyonu, köklü reformlar yoluyla daha fazla demokrasi ve ekonomik bağımsızlık sağlamaya ve feodal ortaçağ kalıntılarını tasfiyeye çalışmaktadır. Söz, basın, sendika, toplanma ve gösteri özgürlükleri, millî demokrasinin önemli özelliklerindedir. Gelişmiş kapitalist ülkelerde de, Moskova eğilimli komünist strateji, tekelci sermaye-

nin dışındaki bütün sınıf ve tabakaların ve onların siyasi teşekküllerinin antimonopolist bir cepheye toplanmasına dayanmaktadır. Antimonopolist cephe, çok partili düzen içinde, barışçı yoldan, kapitalizmden sosyalizme geçişi gerçekleştirecektir.

Moskova eğilimli komünist hareketin, Üçüncü Dünya ülkeleri ile gelişmiş kapitalist ülkeler için geliştirdiği iki strateji bunlardır.

Bu iki strateji, 1961 Anayasası ve hattâ 141 ve 142. maddeler açısından incelenirse, sanırız ki, suç kapsamına girmemektedir. Mao'cu komünizm ile gerillayı tek mücadele biçimi sayan Castro komünizmi ise, tamamen 141 ve 142. maddelerin içindedir.

LONDRA MEKTUBU

AMERİKAN ASKERİ KAÇIYOR

Selma Ashworth

Uzun bir süredir, Amerikanızda Hollanda ve Fransa'ya ordu ve hava kuvvetlerinden sokuyorlar. Zira bu memleketlerde, yabancı bir ordudan kaçmak ve kaçanı barındırmak suç değildir. Ve Amerikan askerî polisünün borusu, Hollanda'da yahut Fransa'da ötemeyecektir. Barış örgütlerinin ikinci hamle olarak yaptıkları, kaçak Amerikan askerini daha emin memleketlere götürmektir: Kuzey Afrika ve Doğu Avrupa.

«Vietnam Information Group», bazı kimselerin sanacağı gibi komünist bir örgüt değildir. Broşürlerin baskısı için para verenler, bu dâvaya inanmış kişilerdir. Ve isimlerini açıklamaktadırlar. Group'un sekreteri Mr. Pottle ise, çoğu defa Ruslara çatan mitinglere ve yazışmalara katılmıştır. Kendi deyimiyle «Ne komünisttir, ne de Troçkist'tir.»

Şimdi, Hollanda polisünün etkeleri tutuşmuş vaziyette. Uzun müddet Amerikan asker kaçaklarının Holandaya sokulduğuna ve oradan Kuzey Afrika'ya ve Doğu Almanya'ya kaçırıldığına inanmak bile istemediler. Ama foyalar meydana çıkınca durum değişmiştir. Fakat kanunlara göre, elleri kolları bağlı Hollanda polisini.

İngiltere'de ise, Amerika ile aralarındaki bazı gizli askerî anlaşmalara göre, Amerikan asker kaçaklarını saklamak veya Amerikan askerinin burada bulunması suç olabilir. Gene de Vietnam Information Group, Amerikan ordusundan ka-

«Vietnam Information Group» barış örgütünün sekreteri ve broşürleri basan basımevinin sahibi, 28 yaşındaki Mr. Pat Pottle, bir müddet önce, ünlü filozof Bertrand Russell'in sekreterliğini yapmıştı. «Vietnam Information Group», İngiltere'de «War Resisters International», «Pacifist»ler, «Committee of 100» ve Avrupa'da «Amsterdam Provos» ile bir arada çalışmaktadırlar.

Barış örgütlerinin yaptıkları sadece askerleri kaçmaya hazırlamaktan ibaret değildir. Kaçan askerleri, derhal Almanya'dan çıkarıyorlar, ilk a-

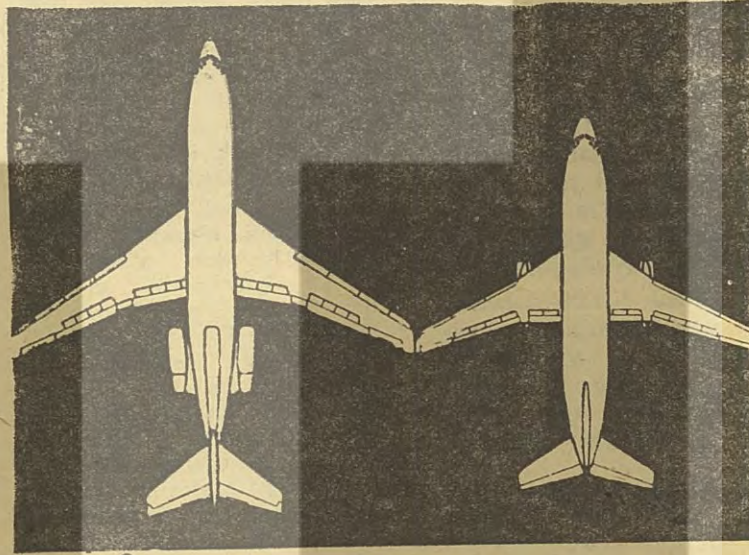
çacak askerleri barındıracak bir merkez hazırlamaktadır.

Barış örgütleri, Amerikan askerini kaçmaya teşvik edersun, İngiltere'de, Wilson Hükümeti, Amerikalıların izinde yürüdüğü hade, geniş çapta Amerikan düşmanlığı uyanmaktadır. Sayısız yardım laşma, kadın ve gençlik dernekleri Vietnam konusunda, Amerika'ya çatmakta ve barış istemektedirler.

Bizzat Wilson Hükümetinin milletvekillerinden, Brighton şehrinden Mr. Dennis Hobden, Sussex Üniversitesinde yaptığı bir konuşmada, çok ağır sözler söylemiştir. Mr. Hobden, Üniversitenin Vietnam Komitesinin davetlisi olarak söz almıştı. Üniversitenin Vietnam Komitesi, talebeler arasında topladığı para ile Kuzey Vietnam'a ilaç göndermektedir.

Wilson'un İşçi Partisi milletvekili Hobden aynen şu konuşmayı yapmıştır: «Bugünkü İşçi Hükümet, 1951'de olduğu gibi kendi kendini yıkacaktır.

Buna sebep dış politikasının geri kafahlığı ve Amerikayı her şeyde körü körüne izlemesidir. Ben, Kuzey Vietnam halkının ve Vietnam'daki Vietnamlıların tarafını tutuyorum. Amerikanın saldırısının şiddetle aleyhindeyim. Hükümetimiz bir an evvel, Amerikalılara, saldırıdan vazgeçmelerini söylemezse, dünya içine açık alınla çıkamıyacağız. Yakın tarihte nasıl bir başka millet, ahlâkın en aşağı derecesine indiyse, Amerikalılar da aynı derecede düşmüşlerdir. Başkan Johnson, indimde kanlı bir kasaptr. Biliyorum bu lafları ettiğim için başım derde girecek, fakat keske İngiliz Hükümetinin, Kuzey Vietnamlılar kadar vüreeği olsa da, onlar gibi Amerikalılardan özgürlüklerini koparmak için kafa tutabilseler. İngiliz Hükümetini itham ediyorum. Büyük Britanya bugün, herşeyde Amerikalıların dümen suyunda giden vezâne devlettir.»

VIETNAM SAVAŞI VE AMERİKA

Victor Perlo

SAVAŞ VURGUNCULARI

Mali tırmanma savaş alanlarındaki tırmanmaya ayak uydurmuş durumda. Johnson'un 1965 Ocağında yayınlanan bütçe mesajı Vietnam'dan bahsetmiyordu. Vietnam'da tırmanmaya başlayınca, bir milyar dolarlık bir ilâve masraf tahmininde bulundu. 1966 Ocağında bu tahmini o mali yıl için 4.7 milyara, 1967 mali yılı için 10,5 milyar dolara yükseltti. Kısa zamanda bu tahminler de aşıldı. «Millî Savunma» için resmen bil dirilen nakit harcama 1965 mali yılında 50.8 milyar dolarken, 1966 mali yılında 58.4 milyar dolara yükselmiş olup, Ekim ayı ortası temayüllerine göre bu rakamın 1967'de 75 milyar dolara ulaşacağı muhakkak gibidir. Bu miktar II. Dünya Savaşının son yılındaki harcamalardan daha fazladır. Bütün bunlar Vietnam Savaşı harcamalarının 1966 mali yılında takriben 25 mil-

yar dolar olduğunu ve 1967'de bunu kat kat aşacağını göstermektedir.

Dış yatırımcılar bu durumun uzun süreli kârcıları olduğu halde, silâh imalatçıları en kestirme savaş vurguncularıdır.

Vietnam ile ilgileri en fazla olan endüstriler iki yılda yüzde 56 ile yüzde 176 bir kâr artışı göstermekte olup bu miktar diğer bütün şirketlerin ortalama kârlarının iki ilâ altı katıdır. Bu sanayilerden hiç biri tamamen savaş silâhları ile ilgili olmayıp Vietnam savaşı bunlar için direkt ya da dolaylı olarak askerî iş sahasındaki büyük kârlar elde edilmesine ve sile olmuştur.

Havacılık sahasındaki artışın diğer sayılan sanayi kollarından daha az olmasının sebebi kısmen askerî satınalmalardaki usul değişikliğinden, kısmen de uzun vâdeli olarak çalışan uçak imalatçıların Vietnam savaşı ile ilgili asıl büyük kârlarının bir zaman sonra meydana çıkması sebebiyledir.

Diğer bütün endüstriler için yüzde 29 kâr artışı da epey büyük bir artıştır ve 1964'deki büyük kârları takip eden bu dönemde Vietnam savaşının işleri, iyiden iyiye tatlılaştırdığını göstermektedir. Ayrıca savaş sırası inşa faaliyetindeki genel artış, fiyat yükseltmeleri için uygun bir fırsatın ekmiş olması ve askerî satınalmaların makine sanayiinden tutun da mensucat fabrikalarına kadar etkili olması bu artışa tesir eden faktörler arasındadır.

TOPTAN İMHA VE SAVAŞ SUÇLARI

Amerika'nın, Vietnam'da yap-

tığı muazzam tahribatı, milyarlarca dolar karşılayamaz:

— Her yıl 150 bin ev yıkılmıştır.

— 125 bin dönüm arazi kullanılmaz bir hâle getirilmiş. 25 bin dönüm münbit toprak kimyevi maddelerle kasten mahvedilmiştir.

— Ele geçen her türlü yiyecek imha edilmiş, hayvanlar, öldürülmüş ve Amerika'lı askerler, köylülerin ellerindeki yiyecekleri çalmışlardır.

— Güney Vietnam'da sözde kurtarılan bölgelerdeki bütün hastane ve okullar harap edilmiştir.

— Kuzey Vietnam'ın meskün bölgelerindeki sanayi tesisleri, ulaştırma ve muhabere araçlarının büyük bir kısmı bombalanmıştır.

— Kızıl Nehir üzerindeki sulama sistemlerinin bombalanmasına başlanmış ve bu setleri yıkmak suretiyle en verimli araziye sular altında bırakmak ve milyonlarca insanı boğarak öldürmek tehdidi ciddi olarak tekrarlanmıştır.

— Amerikan tıp yetkilileri, her «Viet Cong» için Amerikalılara iki Vietnam'lı sivilin öldürüldüğünü kabul etmişlerdir.

Bu yılda 100 bin ve Johnson'un tırmanma programını yürürlüğe koymasından beri 200 bin sivilin katledilmesi demektir.

Güney Vietnam'daki 50 bin kişilik Amerikan Flava Kuvveti personelinin başlıca faaliyetleri köylü kulübelerinin, kayıkların, hayvan sürülerinin, mahsulünün ve halkın kendisini sistematik bir şekilde havadan imhasıdır. Kara kuvvetlerinin başlıca işi ise, «temizlik» faaliyetini yürütmek, eli ayağı tutan herkesi iskence, idam ya da hapse atmak üzere tutuklamak, halkın Amerikan bombardıman uçaklarına karşı yaptıkları sığınakları yıkmak; ve köyleri bütünüyle ateşe vermektir.

Bütün bu faaliyetler, Amerikan Hükümetince açıkça ve resmen desteklenmektedir. Amerikan hava kuvvetlerinin Vietnam'daki başlıca silâhları napalm bombaları ile, mahsulü imha için kullanılan ve yeter koyulukta olunca insanları bile öldürebilen kimyasal maddelerdir. Cenevre Sözleşmesinin men ettiği bu kimyasal savaş silâhlarını, Dow Chemical, Standart Oil ve daha başka birçok Amerikan firmaları imal etmektedir.

Amerika da dahil birçok ülke halkı, Nazi'lerin II Dünya Savaşı sırasında gıristikleri benzer hareketleri şiddetle takbih etmişlerdir. Amerikanın da katıldığı milletlerarası bir mahke-

me, Nazi ileri gelenlerini suçlu bulmuş ve ölüme mahkûm etmiştir. Önde gelen Alman sanayicileri, Nazi savaş suçlarına katılmakla suçlanmış ve hapse mahkûm edilmiştir. Amerikan işgal kuvvetleri, yüzlerce Japon militarisini ölüme mahkûm etmiştir.

Güneş, balçıkla sıvanmaz: Amerika'lı sanayici, bugün de aynı şekilde suçludur.

Vietnamlıların bugün için Amerikalılardan tek isteği memleketlerinden çıkıp gitmeleridir. Eğer bu savaşın bir gün hesabı görülürse Amerika'nın, Kuzey ve Güney Vietnam'a on milyar doları aşkın bir tazminat vermesi gerekir. Bu bir hediyeye değil, girişilen korkunç yıkımın tamiri için bir borçtur.

Vietnam'da Utanç Duvarı!

Berlin duvarını, propagandasının baş silâhlarından biri yapan ABD, şimdi 3,5 milyar dolar harcayarak Kuzey ve Güney Vietnam arasında bir utanç duvarı kurmayı kararlaştırmıştır. Bu «elektronik duvar» konusunda International Herald Tribune'de Rowland Evans ve Robert Novak şu bilgiyi veriyorlar:

WASHINGTON — Teferru- .nakla beraber, Kuzey ve Gü-
nti son derece gizli tutul- ney Vietnam arasında, yeni ve

YUNANISTAN

Bir yandan Amerikan plânı yürürken, öte yandan da mukavemet öruütleniyor!

Orta Doğu buhranı, Yunanistan'ın faşist cuntacılarını da güç durumda bıraktı. Eğer Mısır'daki 40 bin kişilik Yunan Kolonisi olmasa, Cuntacılar, ABD'ye şirin görünmek için ellerinden geleni yapacaklardı. Bu olmamıştır. Cunta, basma, İsrail'in başarısını yazmaktan kaçınma ve Arap yenilgisini gizleme emrini vermiştir! Savaş resimlerinin yayınlanması yasaklanmıştır. Öte yandan, Giritteki NATO üssünün Altıncı Filo tarafından ikmal için kullanılması ihtimali, Cunta'yı telaşlandırmıştır. Cunta, «Yunan arazisinin hiç bir biçimde, devam eden savaş faaliyetlerine yardım için kullanılmıyacağını» açıklamıştır. Tabii ki, çabuk İsrail başarısı, Amerikancı Cunta'ya rahat bir nefes aldırır.

Le Nouvel Observateur'de Serge Lefteris, Cunta'nın ve ABD Büyükelçisi Talbot'un son faaliyetleri hakkında şu bilgiyi vermektedir:

Son tevkifler, esas itibarıyla, orta sola ve özellikle Papandreu çevresine yönelmiştir. Merkez Birliği Partisinden 10 milletvekili ve Papandreu'nun sekreteri tevkif olunmuştur. Cuntacılar, böyle Merkez Birliği etrafında örgütlenebilecek bir mukavemet hareketini daha işin başında boğmaya çalışmaktadırlar. İstemektedirler ki, mukavemet hareketi komünistlerin tekelinde, hiç değilse liderliğinde kalsın. Bu takdirde, NATO ve Amerikalıların gözönünde, Cuntacılar, «Batının kalkını olma» iddialarını kabul ettirebileceklerine inanmaktadırlar.

(YÖN'ün notu: Oyunun farkında olduğu için herhalde, EDA, tek başına hareketten dikkatle kaçınmakta ve bir milli cephe teşkiline çalışmaktadır.)

Orta sola baskı kampanyasının yanı sıra, Amerikan Büyükelçisi John Talbot ve CIA, politik manevralarına devam etmektedirler. Maksat, büyük burjuvazinin az çok benimsediği kişileri hükümete sokarak Cuntacıları saygı değer hâle getirmektir. Amerikalılar, bu bakımdan «ekonomi teknisyeni» Georges Mavros üzerinde durmaktadırlar. Bu hukukçu, ilk Papandreu kabinesinde Ekonomik Koordinasyon Bakanı olmuş, daha sonra politik hayattan ayrılarak 1965 te Merkez Bankası Genel Direktörlüğüne gelmiştir. Mavros, (Baba Papandreu'yu oğlundan ayrılarak sola kapalı bir Merkez Partisi yolumda evlece Amerikalılarla birlikte manevralar çeviren) Merkez Birliği basın krallarından Christo Lambakis'in çok yakınıdır. Mavros, şimdi Atina'da bir politik büro kurmuştur. «Müstakbel adaylar» ı orada kabul etmektedir. Bu ekonomi teknisyeni hukukçu, solcu EDA partisi ile her türlü işbirliğini reddeden bir Merkez partisi kurmak niyetindedir. EDA'nın yeniden faaliyet göstermesine müsaade edilmeyecektir. İki Papandreu da Aspida işine karışmaktan dolayı «hukuken» mahkûm olunarak politika hayatının dışında bırakılacaklardır.

Öte yandan, darbe günlerinde Atina'da bir evde sekiz gün saklandıktan sonra uçakla Avrupa'ya kaçmayı başaran Merkez Birliği Partisi Genel Sekreteri Nicola Nicolaidis, Yunan mukavemetinin dış örgütlenmesini hızla geliştirmeye başlamıştır. Nicolaidis, uzun vâdeli bir mukavemet perspektifine göre hazırlanmaktadır. Amaç, geleneksel politik mensubiyetleri aşarak bir «Demokratik Vatanperver Cephe» kurmaktır. Nicolaidis, şimdiden Almanya, İtalya ve İskandinav ülkelerinde bulunan önemli sayıdaki Yunan kolonisini, dâvaya kazanmasını başarmıştır.

devrimci tipte bir elektronik duvar çekme plânları hayli ilerlemiştir.

Yeni stil duvar, dikenli teller, nöbetçi kuleleri ve bol sayıda asker temerküzünden ibaret bir fiziki mâniya değildir. Aksine, duvarın bu fiziki özellikleri ikinci plânda kalmaktadır. Elektronik duvar, çok ince bir buluştur.

Elektronik duvar görüşü, Vietnam'da Askerden Arınmış Bölge arazisine, haber verici ya da duyumsal mayinler adı verilen ufak maden parçalarının ekilmesi fikrine dayanmaktadır. Bunlar, infilâk eden öldürücü mayinler değildir. Görevleri, buldukları yerdeki en ufak bir hareketi, merkezî bir haber alma servisine intikal ettirmektir.

Büyük bir ihtimalle, bu alıcılar, Askerden Arınmış Bölge üzerinde uçan Amerikan uçaklarına yerleştirilecektir. Mayinlenmiş arazide anormal bir faaliyet olduğu yâni Kuzey Vietnam'dan Güney'e insan ve malzeme aktıldığı - işareti gelince, ABD hava devriyeleri bunlara karşı şiddetli bir hava ateşi açtırabilir ya da onları anında yakalamak için uçaklarla birlikler sevkettirebilir.

Bu duyumsal mayinler, önceden belli biçimde, hudut boyuna havadan atılmış sesiz ve gizli haber vericilerdir. Johnson yönetiminin en büyük askeri beyinlerine göre, bu sızma, Güneydeki savaşın ABD ve Güney Vietnam Hükümeti tarafından kontrol altına alınmamasının belli başlı nedenlerindedir.

Duyumsal mayinler, Başkan Johnson'un harekete getirdiği askeri uzmanların denemeye hazırladıkları yeni sansasyonel silâhlardan yalnızca bir tanesidir. Bunlar arasında karanlıkta gören kameralar ve güçlülükle inanılabilecek mesafeden bir öktüzle insanı ayıran araçlar vardır.

Öte yandan, dost ve düşmanın karıştırılmasını önlemek için, duyumsal mayinler, ufak bir elektronik araç sayesinde nötröle edilebilecektir. Dost birlikler, bu hafif aracı üniformalarında taşıyabileceklerdir.

Beklenen etkinlikte çalıştığı takdirde bu elektronik duvar, şimdiye kadar bir mania çekme fikrinin reddine yol açan bir askeri iddiaya son verecektir. Geleneksel fiziki bir duvar bakımından doğru olan bu iddiaya göre, Batı-Güney Vietnamın ormanlık dağlarında bir mania kurma imkânsızdır. Ve duvardan yararlanabilmek için birçok tümene ihtiyaç olacaktır. Ayrıca Berlin duvarı ile 1956 ihtilâlden sonra Macar mültecilerin kaçışını önlemek için kurulan duvar biçiminde fiziki bir engel, bütün kötü etkileriyle birlikte, astronomik bir fiyata çıkacaktır. Halbuki elektronik duvarın ilk maliyet hesabı 3,5 milyar dolar civarındadır. Duvarı işletmek için gerekli insan gücü miktarı da nisbeten azdır.

Bu yeni stil duvarın ne genişlikte olacağı hâlâ bir sırdır. Meselâ Doğu kısmından Ho Chi Minh Yolu geçen Laos'un Başbakanı, Mekong nehrine doğru ülkesinden geçen bir maniaya rıza göstermeyeceğini ABD'ye bildirmiştir. Fakat bu geniş, fakat gizli sızma yolu kesilmezse, Askerden Arınmış Bölgede bir duvar kurulması, ön kapıyı kapayıp yan kapıları tamamen açık bırakmak anlamına gelecektir. Bununla beraber, elektronik duvarı, Güney Vietnam'ın Laos ve Kamboçya hudutlarını da kapaya-

cak biçimde uzatmak mümkündür.

Sızmayı anında haber veren bir elektronik istihbaratın, Amerikan kuvvetlerine sağladığı avantaj, son derece büyüktür. Meselâ elektronik duvar, merkez yaylarında bu yaz beklenen taarruzu kırmak için Amerikan Kumandanlığına çok

yardımcı olacaktır. Keza imtiyazlı bir sığınak teşkil eden Kamboçya hududunda büyük çapta kuvvet yığıldığı elektronik istihbaratla öğrenildiği takdirde, bunların Güney Vietnama geçirilmesi, Amerikan tepkisini zamanında tahrik edeceği için, imkânsız hâle gelecektir.

Yaz eğlencesi

Çözülmesi güç Matematik Problemleri!

Tennessee'de zencilerle beyazların beraber okudukları «entegre» bir okuldayız. Sınıfta 40 beyaz, 1 siyah öğrenci var. Matematik hocası derse başlar:

— Bugün yazılı bir imtihan yapacağım. Soracağım beş problem den seçeceğiniz iki problemi gözeceksiniz. Unutmayınız ki, yalnız matematik kurallarını bilmek yetmez. Aynı zamanda düşünme kabiliyetine sahip olmanızu göstereceksiniz. Problemler güçtür. Dikkatle dinleyiniz. Yazdırıyorum:

Problem No. 1: Amerikan Hükümeti, Vietnam Savaşı için yılda 30 milyar dolar harcamaktadır. Savaş malzemesi imal eden ilgili şirketlerin gelirleri de 30 milyar dolar kadardır.

Vietnam Savaşı Amerikan halkına ne kadar kayıp ya da kazanç sağlamaktadır?

Problem No. 2: Gallup Enstitüsünün nabız yoklamalarına göre, soruları cevaplandırılan kişilerin yüzde 48'i 1966 yılında Johnson'un yeni den seçilmesi için oy kullanacaklarını söylemişlerdir. Bu oran 1967'de yüzde 43'e düşmüştür. 1966 yılında Güney Vietnamda bulunan Amerikan kuvvetlerinin sayısı 300 bin idi. 1967'de bu rakam 440 bine çıkmıştır.

1968 yılında Johnson'un yeniden seçilmesi için Vietnam da ne kadar asker bulundurmak gereklidir?

Problem No. 3: Son 10 yıl zarfında Amerikan Kongresi, Medeni Haklar konusunda 4 kanun çıkardı. Bu sürede, Güney devletlerinin entegre okullarında zenci talebe oranı yüzde 0'dan yüzde 12'ye yükseldi.

Bütün siyah çocukların beyazlarla birlikte okula gidebilmesi için daha kaç yıla ve kaç kanuna ihtiyaç vardır?

Problem No. 4: Bir güney bölgesinde nüfusun yüzde 70'ini siyahlar teşkil etmektedir. Fakat bu bölgede bir siyah hiç bir zaman jüri üyesi seçilmemiştir.

Beşinci Medeni Haklar Kanunundan sonra, bu bölgede kaç siyah jüri üyesi olacaktır? Onuncu, yirincinci ve yüzüncü kanundan sonraki durumu hesaplayınız.

Problem No. 5: Senatör Thomas Dodd (Connecticut) seçim kampanyası için toplanan paralardan 325 bin doları zimmetine geçirmiştir. Bilindiği gibi Dodd, senatörlüğü kazanmıştır.

Amerikada senato seçimlerinde, seçimi kaybetme tehlikesi olmaksızın ne kadar para çalınabilir?

— Problemleri yazdınız mı? Çok iyi... Haydi şimdi çözmeye çalışın.

...Talebeler problemleri ya

par, ders biter. Dersten sonra matematik hocası, okul müdürü ve okul yönetim kurulundan bir üye, yazılı imtihan kâğıtlarını okumak için toplanırlar. Hoca hayatından memnundur. Yönetim kurulu üyesi şaşkın, müdür ise kızgındır. Söz, hocanıdır:

— Bütünüyle sonuçtan memnunum. Hemen bütün talebeler problem No. 3'ü seçtiler ve problemi çözdüler. Soruyu çözmek için, aritmetik kurallarını bilmek yeterliydi. 32 Medeni Haklar Kanununa ve 80 yıla ihtiyaç vardır. Yalnız sınıfın tek siyah talebesi Tom Stone, problemi 320 kanuna ve 800 yıla ihtiyaç var diye cevaplandırmıştır. Mübalağa âşikârdır.

Problem No. 2'ye gelince, birçok talebe, Johnson'un yeniden seçilmesini, aritmetik açısından çözmeyi tercih etmişlerdir. Vietnamdaki askeri kuvvetlerimizin sayısının 140 bin kişi artması bir yılda Johnson'un yüzde 5 oranında prestij kaybına yol açmıştır. (Demek ki yüzde 1 prestij kaybı için asker sayısının 28 bin kişi artırılması gereklidir). Talebeler hesapladılar ki, Johnson'un oy oranını yüzde 48'den yüzde 51'e çıkartmak için Vietnamdaki askerlerimizin sayısını 84 bin kişi azaltmaya ihtiyaç vardır. Problemin doğru cevabı 216 bin kişidir. Maalesef araların da sınıfın birincisi ve ikincisi de bulunan bazı talebeler yanlış hesapladılar ve çok daha düşük bir rakam buldular. Tom Stone ise asker sayısının sifra indirilmesi gerektiğini ileri sürdü.

Öteki problemlere gelince, ancak çok açık zihniyetli bir kaç talebe, onları çözebildi. Zimmetine para geçiren politikacıların senatoya seçilmeleri konusunu üç talebe cevaplandırdı. Bir talebe «çalıştığı kadar» cevabını verdi. Öteki iki talebe, «istediği kadar çalışabilir» sonucuna vardı. Zencilerin jüri üyesi seçilmesi probleminde de Tom Stone şunları yazdı. Bugüne nazaran (ki sıfır), 5 kat, 10 kat, 20 kat, 100 kat fazla zenci jüri üyesi olacak...

Bu noktada yönetim kurulu üyesi, aocanlı sözlerini keser:

— Anlamıyorum, sorduğunuz problemler neder sırlıklam politikanın içinde?

Hoca cevap vermeye hazır lanırken oku müdürü ondan önce davranır:

— Muhterem hocam, bu soruyu okul yönetim kurulu önünde cevaplandıracağımız. Çocuklara Beyaz Saray sâkinlerinin bile çözmekte âciz kaldıkları politik problemler sordunuz. Ne herbat pedagoji dir bu?

Attilâ İlhan'a cevap

Sayın Bay Attilâ İlhan,

«Kadınlar aksıyor» yazınızı zevkle okudum. Fakat Türk kadını konusunda bıçak vurulması gereken yaralara değinmiyorsunuz bile...

Claude ustaca demiş ki: «... Aydın kadın kendi kendine kişilik yapamazsa... v.s.». Eh, zaten o kadın (yahut erkek) aydın değildir ki. Aydın kişi, aydın olduğu içindir ki, kendi kendine kişiliğini yapabilir. Yapamazsa diplomalarla donanmış bile olsa, «aydın» sıfatını kazanamaz.

Claude'un ve sizin, «aydın kadın»dan kimi kastettiğinizi anhyamıyorum. Şayet, doktor, mimar, mühendis, avukat hanımların bazıları, «High Society» yaşamından, kumardan ve çuldan gayri şey düşünemiyor ve ömürlerini Hilton ile Moda klübü arasında geçiriyorlarsa veya böyle yaşamaya özeniyorlarsa, bu hanımlar, aydın kişi değildir. Okul ve üniversite kitaplarını papağan gibi ezberleyerek, veya onun bunun pistonu ile diploma almak, insanı «aydın» yapmaz. İşin yürekler acısı tarafı, toplumumuzun böyle, diplomalı kara cahillerle dolu olmasıdır.

Türk kadını bu «nouveau riche» ve fırlama hanımlar temsil edemez, çünkü azınlıktadırlar. Fakat, Türk kadınının çoğunluğu da aksıyor. İşte siz, onun aksamasına neşter vurmalıydınız. Nedenini aramalıydınız.

Türk erkeğinin kafasının içi değişmediği süre, Türk kadını aksayacaktır. Atatürk devrimlerinden bunca yıl sonra, Türk kadını hâlâ kara çarşafa sokuluyor. Gençcek kızlar, yeldirme, başörtü ile geziyor. Neden, kaleminizi bileyip, Yirminci Yüzyılın ikinci yarısına başka uluslar aya erişecekken, bizim kadınlarımızı, kara çarşafa sokan, kara düşünceli, örtümcek beyinli erkeklerimize saldırmıyorsunuz?

Anadolu'da ilk okula gitmeyen kız çocuklarının adedi artmaktadır. Neden, sesinizi yükseltip, okul yerine kızlarını imama gönderen, kuş beyinli babalardan hesap sormuyorsunuz?

Eli kolu iş tutabilecek şekilde sapaşgılam, sıhhatte Türk kızlarını okuldan ayırdıktan sonra, evleninceye kadar evde oturup, baba veya akrabalarının sırtından parazit gibi yaşamasını neden ayıplamıyorsunuz? Türkiyede, yüzlerce, binlerce kız ve kadın, 15 ile 40 yaş arası evleninceye, koca bulunmaya kadar, bir çorap alamayacak kadar ekonomik özgürlükten yoksundur. Türk kızını, bir çorap almak için babaya, akrabaya el açacak, dilenci gibi yaşatan sistem yersenize! Türk erkeği hâlâ, kadının çalışmasını ayıp ve aşağılık karşıladığı içindir ki, binlerce Türk kadını, koca bulununcaya kadar parazit hayatı yaşıyor.

Bir süre önce, 20 yaşında, evde oturan bir kızı olan, «Yüksek Mimar» bir babaya, «Neden kızınız çalışmıyor?» diye sordum.

«— Kızım çalışsın mı, peki ama ortayı bile bitirmek istemedi.»

«— Bir dükkâna girsin, veya bir el sanatı öğreysin, yahut berber filân olsun.»

Aman efendim, cümlemi tamamlamadım... Sanırsınız ki, efendiye: «Kızım randevu evine yolla» dedim.

«— Nasıl olur, hiç N. tezgâhtarlık eder mi? El ne der? Rum kızları gibi berber çırağı mı olsun?»

İşte, Sayın Attilâ İlhan, Türk kadını, Türk erkeği aksadığı için aksıyor. Türkiye, «Batılı bir devlet» henüz değildir. Yalnız kadınlarımız değil, erkeklerimiz de, Batı'nın sâdece isimzelen taraflarını almayı, gerisini görmemeyi tercih ediyor.

Bugün Almanya'da, İngiltere'de, İskandinav memleketlerinde, Fransa'da okuldan ayrılmış, sıhhati yerinde, alil olmayan bir kız çocuk evde oturup, baba sırtından geçinmez. 15 yaşındaki kızlar, erkek çocuklar gibi, haftada kazandıkları paradan eve bile bir kaç kuruş verirler. Hayat mücadelesinin, mesuliyetin, ekonomik özgürlüğün, insanca yaşamının ne olduğunu öğrenirler. Batı'da kazık kadar bir kızın, naylon çorak için, berber parası için, otobüs parası veya cep harçlığı için, ana-babaya el açtığı görülmemiş şeydir. Sâdece okula ve üniversiteye giden kız ve erkekler baba parası yerler. Onlar da yaz tatillerde, çok çeşitli işlerle, cep harçlıklarını destekliyecek bir kaç kuruş kazanmaya çalışırlar.

Türk babası, kız evladına, gençcek yaşta; çalışmanın kadını için erkek kadar önemli olduğunu, ekonomik özgürlüğü olmayan kadının köle ve dilenciden farksızlığını anlatmaya başladığı zaman, Türk kadınının aksamasına son verilmiş olmaktadır.

Ama işte belirttiğim gibi, evvela Türk erkeği aksamamalı. Türk kadınının kafası üzerinde, «Demoklesin kılıcı» sallandığı süre, aksayacağız.

Selamlar ve sevgiler.

Selma Ashworth

YENİ VARLIK KİTAPLARI

Varlık Yayınevi yeni kitaplarını sunar:

1. Adsız Köşk. Alain Fournier'den çev. Ataç. 6 lira
2. Madame Bovary. Flaubert'den çev. T. Yücel. 6 lira.
3. Çağdaş Görgü Sözlüğü (İyi Yaşama Bilgisi). 5 lira
4. Türk Hiciv ve Mizah Antolojisi. S. Arısoy. 4 lira.
5. Cep Dergisi, Haziran sayısı. Sayı: 8. 3 lira.

YÖN — 142

Attilâ İlhan'ın defteri

ASAF'IN «MAVİ» ÖLÜMÜ

13. Haziran. Salı

Bir ay oldu mu? Oturmuş, camlı bir kahvede yazı yazıyorum. Caddeden geçerken gördüm, çağırırsam mı dedim, vazgeçtim: İş olabilir, belki Elhamra'ya provaya gidiyordu. Son görüşümlü!

Geçen yıl İzmir'e geldiklerinde Güner'le (Sümer) birlikte aramış, gazete'de beni bulmuştu. Konuşmuşuk. Eskiden olduğu gibi, bir sürü temel konu üzerinde kafalarımızın uyuştugunu görmüştük. Artık ne o, ne de Güner liseyi henüz bitirmiş sanat meraklısı birer çocuktular. İnsan olarak da, sanatçı olarak da sorumluluklarını kavramış, sağlam ve iyi bir şeyler yapmaya uğraşıyorlardı. Beni sevdiğini, tutumlarının Baylan'ın ilk günlerinde duman duman tartışılan toplumsal gerçekçi tutumdan farklı olmayışı idi: ulusal gerçeklerden batılı yöntemlerle ulusal bileşimlere varmak!

Baylan, Beyoğlu'ndaki her hangi bir pasta salonundan fazla bir şeydir. İlk giren, 6-7 Eylül'de iç duvar aynaları tuz parça olmadan önceki hâliyle görüp onu henüz çıktığım Montparnasse kahvelerinden birine benzeterek 'poştu seren' benim: o zamanlar vermuth, likör, konyak gibi 'salon' içkileri de verilir, ayrıca Fransız kahvesi'de bulunurdu. Mavi tartışmalarından itibaren Baylan Grubu da kurulmağa başlamıştır: önceleri Ferid Edgü, Fikret Hakan, giderek Yılmaz Gruda, Ahmed Oktay, Demir Özlü, Orhan Duru, Demir-taş Ceyhan ve Asaf Çiyiltepe Baylan'daki ve Türk sanat hayatındaki yerlerini ahrlar. Küçük parmağı havada çay içen Beyoğlu madamlarının, alafranga orospuların ve kötümser emeklilerin ortasında, felsefenin, sanatın, toplum biliminin ana sorunları kıyasıyla tartışılır; arada Sartre'in, Marx'ın, Eisenstein'in, Reinhardt'ın isimleri büyük şamarlar gibi şaklatılır. Sonra çay, bir çay daha, cigara, yüz bin cigara. Hristo, kaldirır mısın şu bardakları kuzum? Bir kaç yıl içinde iş öyle bir yere varır ki garsonlara kitaplarımızı imzalar, evlenme tasarılarımızı anlatırız, mektuplarımız Baylan'a gelir. (Romanı hangimiz yazacak bakalım?)

Asaf, sessiz ve yuvarlak bir çocuktuk, içeriye girdi mi şöyle durur, kalabalığı bir süzer, her hangi bir masada beni görürse gülümsüyecek yaklaşırdı. Şiir yazıyor, gezmeyi ve okumayı seviyor, kocaman kocaman bakmasını ve dinlemesini biliyordu. Hele dinlemesini!... Arkadaşları, gençliğinde de patavatsızlığıyla, tek kelimedede Zola'yı ya da Fikret'i mi harcıyorlar, gelmiş geçmiş yazarları toz mu ettiler, o masmavi susar, yuvarlak ve iri gözlerinin derinliklerinde belli belirsiz bir gülümseme peydahlardı. Kızdığını, yüksek sesle konuştuğunu hiç hatırlamıyorum. Henüz çok gençti, hayatın yürek doğrayan dentlerine bulaşmamıştı da ondan mı; yaradılışı gereği iç çözümleri yeğledi de yoksa ondan mı kesin söyleyemem, yalnız daha o zamandan, 'örgütlenmek' kavramını bir çoklarımızdan daha sağlam kavramış olduğunu, sessiz sessiz bir takım bağlantılar kurup çokluk ortaya yapmış bir 'iş'le çıktığını görüyordum. Önemli olan da bu değil miydi? AST'de yapmak istediği ve yaptığı, aynı efendi sessizliği ve gerçek sanatçı disiplini içinde, buna benzer bir şeydir: halkçı ve toplumcu bir sanat eylemi!

Sonraları civıtan, işi meyhane varoluşçuluğuna ya da ikinci yeni soytarlılığına döken çoğu yaşlılarının tersine, Asaf, başlangıç noktasına sınımsız bağlı, kendi kendisiyle daima tutarlı kaldı. Daha iki ay kadar önce, şiirimizin durumuyla ilgili bir soruşturmaya verdiği şu karşılıkları okuyunca, siz de bana hak verecek, nasıl sağlam ve namuslu bir toplumsal gerçekçi, nasıl yiğit bir 'Mavi'ci yitirmiş olduğumuzu görerek, yanacaksınız:

«... 1950'den sonra toplumcu şiirimizde büyük bir gelişme başlamıştı. Sanırım ki bu gelişmeyi köstekleyen ve şiiri halktan koparan bazı yan akımlar çıktı ortaya. Bunların başında İkinci Yeni denen kolay ve ucuz şiir biçimi gelir. Şimdilerde şiir yeniden halkın malı olmaya başlamak yolundadır. Kötümser olmayın. Türkiye'de çok iyi şiirler yazıldı. Ve daha iyileri de yazılacak.»

İÇLEMDE SOYUTLAMA İÇLEMEN SOYUTLANMA

14. Haziran. Çarşamba

Şimdi de şöyle bir savunmayı deneyecekler galiba:

«— Siyasal baskı dönemlerinde şiir baskı gereği somuttan soyuta kayar, o halde Mendres döneminde İkinci Yeni'nin soyuta kayması bir kusur değil toplumsal bir zorunluluktur.»

Eğer niyet kötülüğü yoksa yanlış anlamaya daha doğrusu yanlış yorumlama var böyle bir savunuşta, zira iki ve pek önemli şeyi fens halde birbirine karıştırıyor:

— 1.İÇLEMDE soyutlamaya gitmeyi

— 2.İÇLEMEN soyutLANmaya gitmeyi.

Bunlardan ilkini sanatın başlangıcında bugüne değin yapmayan sanatçı yok, her ozan ya da yazar gözlemlerinden psikolojisine aktarıp orada özümleyerek yapıtına süzdüğü imgelemlerde küçük ya da büyük genellemeler, yani soyutlamalar yapar: onun çizdiği ağaç gerçek te olandan «fazla» bir şey, onun tarafından yaratılarak doğaya «eklenmiş» yeni bir objektir. Bu işi yaparken sanatçı ağaçlardan soyutladığı bir bir imge üstünde çalışmış ona kendini katmış, ortaya yeni bir «gerçek» çıkarır. Belinskiy ne diyor: Sanat gerçeğin yeniden yaradılışıdır. Burada önemli olan yeniden yaratınak süreci kadar «gerçek olmak» zorunluluğu. Zira, işlemi belirleyen bu. Bu yüzden Fikret «Sis», Nâzım Hikmet «Mavi Gözül Dev» gibi şiirlerini yazdıklarında işlemde soyutlama yapıyorlar, hatta simgelerden (Sembol) faydalanıyorlar, fakat bu onların işlemci giderek toplumsal ve gerçekçi kalmalarına engel olmuyor. Baskı dönemlerinde sanatçı bu yola bilinçli olarak başvurabilir böylelikle hem toplumsal işlevini görür hem de kanatlarını yakmaz.

Ötekisi, sanatçının zor karşısında işlemde işlemi her türlüünden soyutlanması ise, siyasal baskı mekanizmasının kendiliğinden ulaştığı sonuç: Ozan «gelip kelimeye dayanıyor» işlemi yani anlamın tehlikesinden Türkerek iş «rastlansallığa» bırakıyor, daha çok biçimsel çalışmalara gidiyor. Kant'ın görüşü bu: «Sanat ne, amacı kendisi olan bir güzellik oyunu. Ben kelimeleri şöyle ya da böyle sıralar bir mozaik yaparım, ama içimsel yükünü bunun sorumluluğunu düşünmem. üstüme lâzım değildir bu benim.» Artık sanatçının esthetique çalışması içine bilginin duvgunun ustahın karıştığı total bir çalışma değildir. Erafık çalışmasına benzer, kelimeleri biçim özelliklerine göre değerlendiren bir dış çalışması, bir yüzey çalışmasıdır: ozan gerçeği önce gözleyip sonra özümleyerek «yeniden yaratamaz», gerçekle de yaratmakla da bilinçli bir ilgisi kalmamıştır artık, o sadece hangi kelimeyi nereye koyacağını düşünür. İlhan Berk ne demişti: «Şiirin amacı hiç bir zaman belirli bir şey anlatmak değildir». Oktay Rifat ne divordu: «Şiir hiç bir şey anlatmaz, güzellik bir şey anlatmaz çünkü». Demek «anlatılmıyaz» bir şey yapıyorlar, yani işlemi olmayan bir şey, Kant'ın sözünü ettiği biçimsel oyun. Bu bakımdan Fethi Naci'nin şu sözleri de bütün sözleri gibi sorunu enine boyuna düşünmeden sövlemiş lâkir dılar:

«...bu şiirlerin çoğu arada kaynayıp gidecek elbet. Ama onların boşuna olmadığını inanıyorum. Bugün bir etkileri olmasa bile yarın yeni yeni duyarlıklarının serpilip gelişeceği bir ortamı şimdiden hazırlıyorlar.»

Papirüs'ten aldığım bu tümcenin ilk kısmına diyeceğim yok, kimsenin de olmaz herhalde. Yalnız bu şiirlerin yeni duyarlıklar ortamını yaratacakları yanlış bir sav; yanlış, çünkü duyarlılık işlemle ilgili bir şey, işlemi özü, kendisi, oysa bu şiirlerin hareket noktası içlemsizlik: öyle ki Turgut Uyarın bir şiirinden beş mısraya Cemal Süreya'nın rasgele beş mısrasını ekleyip, sonra da hepsini tersinden yazıp altına Edip Cansever imzasını atın yadırganmaz. Oysa aynı şeyi işlemci ozanların arasında yapamazsınız. Neden? Bu sonuncular şiiri işlemle biçim arasında bir bileşim yaparak yazarlar da ondan.

Onun için bu acayip savunma tutmaz. Biçimcidirler, biçimciliği seçmişlerdir, dürüst toplumcular olmadılar bari dürüst biçimciler olarak kalmayı bilsinler. Kaçamak aramasınlar. Ayıptır.

BAFA GÖLÜ'NÜN "YILAN HİKAYESİ,"

Osman K. Akol

Bafa gölü, ünlü eski demokrat avukatların aracılığı ile Hazineye 15 milyon liraya satılmak isteniyor. Aşağıdaki yazı, Bafa gölü meselesini ilk kez ortaya atan Samim Kocagöz'ün bu konudaki kitabını ve işin içyüzünü açıklamaktadır.

Yıl 1925. Ocak ayı. Muğla'dan Marmaris'e gidiyoruz at süründe. Alaca karanlıkta keskin bir ayazı göğüsleyerek yola çıktık. Muğla karlar altında ve uyuyor. Hamursuz dağımı sol ar'ada bıraktıktan sonra inmiş başladı. Adım adım bahara giriyorduk.

Tatlı bir güneş, yemyeşil bir banar ve korkunç derece de güzel ormanlar. Çiçeklerle bezenmiş yollar. Alabildiğine uzanan bitek vadiler. Soruyorum kiracıya:

«— Kimin buralar Nuri emmi?»

«— Cemil Paşaların be-
rim.»

Kuşluk oldu. Güneş ufka ağdı. Adım başında bir başka güzelliği Aynı şeyi soruyorum Nuri emmiye. Karşılığı aynı oluyor hep. Denize ulaştık. Bütün bir gün boyu atla geçtiğim bu güzelim ormanlar, yamaçlar vadiler hep Cemil paşaların.

Nasıl iş bu? Bir türlü anlayamadım. Ve düşünmedim de daha doğrusu. Ve ben, Cumhuriyet'in ilk mezunlarından olmakla öğrenen bir öğretmenim.

Yıl 1927. Köyceğiz ilköğretim müdürüyüm. Bir güzel bahar sabahı, 23 yaşın verdiği o güzelim çalımla okula yönelmişim erkenden. Hükümet konağı ile camı arasından, geniş bir meydana geçiyor yolum. Oraya varınca ne göreyim? Üstleri hasarla örtülmüş öküz arabaları. Boyunzuruktan boşandırlmış öküzler geviş getiriyor. Arabaların önlerinde yaktıkları ocak başlarında, sabah çorbası hazırlayan kadınlar. Ve arada oynayan çocuklar, çocuklar. Genç ihtiyar erkekler küme küme söylesiyorlar. Koskoça meydan dopdolu tiklim tiklim.

Şaştım kaldım bu görüntü karşısında. Ve ne imiş bu diye meraklandım. Öğrendim ki, Cemil paşaların çiftliğini yağma etmiş bu köylüler. Traktörleri parçalamışlar. Yargılamayı yorlarmış şimdi. Cezalarını çekeceklermiş.

Günlerce aralarından geçtim bu insanların. Ama dertleriyle hiç ilgilenmedim. Kimse de de böyle bir ilgi görmedim. Nedendir bu diye düşünmedim de daha kötüsü. Ve ben Cumhuriyetin ilk mezunlarından olmakla öğrenen bir öğretmenim.

Yıl 1931. Acıpayam'dayım bu kez. Aradan dört yıl geçmiş. Aynı arabaları, aynı öküzleri, aynı kadınları daha yaşlanmış aynı çocukları daha palazlanmış olarak Acıpayam hükümet konağı arkasındaki alanda kümelennmiş gördüm. Aynı adamlar daha çökmüş olarak gene diz dize söylesiyorlar.

Bunlar Köyceğizli Cemil paşaların Karaman çiftliğini yakıp yıkan traktörlerini parçalayan aynı isyancı köylülerdi. Köyceğiz hükümet konağı ateşe verilmiş. Yargılama Acıpayam'a aktarılmış. Köylüleri,

Samim Kocagöz

kısa boylu, uzun ak sakallı Çukurköylü Feyzi Baba adında bir bektâşi avukat savunu yormuş.

Oluydu gene hiç ilgilenmedim. Ve nedenini düşünmek aklımın ucuna bile gelmedi. Ve ben Cumhuriyetin ilk mezunlarından olmakla öğrenen bir öğretmenim.

Bizim gençliğimiz böyle konularla ilgilenmeden, böyle faciaları düşünmeden, vatan millet, hürriyet istiklâl diye diye geçti gitti. Nutuklar çektik. Çıktık açık alınla diye marşlar söyledik. Ve hepsi bu kadar.

Samim Kocagöz'ün Yılan Hikâyesini okuyup bitirdikten sonra, şöyle bir düşündüm. Ve yukarıdaki anılar sökün etti kafamda. Acı acı anladım ki, 40 yıl, 9 ay ve 2 gün süren uzun bir öğretmenlik dönemi, hiç bir olumlu sonuç vermeden uçup gitmiş meğerse...

Kendi nankörlüğüme yandım durdum. Ne yapmıştım ben, beni yetiştiren bu toprağın fukara köylüsü için? Hiç. Ve ne yapıyorum bugün? Gene kocaman bir hiç.

Türk hikâyeciliğine uluslararası bir ün kazandıran Samim Kocagöz'ün bu güzel yapıtı 1953 te yazılmış. 1954 te Yeditepe yayınları arasında basılmış. Ben yeni okudum. Ne ayıp değil mi? Ama bu yalnız benim ayıbım mı? Bütün Türk aydınlarının yüzü bu ayıpla kı zarmalı.

Yılan Hikâyesi 1946'larda geçen bir köylü isyanını dile getiriyor. Demokrat Parti'nin kuruluşu ve 1946 seçimleri romanın kapsamı içinde. Bu kuruluş köylüye umut veriyor, kur tuluş umudu. Boşa çıkıyor bu umut yazık. Bugün de durum bu. Ayaklanmanın nedeni Bafa gölü. Bafa gölü son aylarda Cumhuriyette İlhan Selçuk tarafından gene kamu oyu gününe alındı. Bu Bafa gölü rezaletini, bu Bafa gölü vurgunu nu, tam 14 yıl önce Samim Kocagöz şöyle dile getiriyor:

«Bana bak dedi. Hani biz şu gölün yıl yıldan taşmasına, tar larımıza girip bir daha çık mamasına, hepimizin irezil olup, topumuzun bir topan ekmeğe muhtaç kalmasına, hep Allahın afeti... deyorusz ama lâfın gelişi bu... Sen de, ben de, bütün köy de hep biliyoruz işte; bu

Allahın afatı değil, kul belâsı... Yirmi yıldır mahkemelere gide gele bütün köyün, hepimizin iflâhı kesildi. Dünya kadar şu fakirliğimizle avukata para verdik. Olmadı, olmadı, olmadı. Ne tarlaları sudan, ne de kendimizi açlıktan kurtaramadık. Bunca yıldır, şu gölden bize bir küçük balık tutturmadılar. Bu da mı Allahın afatı?.. Bizim bu tarla, balık meselesi bir arada. Hepsini, dalyancı ağının çası altında. Herifte para kuvvetli, arka kuvvetli. Dal yanına balık gelsin diye, gölün taşkınla dolması lâzım. Göl düşerse, kanalın suyu azalır, balık yürümez. O yarıntılar keyfinden mi yaptırdı? Gözü devlet yapısıymış. Lâf... Nehir taşar, bizim tarlaları vaktiyle su basardı. Ama ekim zamanına kadar sular çekilir, tarlalar tava gelirdi. Üstelik, taşkın, tarlada mil bırakır, topraklarımızın canına can katar, topraklarımızı gübrelemiş olurdu. Şimdi nehir yukarıdan bir vuruş, taşınca, çekildi mi, bu yandan sular gidecek yer bulamıyor, kalıyor tarlaların içinde. Öte yakadan göle a kan çaylar, gölü şişirdi, eski den bu yarıntılar yoktu, suyun fazlası nehre giderdi. Şimdi ö nü kapalı... Göl şiştikçe şişiyor. Al sana belayı... Hem tar lanın vergisini cayır cayır ver, hem de tarlan suyun altında yatsın. Aşağılık namussuz her rif... Bunca ibadullahın ekmeğini elinden aldı. Neymiş, elinde kos koca Allahın gölünün, de nizin tapusu varmış... Ankara'dan ferman çıkartmış... Bu kadar milletin ekmeğini düşünmeden ona ferman verene re yuf olsun bel.. Sonra bir kaç balık tutalım da çocuk çocuğ un kursağı; et görsün deriz, bir kaç okka balığı tuzlayıp basalım da kış kıyamette aç kalmı yalım deriz, herifçioğlu ense mizde. Neymiş, ondan başka kimse gölden balık tutamazmış Neden tutamazmış... Orasına e renler karışır... Üstelik devlet bu herifle birlikte...

«Alaca karanlıkta köylü, sahile çıkmış, heyecanla ağları çekiyordu. İki taraflı iplere ya pışan, hemen hemen bütün köy lüydü. Milletın keyfine, heyecana payan yoktu. Bu öyle bir sevinçli havaydı ki, son gay retleriyle çalışan insanların, çöşkun bir sükûtunu taşıyordu. Paçalar sıvanmış, ceketler bir yana atılmıştı. Herkes koşmuştu. Biliyorlardı ki, bu en a sağı üç günlük boğaz meselesiydi.

Ağ yüklüydü. Daha şimdiden, tavada kefalların nasıl cızırdayarak kızaracağından bahsedenler vardı.

Bu sırada gölün ortalık yerinden bir gürlüğü koptu: Kocaman bir motor, hışımla, ho murdanarak, son süratıyla balıkçılara doğru gelmeye başladı. Bütün köy, şaşkın, önce gelene sonra birbirlerinin yüzüne bakakaldılar. Şaşkınlık anı geçince, Kâmil:

— Gayret arkadaşlar, herifler gelmeden balıkları alalım, diye bağırdı. Bu ana kadar balık çekenleri seyreden karı, kızın, kısaca bütün köy, yamaçtan aşağı doğru koptular. Hepsi birden ağlara yapıştılar. Ağ, sahile yirmi metre kadar yaklaşıp, bütün hızıyla geliyordu.

Motor, gazı kesti içinde balıkların oynadığı ağın üzerine doğru kaydı. Sonra bir kaviz çizerek, ağlara kıçını döndü. Oradaki bir adam, ucu motor daki uzun bir ipe bağlı bir çen geli, ağların üzerine atıverdi. Bu manzara sahildeki köylüyü şaşırttı. Bir an, durakladılar Galip bağırdı:

— Ne duruyunuz be.. Asılın...

Asıldılar. Fakat bu arada motor, tekrar harekete geldi. Köylü asıldı, motor asıldı. Ve motor, ağlarla beraber köylüyü de çekmeğe başladı.

Motor ağı ve sandalla beraber Recebi de sürükledi gitti. Onun arkasından, kayboluncaya kadar, kadınlar dolu gözlerle, çocuklar şaşkın, erkekler ise kinle, çatlıyacak kadar çarpan kalbleriyle baktılar baktılar... Sonra yanan gözlerin içindeki kederler eridi, düşmanca ışıklar belirdi. Daha sonra da köylü, sessiz sedasız dağılıverdi.

Olan askerdeki oğlunun dönmesini bekleyen, torunlarını duyurabilecek için dağdan belden mantar toplayan ihtiyar Recep ağaya olmuştu. Motor onu da

«— Tevatür var, şehrilerde, kasabalarda, bir takım beyler, ağalar ayaklanmışlar, «Hükümet işleri yürütemez oldu gayri, bir çaresine bakalım... der lermiş...

— Onların da bize benzer dertleri var demek. Ama dip siz iş. Dağ gibi devletin, bir kere bıçak kemiğe dayandı de meye...

— Bıçak kemiğe dayandı de yecek babayiğiti ortaklıkta gör miyorum.»

III

Bu söylentileri duymayan kal mamıştı köyde. Herkesin içinde umut dolmuş, yüreklennmişti millet. «Ne zamandan beri çocuk et yüzü görmedi. Mu barek kefallar da bizimle zevk lenmeye başladılar. Aha, gözü mün önünde oynuyorlar» diyen balıkçı Kâmil, av hazır lığına başlamıştı bile. İhtiyar kayığı kalafatlamış, ağlarını onarmıştı çoktan. Kâmil ayrıca «Bir zamanlar balığı tutar tutar satardık. Şimdi yasak oldu» diye de öfkeleniyordu.

Ve bir sabah balığa çıkıldı:

«Alaca karanlıkta köylü, sahile çıkmış, heyecanla ağları çekiyordu. İki taraflı iplere ya pışan, hemen hemen bütün köy lüydü. Milletın keyfine, heyecana payan yoktu. Bu öyle bir sevinçli havaydı ki, son gay retleriyle çalışan insanların, çöşkun bir sükûtunu taşıyordu. Paçalar sıvanmış, ceketler bir yana atılmıştı. Herkes koşmuştu. Biliyorlardı ki, bu en a sağı üç günlük boğaz meselesiydi.

Ağ yüklüydü. Daha şimdiden, tavada kefalların nasıl cızırdayarak kızaracağından bahsedenler vardı.

Bu sırada gölün ortalık yerinden bir gürlüğü koptu: Kocaman bir motor, hışımla, ho murdanarak, son süratıyla balıkçılara doğru gelmeye başladı. Bütün köy, şaşkın, önce gelene sonra birbirlerinin yüzüne bakakaldılar. Şaşkınlık anı geçince, Kâmil:

— Gayret arkadaşlar, herifler gelmeden balıkları alalım, diye bağırdı. Bu ana kadar balık çekenleri seyreden karı, kızın, kısaca bütün köy, yamaçtan aşağı doğru koptular. Hepsi birden ağlara yapıştılar. Ağ, sahile yirmi metre kadar yaklaşıp, bütün hızıyla geliyordu.

Motor, gazı kesti içinde balıkların oynadığı ağın üzerine doğru kaydı. Sonra bir kaviz çizerek, ağlara kıçını döndü. Oradaki bir adam, ucu motor daki uzun bir ipe bağlı bir çen geli, ağların üzerine atıverdi. Bu manzara sahildeki köylüyü şaşırttı. Bir an, durakladılar Galip bağırdı:

— Ne duruyunuz be.. Asılın...

Asıldılar. Fakat bu arada motor, tekrar harekete geldi. Köylü asıldı, motor asıldı. Ve motor, ağlarla beraber köylüyü de çekmeğe başladı.

Motor ağı ve sandalla beraber Recebi de sürükledi gitti. Onun arkasından, kayboluncaya kadar, kadınlar dolu gözlerle, çocuklar şaşkın, erkekler ise kinle, çatlıyacak kadar çarpan kalbleriyle baktılar baktılar... Sonra yanan gözlerin içindeki kederler eridi, düşmanca ışıklar belirdi. Daha sonra da köylü, sessiz sedasız dağılıverdi.

Olan askerdeki oğlunun dönmesini bekleyen, torunlarını duyurabilecek için dağdan belden mantar toplayan ihtiyar Recep ağaya olmuştu. Motor onu da

«— Tevatür var, şehrilerde, kasabalarda, bir takım beyler, ağalar ayaklanmışlar, «Hükümet işleri yürütemez oldu gayri, bir çaresine bakalım... der lermiş...

— Onların da bize benzer dertleri var demek. Ama dip siz iş. Dağ gibi devletin, bir kere bıçak kemiğe dayandı de meye...

— Bıçak kemiğe dayandı de yecek babayiğiti ortaklıkta gör miyorum.»

III

Bu söylentileri duymayan kal mamıştı köyde. Herkesin içinde umut dolmuş, yüreklennmişti millet. «Ne zamandan beri çocuk et yüzü görmedi. Mu barek kefallar da bizimle zevk lenmeye başladılar. Aha, gözü mün önünde oynuyorlar» diyen balıkçı Kâmil, av hazır lığına başlamıştı bile. İhtiyar kayığı kalafatlamış, ağlarını onarmıştı çoktan. Kâmil ayrıca «Bir zamanlar balığı tutar tutar satardık. Şimdi yasak oldu» diye de öfkeleniyordu.

Ve bir sabah balığa çıkıldı:

alıp götürmüştü. Zavallı ihtiyarın sağ dönmeye pek olası görünmüyordu.

Köylü dağılmıştı ama, yol üstünde, elleri boğründe bekleşenler vardı. «Recebin karısının eli yüzü karmakarışık olmuş, gözleri dolu doluydu:

«— Peğendin mi yaptığını Kâmil, dedi, benim adam ne olacak şimdi?» Kadının arkasında genç gelini ve onun yanında çocukları duruyor, ateş gibi yanan gözlerle erkeklere bakıyorlardı. Kâmil, birkaç kez yutkundu. Sonra kendini toparladı:

— Meraklanma bacı, biz gidip onu sağ salım getireceğiz. Kılına dokunanın anasını ağlatmak bizim işimiz.

Recep dönmesine dönmüştü, ama yediği dayaktan canı çıkmıştı ihtiyarcığın. Aylarla kendine gelemedi, ölümlü pençeleşti. Onu, karısını, gelinini ve torunlarını konu komşu gözet meseydiler, işleri bitikti.

Recebin oğlu, 46 ay askerlikten sonra döndü geldi köye. Tank çavuşu olmuştu, «Koskoça kamyonları bir at gibi sürerim» diyordu. Para da biriktirmişti İsmail. Ailenin yüzü gülmüş, beli doğrulmuştu.

IV
Kentten köye gün günden heyecanlı haberler geliyor, bir parti lâfıdır gidiyordu. Bu şerhler, dalyan ağasının adamı zahnı muhtarın kızı Sadife ile Ömer'in aşk hikâyesini bile unutturmuştu köylüye. İşlerin düzeleceği, tarlaların kurtula cağı, gölden balık tutulacağı umudu herkesi sarmıştı.

İhtiyar Recep ağa bile hayal kurar olmuştu:

«— Bana bak İsmail, aklıma ne geliyor biliyor musun?»

— Ne geliyor aklıma baba?»

— Olacak iş değil emme, bizim tarla da su altında olmasa, bir motor alırdık... Önce tarlayı rehin ederdik, sonra öde meğe giderdik...

— Olmayacak iş mi bu... Gü nün birinde olur elbette...

— Öyle deme İsmail, Allah bu tarladan nasibimizi kesti. Nehir taşar su bizim tarlada... Kışın göl taşar su yine bizim tarlada... Sade bizim tarla mı ya...

— Bu işi düzelterek. İhtiyar adam güldü:

— Allahla konturatın vardı ya... Bu söz delikanlıyı doğru tuverdi:

— Allahın işine kimseler ka-

BİR ADET

OPON

SIZI

HUZURA KAVUŞTURUR

Boş yere ıstırap çekmeyiniz

OPON, baş, diş, adale, lumbago, romatizma ve sinir ağrıların teskin eder.

OPON, günde 6 tablete kadar alınabilir.

rişmaz, lâkin bu iş biz kulların elinde. Bu iş için Allahla değil kulların konturat yapacağız. Allahın işi gücü yok da bizim gibi kulların tarlasındaki suyu düşünün... Vay gölden şu kullarına balık tutturuyorlar diye taş etsin.

— Tövbe de... Tövbe... De mek yediğimiz dayak, bunca çektiklerimiz yanında, kâr kılacak. Bunların hesabı sorulmayacak?

İsmailin sesi toklaştı.

— Hepsini bir bir soracağız baba. Hepsinin sırası gelecek.

— Siyasetle ha?

— Evet siyasetle. Tüfeği alıp gitmesini ben de bilirim baba. Lâkin bunun işi halledeceğini zannetmem. Askere varmadan önce olsaydı, bak belki iş değişirdi. O zaman serde de lifşeklik vardı. Sana bile sormazdım. Şimdi çok şey duydum. Birçok şeyler öğrendim. Dünyanın kaç bucak olduğunu biliyorum. Göreceksin baba, he le bir işe girişelim. Devletin gidatını değiştireceğiz. Hüku met değişecek. Bizim derdimize çare düşünenler iş başına gelecek.

Receo ağa oğlunun bu düşün cesine katılmadı ve çekip gitti evine. İsmail üzüldü üzülmeye ama, o yeni partinin işleri düzeltereğine inanıyordu. Bu arada Ömer'in Sadıfeyi kaçırması olayını da tatlıya bağladı. Yeterli, içtenli ve sevilen bir liderdi İsmail artık. Köyde parti ocağı kuruldu. Onu başkan ettiler. Kuruluş töreninde kentli politikacılar, göl işini eni konu anlattılar. Seçimler yapıldı ve demokratlar çok oy aldı. İsmail deyimini ile, gök belâ köyün namusu kurtarıldı.

Ama hükümet değişmedi. Yönetim gene halktan yana olmadı. Ömer'in Sadıfesine kavuşması güzeldi. Ama köylü tarlasına bağına balığına elkoyamamıştı. Bu köyde seçimi kazananları deli ediyordu. Parti ocak başkanı bu yüzden başı yapıyordu. İsmail'e göre yeni bir seçimi beklemek gerekliydi.

— Bir milletin siyasi hayatında 4 yıl hiçtir. Tam 4 yıl daha bekliyeceğiz. Ta yeni seçilere kadar. Bu iş çocuk oyuncağı değil. Memleketin kaderi kısmeti var ortalkta. Bunca yıl beklediniz. Dört yıl daha bekliyezemisiniz? Göreceksiniz, dört yıl sonra Meclisteki mebuslardan hepsi bizden olacak.

Ama bu sözler kimseyi kandıramadı. Bir ihtiyar fırladı çıktı ortaya:

— Oğlum İsmail, bu dedikle rinde hep haklısın. Lâkin yirmi yıldır tarlamın içinden su çıkmıyor. Süremiyorum. Ölmeden önce tarlamı süremezsem, gözlerim açık gidecek. Bir dört yıl daha yaşamak için Allahla konturatım yok. Biz zeybek komitacı adamlardık gençliğimizde. Hakkımızı aramaya giriştik mi, kelleyi koltuğa alırdık. Biz silâh falan kullanacak değiliz. Çapa kürek neyimize yetmez. Bunca yıldır bir toprak duvar, bir yatıntı, bir bent, tarlamızdaki suyun akıntısını koyuvermiyor da, biz bu toprak yıgıntısını devirmesini bilemiyoruz. Yazıklar olsun kalıbımı za kıyafetimize..»

Kahvede korkunç bir heyecan vardı. İsmailin babası da lafa karıştı:

— Bunlar da gencim, deli kanlıym, cart curt diye ortalkta dolaşır. Biz genç olmahydık. Bunların eline bakmazdık» dedi ve Yusuf pehlivan ayağa fırladı:

— Biz de ölmedik belâ... Yalnız şimdiye kadar istedik ki, işler kanunla nizamla yürüsün...» diye haykırdı.

Kahveci Osman ileri atılarak gençlere soğukkanlı olmalarını

önerdi. Ağanın elinde Ankara'dan alınmış fermanı olduğunu hatırlattı. Buna balıkçı Kâmil karşılık verdi:

«— Nereden ferman alırsa alırsın... Bize ne... Koskoca bir göl nasıl bir tek adamın malı olurmuş? Ona yüz kere bre ağa sen de tut, biz de şu balıktan geçelim dedik. Sanki koca deniz gibi gölün balığı kalmıya cakmış gibi bizden tuzlayıp yiyeceğimiz balığı esirgedi.»

V

Çevresi 50 kilometre, yüz ölçümü 65,5 kilometre kare bir göl. Bir tek adamın ha?... Bu ne korkunç bir gadirlikti köylüye? Ne ağır bir haksızlıktı bu? Ve devlet bu gadirlikten bu haksızlıktan yanaydı.

Tartışma alevler gibi, yalınlar gibi köyü aştı, öteki köylere ulaştı. Bu durum karşısında ocak başkanı başa geçti ve yürüdüler. Jandarma onbaşı karşılarına çıktı. «Lapor edeceğim. İş isten geçmeden vaz geçin» dedi. Kimse aldırmadı. Yürüdüler. Telefon telleri kesildi.

«Bir tepiyi aşınca, yol kavşığında diğer köylülerle karşılaştılar. Yürüdükçe kalabalık büyüyor, ilerledikçe, halk çoğalıyordu. Sonra kafile, öyle bir hal aldı ki, artık, kendilerine karşı olan insanları haklarını yiyen kimseleri unuttular. Ve suyla, toprakla, kısacası, tabiatla mücadeleye hazırlandılar. Şimdi kalabalık yakın bir köyden geçip almaya giden bir düğün alayını andırıyordu.»

Ve yığınlar yarıldı. Sular aştı gitti tarlaların üstünden. Tarlalar çıktı meydana. Köylüler meramlarına ermişlerdi. Ama yetiştirdi kaymakam, yetiştirdi savcı, yetiştirdi jandarma komutanı ve ifadeler alındı. Kaçan göçen, yaptığını inkâr eden yoktu. Herkes olanı biteni açıkça söylüyordu. İsmail savcının son sorusuna şu karşılığı verdi:

«— Elimize ne mi geçti bey, çok şey geçti. Çocukluğumdan beri ilk defa tarlalarımızı ağız tadıyla bir kere sürebileceğiz. Sular, deryalar gibi nehre, dalıyana yürüyor. Tarlalarımız kurtuldu. Mahpusluğa gelince, itlik uğursuzluk etmedik. Haram mala göz dikmedik. Namusumuzla yatar yatar çıkarız. Ya rıntılarını tekrar yapılması yıl işi. O zamana dek partimiz elbette bu işin kanun ve nizam yoluyla bir çaresine bakar.

— Kanunu beklemeniz lâzımdır.

— Bana göre hava hoş. Açığına ne kadar bekliyebilirim. Allah bilir. Gelgelelim, bu köyün çoluk çocuğu kanundan anlamaz ki... Acından ölüverirler. Topraklarımızı biz mahpuslayken ihtiyarlar buğday ekecekler. Belki de biçmek bize nasip olur.»

Nasip olmadı yazık. Göl hâlâ ağanın ve insanların hâlâ aç. Ne var ki zor karşısında yeni iktidar, dalyan ağasından 15 milyon liraya tapusunu satın almak hevesinde. Bunun için bir büro bile kurulmuş. Kanun çikartılacak, ağaya verilecek 15 milyon liradan 2 milyon 500 bin lira komisyon alınacakmış.

Olmayacak şey değil bu. Bu aydınlar böylesine pısrık ve sessiz kaldıkça, bu halk böylesine uykuya ve boş inançlara dalıkça, daha neler olur, neler.

★

Okuyun bu yılan hikayesini dostlarım ve de okumalarımı salık verin tanıdıklarınıza, her kese. Samim Kocagöz, sayısız olan derlerden biri, bir örnek olan bu derde, 14 yıl önce güzelim sanatının neşterini vurmuş. Ama hâlâ irin akmamış, durup duruyor: ortada. Ve kangren olacak bir gün diye korkulur.

Bir görüş

SINEMAMIZIN 51. YILI

"BENDE DE KARA SEVDA VAR!"

- IV -

Halit Refiğ

5. NİÇİN HALK SINEMASI?

Kıbrıs buhranı ve 10 Ekim 1965 seçimleri Türkiye'de zaman zaman unutulmak istenen bazı temel gerçeklerin yeniden hatırlanmasına sebep olmuştur. İnönü'nün «yeni bir dünya kurulum, Türkiye de bu dünyada yerini alır» sözünü söyledikten kısa bir süre sonra düşürülmesi ve Kıbrıs olayları Türkiye'nin yeryüzünde gerçek dostu olmayan, yalnız kalmış bırakılmış bir ülke olduğunu ortaya koyuyordu.

Timar sisteminin bozulmasıyla başlayan Osmanlı çöküşü, yeniciliğin kaldırılmasından sonra tamamen büyük Batılı kuvvetlerin tesir sahasına girmemiz şeklinde sonuçlandı. Kıbrıs buhranı sırasında tazelenmesi istidatları gösteren Kürt, Ermeni, Aya-sofya meseleleri Osmanlı çöküşünün hâlâ önüne geçilemediğini ortaya koymaktadır. Bu dağılım önüne geçmenin geride kalan tek yolu, yabancı türkiyeler söylemeyi bırakıp kurtuluş çaresini kendi hakımızda aramaktır.

Batıcılık, yani sömürgeleşme teşne olmak kanseri aydınlar dan halka da bütün bütüne bulduğumuz zaman, bu çöküntü artık önüne geçilmez bir hal almaktadır. Bu mikroba karşı 200 yıldır belli bir direnç gösteren halk çoğunluğundaki dayanıklı gün daha ne kadar süreceği bilinemez.

Türkiye tarım imkânları az olan, endüstrisi gelişmemiş, ekonomik olarak geri kalmış bir toplumdur. Bugün için tek zenginliği otuz milyonu aşkın nüfusunun emek gücü ve halkın tarihsel devlet kurucu vasıflarıdır. 1960 — 65 arasındaki son maceradan beri aşağı yukarı bütün siyasiler, hatta devlet kuvvetleri de bunu idrak eder gibidirler.

«Batiya karşı olmak komünistliktir» şeklinde tanımları, solcuları Batılılaşmaya direnmeyi gericiilik sayan davranışları işleri iyice karıştırmakta, bu halka dönüş çağında «devlet-halkı, birey-toplum, ilericilik—gericilik sağcılık—solculuk—demokrasi — faşizm kapitalizm—sosyalizm doğu-batı gibi kavramların yeniden ele alınması ve değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Kıbrıs buhranı, dış kuvvetlerden medet ummanın çıkar bir yol olmadığını gösterdiği gibi, 10 Ekim seçimleri de, halkın aydınlarla karşı güven-sizliğin açığa vurmuştur. Türkiye'de hiçbir dış müdahale ya da devlet desteği olmadan halk kendi bünyesinden doğan sinema 1960 — 65 devresinde bir aydınlar sineması olmak gayretinde ve dış dünyaya açılma çabasında kesin başarısızlığa uğramıştır. Bu başarısızlık Türk sinemacılarının kişisel ve teneklerinden çok Türkiye'nin tarihi şartlarının bir eseridir. Umudunu kesen sinemamızın Dış dünyadan ve aydınlarından

kaynağına, halkına dönüşmesi kaçınılmaz bir sonuçtur.

Şimdi ne olacak? Batılılaşma fiyaskosundan sonra, yeniciliğin kaldırılmasından bu yana gerçek anlamıyla bir halka dönüş hareketi pek tabii ilk anda en olgun ve en başarılı meyvalarını veremeyecektir. 200 yıllık bir ihmalin köstekleyici etkileri herhalde belli bir süre görülmekte devam edecektir. Fakat Türk sinemacılarının belli bir kısmında bu bilincin uyanması bile mutlu bir olaydır. Türk düşüncesi ve sanatı bir yeniden doğuşun kaynaklarını kendi tarihinde ve halkında aramak zorundadır. Bu bilince varmanın gururunu duyan Türk sinemacısı, böyle bir yeniden doğuşa katkıda bulunabilmek çabası ve heyecanı içindedir. Türk sinemacısı şartlarının kendisini getirdiği, el yordamıyla yol aradığı bu çabalarında Türk düşüncesi ve sanatındaki gelişmeleri dikkatle izliyecektir. Türk düşüncesi ve sanatındaki bugünkü keşme keş halka dönüş yolunda açık lık kazandıkça Türk sinemasının bundan yararlanacağı şüphesizdir. Herhalde mutlak olan şudur ki, Türk sineması halktan gelen bir sinemadır ve de halkına dönük olmak zorundadır.

SON SÖZ : BU BİR SAVUNMA YAZISI DEĞİLDİR ..

Konumuzun temeliyle ilgili bu açıklamalardan sonra Sayın Semih Tuğrul'un yazısında ki bazı noktaları kısa kısa cevaplamak istiyorum:

«Haremde Dört Kadın» un ticari başarısızlığından sonra bir mesleki bocalama devresine düştüm. Bu devrede ha «Kara kolda Ayna Var», ha «Damda Deli Var!» çevirmişim farketmezdi. «Karakolda Ayna Var» ne zaten iflas etmiş bulunan «toplumsal gerçekçilik», ne de daha teorisi yeni yeni geliştirilen «halk sineması» örneklerinden biri sayılamaz.. Gerçi anlatım bakımından «halk sineması» görüşüne uygun bazı denemelere giriştiysem de bunları şimdilik söz konusu etmek istemiyorum. Film, sinemada adam dövmenin atlayıp zıplamanın önemli bir şey olmadığını, bu işin kadın

lara da yaptırılabilceğini göstererek, zamanın modası olan James Bond filmlerinin bir parçası olarak hazırlanmıştı. Fakat meseleye belli bir açıdan ışık tutmadığı, kaba karikatür seviyesinde kaldığı için başarılı bir taşıma sayılmazdı..

Hiçbir sinema eğitimi görme miş bir kuşaktan olan kişilerin okul niteliğindeki Sinematek Derneğinden faydalanmama tutumuna gelince bizim Sinematek Derneğine değil, onların Türk sinemasındaki tecrübeleri mize ihtiyaçları var. Yoksa Sayın Semih Tuğrul kabul ederler ki biz Türk sinemacıları arasında da en az Sinematek Derneğindeki kadar yabancı dil bilenler, yabancı filmleri, kitapları ve yayınları izleyenler, diğer ülke sinemalarını yerinde görüp inceleyenler yabancı sinema şöhratleriyle tanışıklık kuranlar vardır.

Sayın Semih Tuğrul bir taraftan halkı hiç hesaba katmadan, «bu ülkede kültüre, sanata, sanatların en etkili olan sinemaya olumlu bir yön verecek bir kadro» dan söz açarken, öbür taraftan benim Yön'de «— halkçılık halka sömürgeci gibi değil, vatandaş gibi yaklaşmak, halkı tanımak, anlamaya çalışmakla olur» diye yazmamı «faşist bir davranış» olarak vasıflandırıyor. «Okuyanlar» rasında faşizmin ne olduğunu bilenler yargının doğrusuna varırlar...

Sırası gelmişken taş attığımız yerlerden üstüne sıçrayan bütün çamurları temizlemek zorundayım. Gerek «Yeni Sinema» gerek «YÖN» sütunlarında beni beceriksizlikle ve saldırı ganlıkla itham edenlere de birkaç sözümüz olsa gerektir:

Muhakkak ki, buldukları yerlerden ileri yıllar boyudur bir arpa boyu yol alamayanlardan beceriksiz olduğum söylemez.

Hiç şüphesiz, fikir tartışması için davet ettikleri misafirleri ne evirir çevirip hakaret eden ev sahipleri kadar saygısız ve öldürünce da sayılmam

Şurası artık açıkça ve iyice bilinmelidir ki, on yılı aşan bir süredir bütün çabalarım Türk sinemasını tanımak, tanıtmak, incelemek, açıklamak, Türk sineması için doğru bir yol arastırmak uğrunda. Bütün ilgiler kabul ederler ki, on yıldan beri doğru bir düzene oturması için Türk sinemasının içinde ve dışında mücadele halindeyim. Buna rağmen beni Türk sinemasını toptan bir savunucusu saymak Türk sineması konusunda yıllardır bozuk plak gibi aynı lafları geveleyenlerin yeni görüşler karşısındaki düşünme tembelliği ve araştırma güçsüzlüğünün ifadesinden başka bir şey değildir. Ayrıca bu konuyla ilgili her türlü samimi-yetsizlik ve kaytarmacılığı belirtir. Kimin haklı olduğunu baş man gösterecektir. O bakımdan bu tartışmaların sözde kalmaması, yazılı kâğıda geçmesinde sayısız faydalar vardır

— SON —

HABORA KİTABEVİ

HAÇ'LI EMPERYALİZM

Demir - taş Ceyhun'un Anadolu devletlerinde Toprak Düzeni ve Devlet Din ilişkileri üzerine incelemesi...

YENİ ÇIKTI... 6 lira...

HABORA KİTABEVİ P. K. 6 BEYAZIT - İSTANBUL
İSTANBUL DAĞITIMI: UĞRAK KİTABEVİ
CAĞALOĞLU

YÖN - 151

HANGİ KREMLİN OYUNU?

Simavi kardeşlerin Yeni Gazete'si Dijon Üniversitesinden geç en yıl yapılan bir bilimsel toplantıya sunulan raporu ve rapor üzerindeki tartışmaları, «Socuların Gözüyle Türkiye» başlığı altında yayınlamaktadır. Yeni Gazete'ye göre, ismi açıklanmayan raportör, azılı bir solcudur. Esasen Dijon toplantısını solcular düzenlemiştir. Üçüncü Dünya ülkelerinde «orduların sivasete karışmasını, bir çeşit kaçınılmazlık mantığı ile âdeta temenni eden» bu Batılı solcular, Kremlin'in «yeni dünya politikası taktiğine» âlet olmaktadır.

Yeni Gazete'nin azılı solcu ilân ettiği raportörün, raporun daha ilk cümlesinde ver alan hükmüne fena halde sinirlendiği anlaşılmaktadır: «Türkiye sosyal birlik bakımından ve tersiz bir memlekettir ve Ordu işe karışmadan politik ve sosyal gelişmesini gerçekleştiremeyeceği benzermektedir».

Bu görüş, vanlıs ya da doğru olabilir. Ama Dijon toplantısı ne bir solcular toplantısıdır, ne de Kremlin'in bir terfidedir. Önemli bir bilimsel toplantıdır ve solculuk-sağcılık ile ilgili vaktur. Toplantıya başta Fransız Ordusunun Bilimsel Araştırma Komitesinden yüksek rütbeli subaylar katılmıştır. Yeni Gazete'nin «Kremlin'in âleti azılı solcu» diye tanıttığı «E» rumuzu ile belirtilen raportör, Fransız Ordusuna mensup bir albaydır. Albay «E», belli ki, uzun yıllar Türkiye'de bulunmuş ve istihbarat servislerinde çalışmıştır. Kimliği bu sebeple açıklanmamıştır. Türkiye hakkında «en is bilgi sahibi bulunan istihbaratçı Albay E'nin solculukla bir ilgisi bulunmadığı açıktır.

Dijon toplantısına, Fransız Ordu temsilcilerinin yanı sıra Dışişleri Bakanlığı da katılmıştır. Fransız Dışişleri Bakanlığın Sivas İşler Müsteşarı Jean Lalov tarafından temsil edilmiştir. Toplantıya ünlü bir De Gaulle'cü katolik olan Dijon Üniversitesi Hukuk ve Sivasal Bilimler Profesörü ve Siyasî Münasebetleri İnceleme Merkezi Müdürü Leo Hamon başkanlık etmiştir. Fransanın Türkiye uzmanları olan Pierre Rondot, Marcel Colombe gibi yetkililerle Orta Doğu uzmanı Edouard Sablier ve Eric Rouleau gibi tanınmış gazeteciler katılmıştır. Ayrıca Güney Amerikada temsilci rejimlerin nasıl gerici olduğunu ve emperyalizmin aracı olduğunu gösteren önemli eserlerin yazarı ünlü siyasî ilimler profesörü Jacques Lambert'in varlığını belirtmek gerek.

İşte bu kişilerin «Sosyal birliği gerçekleştirmemiş memleketlerde Ordunun askerlik görevi dışındaki rolü ve etkileri» konusunda yaptıkları bilimsel çalışmaları, Yeni Gazete, «Kremlin'in âleti solcuların tertibi» diye gürültülü biçimde sunmaktadır. Hatırlatmak gerekir ki, Batı ülkelerinde son yıllarda «ordunun politik havattaki rolü» konulu yüzlerce araştırma ve seminer yapılmaktadır. Bu yolda çağırı açan da Amerikalılardır. Amerikada Türk Ordusu ile ilgili bir viğün etüd yayınlanmıştır. Fransız bilgileri, konu ile yeni yeni ilgilenmektedirler. Dijon toplantısı, bu yolda atılan ilk adımlardan biridir.

Toplantıda Türk Ordusunun Atatürkçü, halkçı ve köklü sosyal reformlardan yana bir kurum olduğu belirtilmiştir. Yeni Gazete'nin bundan iftihar duyması gerekmez mi? Fakat hayır. Köklü sosyal reformlardan yana oluş, Yeni Gazete'yi «Kremlincilik» diye feryada itmıştır.

TÜRK KURMAYLARI VE POLİTİKACILAR

Şimdi Albay E'nin raporunda yer alan ve Yeni Gazete'yi pek öfkeli gördüğümüz görüşlere bir göz atalım. Fransız Albayı, Türk kurmay subaylarını şöyle tanıtır: «Dış dünya, kurmaylar için hiç de meçhul değildir. Halbuki vasat bir parlamenter, bazan cahil köylülerin ağasının işareti üzerine eşraftan seçtikleri temsilci, çoğu zaman kültürsüzdür - meselâ Başbakan Adnan Menderes üniversiteyi (Hukuk Fakültesini) politik mevkiini edindikten ve kırk yaşından sonra bitirmişti -, bu parlamenter çoğu zaman kendi vilâyeti dışında Türkiye'yi bile doğru dürüst tanımaz, gene bu parl-

YENİ GAZETE, ORDU VE SOLCULAR!

manter çoğu zaman Türkiye sınırları dışına çıkmamıştır ne milletlere karşı meseleler, ne de sosyal problemlere yabancı ülkelerde getirilen çözüm yolları hakkında fikir sahibidir.

Kurmaylar bakımından mevcut olan bu fark, kurmay olmaya çalışan genç subaylar için de söz konusudur. Hatta bütün subaylar için de diyebiliriz. Pek az assubayı bulunan Türk Ordusunda subay, erleriyle içli dışlı yaşar. Böylece onların cehaleti hakkında fikir sahibidir, çektikleri sefaleti, işsizlik ve açlık korkularını bilir, kıyası, erlerinin içinde bulunduğu sosyal adaletsizliği anlayacak mevkiindedir. Kurmay subay, üniversite profesörü ile anlaşır, zira çıkarıcı bir liberal zümre hariç, büyük fikirlere ancak onlar sahip çıkabilir, birlik subayı öğretilenle anlaşır, çünkü kişisel çıkarı her türlü çözümlü yoluna karşı olan eşraf dışında, Türk köylüsünün ve işçisinin maddî ve manevî sefaletini bilenler yalnız onlardır.

Türk subayı benimsemesi gereken rolü ve ülkesine karşı görevini müdürdür. Kemalisttir, çoğu zaman halkçidir. Kendini, ordu birliklerinin bayrak ve sancaklarının üst köşesin deki altok işaretinde sembolünü bulan altı ihtilâl prensibinin savunucusu ve koruyucusu sayar. (Biz subaylar, Atatürk'ün gençliğe gösterdiği yolu izleriz). Ama aynı zamanda Atatürk'ün bıraktığı eserin savunulması ve devamlılığının sağlanması için halkın, Atatürk devriminin ruhuna uygun olarak eğitilmesi gerektiği inancındadır; bunu yalnız her türlü kömünist tehlikesine karşı durabilmek için değil, bununla birlikte, erleri olan halk çocuklarına olan sevgisi ve sosyal adaletsizliği giderecek bir çare olarak da ister».

«Aileleri ve yetişme tarzları üzerinde biraz durulunca, bu genç subaylardan çoğunun, memleketin iktisadî güçlüklerinin sıkıntısını çeken küçük burjuvaziden geldikleri görülür. Bunlar sömürdükleri inancındaydılar.»

SUBAYLARIN GÖZÜYLE POLİTİKACILAR

Fransız Albay'ı raporunda Türkiye'nin ekonomik ve sosyal tablosunu şöyle çizmektedir: «Topraklarımızın yüz de 80'i nüfusunun yüzde 22'sini teşkil eden bir azınlığa aittir. Millî gelirin yüzde 35'i, nüfusunun yüzde 2,5'inin kontrolünde olduğuna göre altıdır. Gelir ve kültür edinme imkânları fiilen 350 bin kişilik bir eşraf sınıfının elindedir ve halkın üçte biri para ekonomisinin dışında yaşamaktadır (...)

Büyük kitle hem cahil, hem fa-

kirdir. Cahil ve fakir olmayan bir azınlık vardır. Ve bu Türkiye'de, cahil olmadığı halde fakir olan sadece ordu ve üniversite mensuplarıdır. Bir müdahale ancak Ordudan gelebilir hükümeti işte bu durum açıklamaktadır. Eğer ordu müdahale ederse, bunu (Cumhuriyeti savunmak ve korumak için şartların uygun olmayışından yılmayacağını, vatan yıkılmış ve işgal altında, idareciler gaflet ve ihanet içinde bulunabilir. Ey Türk Gençliği, işte bu şartlar altında bile Cumhuriyeti yaşatmak görevi sana ve yalnız sana düşecektir) diyen Atatürk'e bağlılık borcunu ödemek üzere yapacaktır.»

«Oylar, bölgede sözü geçen ağanın göstereceği adaya verilir. Çoğu zaman eşraftan olan aday, ağanın hoşuna giden partinin etiketini benimser. CHP, DP, YTP, CKMP, AP yanyana gelmiş harfler ki, cahil köylü için hiç bir anlamı yoktur. Seçilen büyük çiftçi veya orta halli bir köylü olsun, hangi partiye girerse girsin daima aynı çıkarları, sadece ağanın çıkarlarını savunacak ve bu demokrasi rejimi devam ettikçe hiç bir sosyal devrim gerçekleştiremeyecektir. Sosyal demokrasi gerçekleşmedikçe, siyasî demokrasi var olmayacağına göre, Türkiye'nin içinde bulunduğu çıkmaz budur.

Gordion, Türkçe adıyla Yassihöyük Ankaraya 120 kilometre mesafededir.

«Şunu kaydetmek gerekir ki, eğilimleri ne olursa olsun, subaylar, normal seçimlerin sonucu olan parlamentonun, halkın dörtte üçü okuma yazma bilmeyen bir ülkede, normal seçimlerle işbaşına gelen bir parlamentonun, her çeşit sosyal reform karşı esnaf sınıfının temsilcisi olmamasına imkân yoktur inancına varmışlar, veya o yola girmişlerdir.»

«Hangi partiden olursa olsun, eğilim politikacılar bağ buldukları sınıfın çıkarlarını unutmak istemez, hem sosyal reformları reddetmekte, hem de partiler arası ve memleket çıkarlarına yabancı çekişmelerde ısrar ederlerse, Ordu, Kemalist ihtilâli bizzat devam ettirme görevini ister istemez üzerine alacaktır».

TÜRK ORDUSU VE AMERİKA

Dijon toplantısında, Albay E'nin raporunun okunmasından sonra raporun tartışılmasına geçilmiştir. Oturma katılanlar, daha çok dış politika ve Türkiye'de nötralist bir politikanın şansı meseleleri üzerinde durmuşlardır. Tartışmalarda, Fransız Albayı, Ordunun Amerika ile olan ilişkilerini şöyle anlatmıştır: «Benim

Türk Ordusunda gördüğüm Amerikanaleyhtarlığı hissidir ve Amerikalıları daima (bacaklarının arasında) hissetmekten gelmektedir. Buna, Amerika Birleşik Devletlerine karşı duyulan bir düşmanlık denemez. Amerikalılar nazik ve becerikli davranmayı bilseler, hiç bir mesele olmayacak. Yalnız bir Türk yarbayı ile Amerikalı bir çavuşun aynı parayı almaları, ne de olsa can sıkıcı bir durumdur. Sık ve devamlı temasta bulunmaları bu bakımdan zararlıdır.

Ama diğer yandan Ordu, Birleşik Amerikaya muhtaçtır. Türkiye'nin Millî Savunma bütçesinde malzeme ihtiyacı için ayrılan para bir milvondan ibaret göstermelik bir rakamdır, vâni bu maksada avrılmış para yoktur. Ancak hafif silâhlar imal edilmektedir. Son zamanlarda Kırıkkale fabrikasının gelişmesi de, başka memleketlere vereceği silâhları orada imal etmeyi daha ekonomik bulan Amerikanın yardımive mümkün olmuştur.

«Yeni nükleer silâhlarla füze üsleri değerini kavbetmişine göre, Türkiye'nin stratejik önemi de mutlaka azalacaktır. Amerikalıların dolar olarak yaptıkları varımı şimdiden kıstıklarmı sanmıyorum.

Nihavet Türkiye'nin bütçesi meselesi. Kendileri bütçelerinin yüzde 33'ünün Millî Savunmaya harcadığını söylüyorlar. Doğru değildir. Toplan hesapla bütçelerinin yüzde 20 kadarı savunmaya harcanır, ama onlar, Amerikan kredilerini de bu hesaba ekleyerek (Bütün olarak yüzde 30'u bu lur) diyorlar. Türk Millî Savunma masrafları, esas olarak kışla giderleriyle cârî harcamalardır, yoksa bütün harp malzemesi, hatta kıvafetleri Amerikalılarca sağlanmaktadır».

Le Monde gazetesinin Orta Doğu uzmanı Eric Rouleau, Albayın gözlemlerini şu sözlerle tamamlamıştır: «27 Mayıs hükümet darbesi günlerinde benim intibalarım da, tıpkı Savın E'ninkiler gibi oldu: Amerikalılara karşı ciddi ve temelli bir düşmanlık duygusu yoktu, böyle olunca Orta Doğu tipi bir nötralizm eğiliminden söz edilemezdi. Ama görüyorum ki o günden bu yana işler değişmiştir ve daha ötelere doğru da gelişebilir.»

Fransız Dışişleri Bakanlığın Sivas İşler Müsteşarı Jean Lalov da Atatürkçü dış politikayı şöyle tanımlamıştır: «Atatürk'ün «ittüğü siyasetin Batı ile anlaşma politikası olmadığını söyledim. O, bir denge politikası kurmuştu, ki Kemalizme dönüs söz konusu olunca, Kemal hareketinin Batıya karşı amansız bir mücadele hâlinde başladığını da her zaman «öz önünde tutmak gerekir. Kıyası. Türkiye'nin normal eğilimi denge sağlamaktır ve savaş boyunca yaptığı da bu olmuştur.»

«BEYLER ZENGİNLESİNİZ!»

Toplantıya başkanlık eden Prof. Léo Hamon ise, Türkiye'de seçimlerin devamlı olarak gerici çoğunluklar getirmesinin yarattığı çelişme üzerinde durmuştur: «Türkiye konusu bence, Sayın Jacques Lambert'in Latin Amerika olaylarına bakarak geliştirdiği tezin mükemmel bir belgesi yerine geçecek niteliktedir. İşte bir memleket ki, orada demokrasi, hürriyet, seçimler, parlamento düzeni ile, bugün kısaca sosyal demokrasi denilen anlam arasındaki çelişme ve çekişme, Akdeniz iklimine has bir açıklık ve avdınlıkta meydana çıkmaktadır. 1954'te, Türkiye'de genel seçimlerin daima muhafazakârları işbaşına getirir nitelikte oluşunu görünce, pek hayret etmişim. Siz de söylediniz ya: Eğer Türklerin serbest ovuna başvurulsaydı, Atatürk, reformlarından hiçbirini gerçekleştirmezdi ve nitelik 1950'le serbest seçimler başlar başlamaz Demokrat Parti adlı, Guizot'un (Mimkin olduğu kadar çok savıda zengin yaratınız) sloganını, bugünkü Fransız burjuvazisi kadar olmasa bile, yine de hevecanla benimsemeye benzer muhafazakâr bir burjuva partisi iktidara geldi: bu muhafazakar çoğunluk, 1960 hükümet darbesinden sonra da, serbest seçimlerde yine varlığını belli etti.»

İşte Yeni Gazete'yi kızdıran bu fikirlerdir, ama bunlar Kremlin'in değil, bilimsel bir toplantının ortava kovduğu görüşlerdir.

AZİZ NESİN'in yeni romanı çıktı ŞİMDİKİ ÇOCUKLAR HÂRIKA

Anababalar bu romanı ilgiyle okuyacaklar, ama pek çoğu, çocuklarının okumasını istemeyecektir. Oysa Aziz Nesin bu romanı çocukların da okumaları için yazdı. Öğretmenler bu romanı büyük bir ilgiyle okuyacaklar, ama pek çoğu öğrencilerinin okumasını istemeyecektir. Oysa Aziz Nesin bu romanı öğrencilerin de okumaları için yazdı.

Genel Dağıtım:
Kemal Karatekin

